

Tiehallinnon toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat 2003

Tulosohjaus 2004

Sisäisiä julkaisuja 9/2004

Tiehallinnon toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat 2003

Tulosohjaus 2004

Sisäisiä julkaisuja 9/2004

ISSN 1457-991X
TIEH4000410

Edita Prima Oy
Helsinki 2004

TIEHALLINTO
Opastinsilta 12 A
PL 33
00521 HELSINKI
Puhelinvaihde 0204 22 11

Sisältö

1	TOIMINTAKATSAUS	5
1.1	Keskeiset havainnot vuodelta 2003	5
1.2	Toiminnan lähtökohdat	8
1.3	Toimintaympäristö	9
1.4	Tiehallinnon organisaatio	11
1.5	Tielaitosuudistuksen toteutus	12
1.6	Kansainvälinen toiminta	17
1.7	Tutkimus- ja kehittämistoiminta	17
1.8	Resurssit	18
2	TULOKSELLISUUS	24
2.1	Tienpidon strategia	24
2.2	LVM:n asettamat tulostavoitteet	28
2.2.1	Vaikuttavuus	28
2.2.2	Asiakaslähtöisyys	31
2.2.3	Toiminnan taloudellisuus ja tehokkuus	33
2.3	Tiehallinnon sisäiset tulostavoitteet ja tunnusluvut	35
2.4	Prosessin suorituskyvyn mittarit	36
2.5	Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus	37
3	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	39
3.1	Operatiivisen taloushallinnon järjestäminen	39
3.2	Tuotto- ja kululaskelma	39
3.3	Tase	42
3.4	Talousarvion toteutumalaskelma	45
4	TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN LIITETIEDOT	47
5	SISÄINEN VALVONTA	62
6	ALLEKIRJOITUKSET	64

1 TOIMINTAKATSAUS

1.1 Keskeiset havainnot vuodelta 2003

Tienpidon rahoitus riitti hoitoon ja ylläpitoon, tienkäyttäjät odottavat parempaa palvelutasoa

Tienpitoon käytettiin vuonna 2003 yhteensä 812,6 milj. euroa, josta perustienpidon menoja 626,4 milj. euroa. Rahoitus riitti tieverkon hoidon ja ylläpidon palvelutason säilyttämiseen. Tienkäyttäjät odottavat kuitenkin vielä parempaa hoitotasoa, varsinkin alemmalla tieverkolla. Perustienpidon rahoituksella voitiin investoida liikenneturvallisuuden parantamiskohteisiin ja alueellista kehitystä tukeviin kohteisiin huomattavasti tarvetta vähemmän.

Tienpidossa hoidon ja ylläpidon vuosi

Teiden talvihoidon toimintalinjoihin tehtiin tarkistukset jo vuoden 2002 lopulla ja ne vaikuttivat 1.10.2003 alkavaan sopimuskauteen. Vuoden 2003 lopulla solmittuihin kunnossapidon alueurakoihin palvelutasoa koskevia tarkistuksia ei tehty. Hoidon menot olivat 212 milj. euroa ja pysyivät vuoden 2002 tasolla.

Ylläpidon menot olivat 204 milj. euroa, jossa on lisäystä 8 milj. euroa vuoteen 2002 verrattuna. Päälysteitä uusittiin 4 435 km (3 540 km v. 2003 ja 2 370 km v. 2002). Poikkeuksellisen suuren päällystysohjelman mahdollisti tienpidon strategian mukainen lisäpanostus tieverkon kuntoon edullinen markkinatilanne. Päällystysohjelman pituudella mitaten volyymit ovat nyt taloudellisesti kestävä tienpidon mukaisia. Myös peruskorjausten määrä oli hyvällä tasolla ja niitä tehtiin 1 425 tiekilometrille (1 186 km v. 2002). Vuonna 2003 peruskorjattiin 135 siltaa (115 v. 2002) kun kestävä tienpidon edellyttämä korjaustarve on arvioitu 350 sillaksi.

Pieneköihin perustienpidon laajennus- ja uusinvestointeihin käytettiin 100 milj. euroa (113 milj. euroa v. 2002). Osa menoista voitiin kattaa mm. kunnilta ja EU:n tavoiteohjelmien hankkeisiin saadulla rahoituksella.

Tienpidon menot vuoden 2002 tasolla, saldot hallitusti pienemmiksi

Tienpitoon käytettiin vuonna 2003 valtionavut mukaan lukien yhteensä 813 milj. euroa (803 milj. euroa v. 2002). Saldoja siirtyi vuodelta 2003 seuraavalle tilivuodelle 58,2 milj. euroa (101,5 milj. euroa edellisvuonna).

Perustienpidon saldoja jäi vuodelta 2003 lähes ennakkoidusti noin 15,9 milj. euroa (36,6 milj. euroa v. 2002) eli selvästi viime vuotta pienempi määrä. Saldosta on 1,8 milj. euroa neuvottelu-urakoiden menonoikaisua, joka varattiin palveluprojektien jatkorahoittamiseen vuodelle 2004. Isoista kehittämiss-hankeista jäi saldoja 36,1 milj. euroa (60,3 milj. euroa v.2002). Yksityisteiden valtion-avuista saldoja jäi 6,1 milj. euroa (4,6 milj. euroa v. 2002).

Tiehallinto saavutti hyvän tuloksen vuodelta 2003

Tiehallinto onnistui vuonna 2003 hyvin pyrkimyksissään toteuttaa tienpidon strategiaa:

- päivittäinen liikenneitävyys turvattiin ja se oli hyvällä tasolla
- tieverkon kunnon heikkeneminen pysäytettiin
- liikenneturvallisuutta parannettiin asetettuja tavoitteita enemmän ja liikennekuolemien määrä väheni merkittävästi.

Liikenne- ja viestintäministeriön asettamista 16 tulostavoitteesta Tiehallinto saavutti kaikki muut, paitsi perustienpidon yksikkömenoille asetetun tavoitteen. Hyvän tuloksen perusteella maksettiin henkilökunnalle 2,2–3,6 %:n tulospalkkio.

Kustannustasossa lievää nousua

Maarakennusalan kustannukset nousivat kertomusvuonna keskimäärin 2,2 % (2,0 % v. 2002) sekä hoidon ja kunnossapidon osalta 2,5 % (3 % v. 2002). Bitumin hinta aleni 3,9 % (nousi 4 % v. 2002) edellisestä vuodesta, mutta oli kuitenkin edelleen selvästi korkeampi kuin 1990-luvun loppupuolisella.

Kova kilpailu ja uusi hankintastrategia toivat säästöjä

Maarakennusalan kustannustason noususta huolimatta hankintastrategian mukaisella toimintamallilla toteutettu kilpailu johti Tiehallinnon kustannusarvioiden alittumiseen.

Hoidossa 7 % (8 % v. 2002) alituksen aiheutti urakoitsijoiden kamppailu markkinaosuuksista. Ylläpidossa hintatason 18 % (13 % v. 2002) alentuminen selittyi osin myös bitumin hinnan alentumisella. Myös rakentamisessa 9 % (11 % v. 2002) ja suunnittelussa 2 % (8 % v. 2002) tilaajan kustannusarviot alittuivat selvästi. Tiehallinto saavuttanee asetetun 34 milj. euron vuosisäästötavoitteen vuoteen 2005 mennessä (sopimusvuoden vaihtuessa 1.10.2005).

Vuosi 2003 oli hoidon kilpailuttamisessa siirtymäkauden kolmas vuosi. Vuonna 2003 kilpailutettiin 28 alueurakkaa. Osassa urakoita oli niiden sisältöä laajennettu ja kestoja lisätty hankintastrategian mukaisesti. Kilpailulle on avattu tavoitteen mukaiset $\frac{3}{4}$ alueurakoista. Sopimushinnat ovat edelleen alentuneet ja vuonna 2003 kilpailutettujen urakoiden vuosittaisiksi säästöiksi arvioidaan yhteensä 12,6 milj. euroa verrattuna samojen urakoiden aikaisempaan neuvottelu-urakkahintaan.

Kaikkien isojen kehittämishankkeiden kilpailuttaminen onnistui hyvin ja niistä ennakoitua syntyvän merkittävät säästöt eduskunnan hyväksymiin tilausvaltuuksiin verrattuna. Uusien hankkeiden kilpailuttamisessa otettiin käyttöön hankintastrategian mukaisia menettelyitä yhdistämällä suunnittelu ja rakentaminen samaan urakkaan. Myös maarakennusalan ylikuumeneminen (hintapiikki) voitiin välttää koordinoimalla hankkeiden kilpailuttamisen ajankohdat.

Neuvottelu-urakoita on solmittu vuoden 2003 aikana lauttaliikenteestä ja suunnittelusta. Vuonna 2003 Tieliikelaitoksen kanssa solmittujen neuvottelu-urakoiden menot olivat yhteensä 171 milj. euroa (348 milj. euroa v. 2002 ja 437 milj. euroa v. 2001), josta hoidon osuus oli 63 %.

Tieliikelaitoksen henkilöstön sopeuttaminen loppusuoralla

Tieliikelaitoksen henkilöstön asema siirtymäkaudella 2001–2004 on turvattu neuvottelu-urakoilla (348 milj. euroa menot v. 2002), ns. palveluprojektein (20,7 milj. euroa) ja aktiivisin sopeuttamistoimin (3,0 milj. euroa). Palveluprojekteihin oli vuoden 2003 alussa nimetty 770 henkilöä (v. 2002 alussa 872). Keskimääräinen palveluprojektien työssäolovahvuus oli 568 henkilöä (585 henkilöä v. 2002).

Liikenne lisääntyi, mutta liikennekuolemien määrä väheni

Yleisten teiden liikennesuorite oli yhteensä 33 mrd. autokilometriä. Siitä päteillä ajettiin 20,5 mrd. autokilometriä (62 %). Viime vuodesta yleisten teiden liikennesuorite lisääntyi 2,5 % (3,0 % v. 2002).

Yleisten teiden liikenteessä kuoli ennakkotietojen mukaan vuoden 2003 aikana 286 henkilöä (323 henkeä v. 2002). Liikenneturvallisuuden parantamisessa ollaan jäämässä valtioneuvoston asettamasta tavoitteesta. Henkilövahinkoon johtaneita vakavia liikenneonnettomuuksia sattui 3 724 kpl, joka oli 4,9 % enemmän kuin vuonna 2002.

Toimintojen kehittämisestä hyviä tuloksia

Tiehallinnon hankintakäytäntöjä kehitettiin uuden hankintastrategian mukaisesti pidentämällä hoitourakoiden kestoja ja laajentamalla urakoiden sisältöä. Investointiurakoissa lisättiin suunnittele ja toteuta -urakkamuodon käyttöä ja kehitettiin elinkaarikustannuksiin pohjautuvan urakkamenettelyn perusteita.

Toimintavuonna valmistui vuoteen 2007 ulottuva Tiehallinnon henkilöstösuunnitelma ja käynnistettiin henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyvä koulutusohjelma.

Tiedonhallinnon kehittämissuunnitelma valmistui. Digiroad ja dokumentinhallinta (eDoku) voidaan ottaa käyttöön vuoden 2004 alussa. Lisäksi Tiehallinnossa jatkuvat laajat paikkatiedon hallinnan (ePaikka) ja tietopalveluiden (eInfo) kehittämisprojektit. Myös Tiehallinnon työasemaohjelmistot uusittiin.

Asiakkuusstrategian käyttöönottoa edistettiin mm. ottamalla käyttöön Tiehallinnon sidosryhmäkisteri. T&K -strategian toteuttamiseksi laaditun tutkimusohjelman perusteella käynnistettiin laajoja, monivuotisia strategisia projekteja ja tutkimusohjelmia.

Tiehallinnon toiminnan tuloksellisuuden mittaamista kehitettiin osana Tiehallinnon ohjausjärjestelmää. Prosessien toiminnan arvioimiseksi määriteltiin suorituskykykymittarit.

Hallinnon menot vähenivät, tietojärjestelmäinvestointeihin panostettiin

Vuonna 2003 oman toiminnan menot olivat yhteensä 76,13 milj. euroa, joka on 2,5 % vähemmän kuin vuonna 2002. Suurimmat menoerät olivat palkat (57 %), asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden ostot (15 %) sekä muiden palveluiden ostot (10 %). T&K -toiminnan osuus asiantuntija- ja tutkimuspalveluista oli 5,63 milj. euroa (5,0 milj. euroa v. 2002).

Hallinnon investoinnit mukaan lukien käytettiin hallintoon kaikkiaan 82,6 milj. euroa (81,33 milj. euroa v. 2002). Vuonna 2003 tietojärjestelmien kehittämiseen kohdistuneet menot kirjattiin osin investointimenoiksi eikä vuosikuluiksi. Hallinnon investointimenot olivat 6,5 milj. euroa (3,4 milj. euroa v. 2002).

Tilikauden kulujäämä 1 066 milj. euroa ja taseen loppusumma 15 mrd. €

Tiehallinnon tuotto- ja kululaskelmassa tilikauden kulujäämä on 1 066 milj. euroa (917 milj. euroa vuonna 2002). Tiehallinnon kulurakenne säilyi kuitenkin entisellään. Taseen loppusumma oli 15 008 milj. euroa (15 123) mikä on vajaan prosentin edellisvuotta pienempi, koska tieinvestoinnit eivät kattaneet niistä tehtyjä poistoja.

Tieomaisuus väheni 110 milj. eurolla

Taseen 15 mrd. euron loppusummasta valtaosa on tieomaisuutta, jonka kirjanpitoarvo on 14 937,0 milj. euroa. Tieomaisuus (tierakenteet, keskeneräiset tierakenteet ja tiepohjat) väheni vuoden 2003 aikana 110,3 milj. euroa

Tierakenteiden arvo väheni 125,2 milj. euroa, koska niiden kulumista kuvaavat poistot olivat 508,1 milj. euroa ja lisäykset tierakenteiden arvoon jäivät 382,9 milj. euroon. Tieomaisuutta lisäsi tiepohjien tasearvon 18,5 milj. euron lisäys. Keskeneräisten tiehankkeiden arvo väheni 3,6 milj. euroa.

Keskeneräisissä tierakenteissa kiinni edelleen 430 milj. euroa

Vaikka isoja tiehankkeita (mm. vt 1 Paimio – Muurla) avattiin liikenteelle, keskeneräisiin tierakenteisiin sitoutui edelleen noin kahden vuoden investointimenoja vastaava omaisuus, joka ei tuota yhteiskunnalle hyötyjä.

1.2 Toiminnan lähtökohdat

Toiminta-ajatus

Tiehallinto tarjoaa yhteiskunnan tarpeita vastaavia tie- ja liikennepalveluja.

Arvot

Yhteiskunnallinen vastuu: Olemme asiantuntijoina vastuussa tieverkosta ja tieliikenteestä. Tavoitteemme on koko liikennejärjestelmän kehittäminen kansalaisten ja yhteiskunnan hyvinvoinnin parantamiseksi. Toimimme taloudellisesti ja tehokkaasti tie- ja liikenneolojen kestäväen kehittämisen puolesta.

Asiakaslähtöisyys: Asiakkaittemme tarpeet ja tyytyväisyys ovat työmme perusta. Toimimme aktiivisesti ja vuorovaikutteisesti yhteistyössä asiakkaittemme ja sidosryhmiemme kanssa.

Osaaminen ja yhteistyö: Arvostamme monipuolista osaamista, kokemusta ja luovuutta. Tartumme haasteisiin korostaen yhteistyötä, keskinäistä luottamusta ja yksilön kunnioittamista.

Visio

Tiehallinnon visio 2007, *Tiehallinto – arvostettu suunnannäyttävä*, korostaa yhteiskunnan tarpeiden ja tienpidon välisen vuorovaikutuksen huomioimista, toimimista tienpidon asiantuntijana yhdessä muiden toimijoiden ja asiakkaiden kanssa koko liikennejärjestelmän tarpeiden hyväksi sekä hankintakäytäntöjen kehittämistä tienpidon markkinoilla. Visiolla halutaan varmistaa oman toiminnan jatkuva parantaminen, henkilöstön motivaation ja tarvittavan osaamisen ylläpito sekä kannustavan ja halutun työyhteisön syntyminen.

Vision mukaisesti on uudistettu Tiehallinnon rakenteita, yhtenäistetty toimintatapoja, parannettu palvelun laatua ja kehitetty yhteisten asiantuntijavoimavarojen hyväksikäyttöä sidosryhmien ja alan toimittajien kanssa.

Lähtökohtana yhteiskunnan tarpeet: Ymmärrämme liikenneolojen merkityksen kansalaisten hyvinvoinnille ja elinkeinoelämän kilpailukyvyille sekä näiden keskinäisen yhteyden. Tunnetamme toimintamme yhteiskunnalliset vaikutukset. Osaamme ennakoida toimintaympäristön muutokset. Viestimme yhtenäisesti ja selkeästi tienpidon perusteluista ja priorisoinneista.

Teemme yhteistyötä liikennejärjestelmän hyväksi: Vastaamme yhdessä muiden kanssa koko liikennejärjestelmän toimivuudesta ja taloudellisuudesta. Meillä on valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti toimivat verkostot. Annamme osaamisemme tasavertaisena kumppanina muiden käyttöön. Vahvoilla osaamisalueillamme olemme aloitteellinen yhteistyön kehittäjä.

Vastaamme asiantuntijana tienpidosta: Olemme kansainvälisesti arvostettu tienpidon asiantuntija ja tieliikennejärjestelmän kehittäjä. Asiakaslähtöisyys ja tasapuolisuus ovat toimintamme perusta. Käytössämme ovat parhaat tilauskäytännöt kehittyneillä ja toimivilla markkinoilla. Olemme julkisen hallinnon edelläkävijä tiedon hallinnassa.

Luomme haasteellisen työyhteisön: Tiehallinto on haluttu työpaikka. Henkilöstömme on arvostettua, osaavaa ja motivoitunutta. Työyhteisömme on palkitseva ja tasa-arvoinen. Toimimme avoimesti ja yhtenäisesti. Varmistamme osaamisemme kehittämisen. Kannustamme uuden oppimista ja innovatiivisuutta. Uudistamme aktiivisesti prosessi- ja tiimipohjaisia toimintatapojamme.

1.3 Toimintaympäristö

Tieverkko ja liikenne

Tiehallinnolla on isännöintivastuu Suomen yleisistä teistä. Yleisten teiden pituus oli vuoden 2004 alussa 78 197 kilometriä, josta päällystettyjä teitä oli 50 539 kilometriä (64 %). Lisäksi yleisiin teihin luetaan 917 kilometriä ramppeja ja 48 kilometriä lauttavälejä. Moottoriteitä tieverkosta oli yhteensä 653 kilometriä ja moottoriliikenneteitä 141 kilometriä.

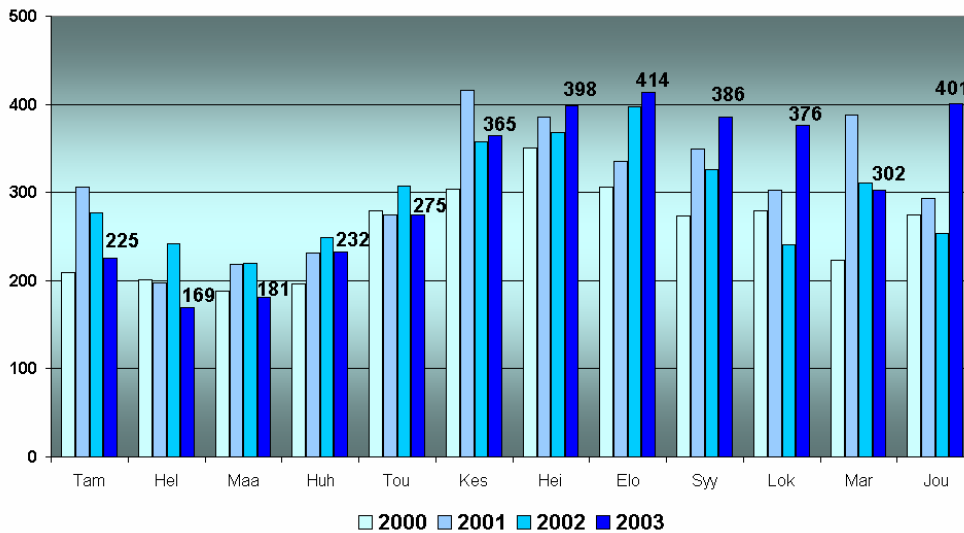
Uusia moottoriteitä otettiin käyttöön yhteensä 50 kilometriä, kun isoista kehittämishankkeista valmistuivat Vt 1 Paimio – Muurla ja Vt 4 Liminka – Oulu.

Vuonna 2003 valmistui 155 uutta siltaa ja 25 vanhaa siltaa poistettiin käytöstä. Yleisten teiden siltoja oli vuoden 2004 alussa 14 109 siltaa.

Yleisten teiden liikennesuorite lisääntyi 2,5 %. Edellisvuonna lisäys oli 3,0 %. Raskaan liikenteen suorite lisääntyi 3,4 % ja oli 2 860 milj. autokilometriä. Yleisten teiden liikennesuorite oli yhteensä 33 005 milj. autokilometriä. Siitä pääteillä ajettiin 20 510 milj. autokilometriä (62 %).

Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä nousi hiukan edellisestä vuodesta, mutta liikennekuolemia tapahtui vähemmän kuin aiempina neljänä vuotena keskimäärin. Yleisten teiden liikenteessä kuoli ennakkotietojen mukaan vuoden 2003 aikana 286 ihmistä (323 vuonna 2002, 324 vuonna 2001 ja 288 vuonna 2000). Liikenneturvallisuutta parannettiin asetettuja tavoitteita enemmän.

Henkilövahinkoon johtaneet liikenneonnettomuudet yleisillä teillä

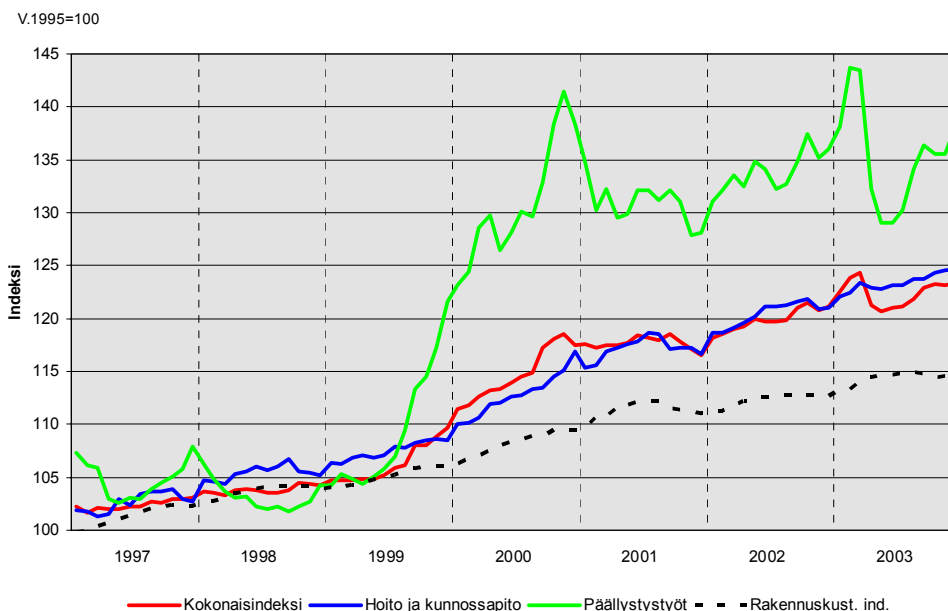

Kuva 1. Henkilövahinkoihin johtaneet liikenneonnettomuudet yleisillä teillä.

Kustannustason kehitys

Maarakennuskustannukset nousivat tilivuonna keskimäärin 2,2 % ja hoidon ja kunnossapidon osalta 2,5 %. Bitumin hinta laski keskimäärin 3,9 % edellisestä vuodesta, mutta oli kuitenkin edelleen korkeampi kuin 1990-luvun loppupuoliskolla. Sähkön hinta nousi toimintavuoden aikana 10 – 15 %.

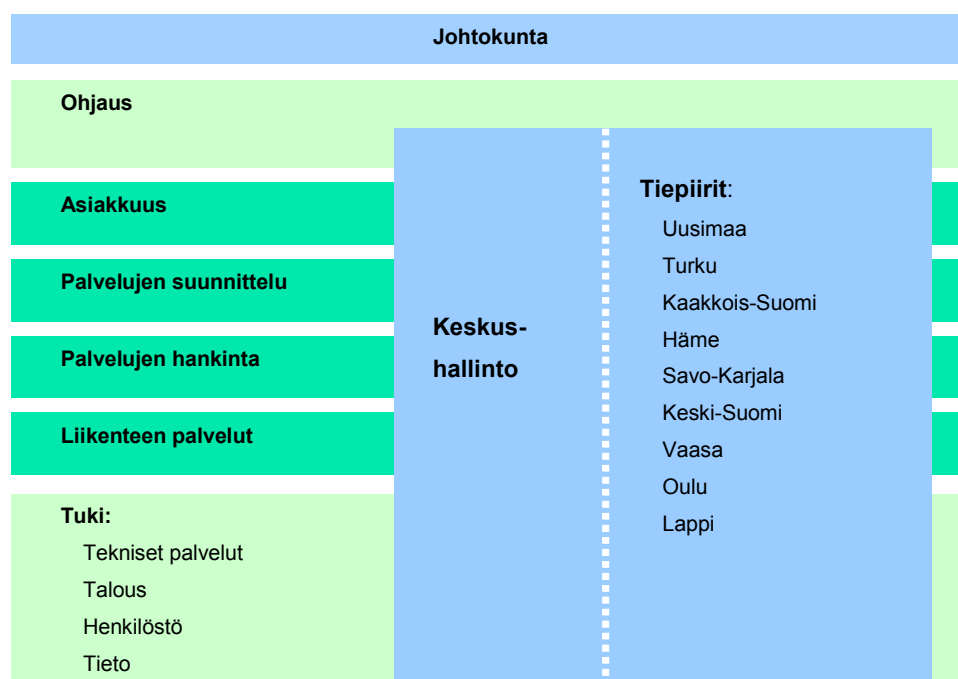
MAARAKENNUSKUSTANNUSINDEKSI 1997-2003

Kuva 2. Maarakennuskustannusindeksin kehitys 1997–2003

1.4 Tiehallinnon organisaatio

Tiehallinto on ydin- ja tukiprosessien sekä tulosityksiköiden (keskushallinto ja yhdeksän tiepiiriä) muodostama matriisiorganisaatio. Erillisenä tulosityksikkönä on lisäksi toiminut Liikennekeskus 1.6.2003 lähtien. Tulosityksiköt vastaavat taloudellisesta sekä toiminnallisesta tuloksesta ja prosessit vastaavat yhteisistä toimintatavoista, niiden soveltamisesta sekä toiminnan kehittämistä.

Kuva 3. Tiehallinnon organisaatio

Tiehallinnon johto

Tiehallinnon johtokunta päättää Tiehallinnon yleisistä toimintalinjoista ja tavoitteista, strategisista ja vuosisuunnitelmista sekä eräistä virkanimityksistä. Johtokunnan kaksivuotinen toimikausi on 1.1.2003 – 31.12.2004.

Johtokuntaan kuuluvat puheenjohtaja, varatuomari Matti Vuoria, Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma; varapuheenjohtaja, yli-insinööri Mikko Ojajärvi, LVM sekä jäsenet kansliapäällikkö Sirkka Hautojärvi, ympäristöministeriö; kaupunginjohtaja Marketta Kokkonen, Espoon kaupunki; toimitusjohtaja Kaarina Aho, Ahotrans Oy sekä tiemestari Hilikka Tsupari ja ylitarkastaja Seppo Toivonen, Tiehallinnon henkilöstön edustajat. Pysyvinä asiantuntijoina ovat Tiehallinnon pääjohtaja Eero Karjaluoto ja johtaja Jani Saarinen sihteerinä. Johtokunta kokoontui vuoden 2003 aikana seitsemän kertaa.

Tiehallintoa johti ja sen toiminnasta vastasi pääjohtaja Eero Karjaluoto apunaan keskushallinnon kaksi johtajaa ja yhdeksän tiejohtajaa. Tiehallinnon prosessien kehittämistä johti yhdeksän prosessinomistajaa.

Toiminnan ohjaus

Tiehallinnon toiminnan lähtökohtina olivat hyväksytyt tienpidon linjaukset sekä vuoden 2003 rahoituskehukset. Tiepiirien, keskushallinnon, Liikennekeskuksen ja valtakunnallisten projektien (E18 ja Vuoli) toiminta perustui tulosityksiköittäin sovittuihin tulossopimuksiin. Tulosityksiköiden toimintaa ohjattiin kuukausittaisen raportoinnin perusteella tehdyillä johdon ohjauspäätöksillä. Tiehallinnon toiminnasta raportoititiin johtokunnalle neljännesvuosittain. Liikenne- ja viestintäministeriölle toimitettiin osavuosisikatsaus 16.6.2003.

Toiminnan strategista ohjausta tehostettiin pitämällä neljä johdon strategia-seminaaria, joissa keskityttiin strategiseen ohjaukseen ja toiminnan kehittämiseen.

Toiminnan kehittämisstrategiat

Tiehallinnon vision toteuttamiseksi on vuosina 2001–2003 laadittu tai uusittu kuusi strategiaa: toiminta-, tiedonhallinta-, henkilöstö-, hankinta-, asiakkuus- ja T&K -strategia.

Toimintastrategian tarkoituksena on vision pohjalta terävöittää Tiehallinnon roolia ja toimintaa. Strategia palvelee erityisesti myös avainprosessien kehittämistä. Strategia on laadittu noin viiden vuoden tähtäimellä ja sitä on tarkoitus tarkentaa tarvittaessa ulkoisen toimintaympäristön muuttuessa.

Tiedonhallinnan strategia on varsin merkityksellinen, sillä tiedon ja sen hallinnan merkitys on Tiehallinnon toiminnalle erityisen keskeinen. Tiehallinnon toiminnan tietointensiivisyys, pyrkimys verkottuneeseen toimintaan ja alan nopea kehitys ovat olennaisia asioita vision toteuttamisen kannalta.

Henkilöstöstrategia on tarpeellinen Tiehallinnon uuden roolin osaamistarpeisiin aiheuttamien muutosten, tuotanto-organisaation ajoilta peräisin olevan henkilöstörakenteen, henkilöstön korkean keski-ikä ja suurten ikäluokkien työelämästä poistumisen vuoksi.

Hankintastrategia uudistettiin Tiehallinnon roolin uudistumisen myötä. Hankintakäytäntöjen kehittäminen on yksi keskeisiä vision sisältämiä ajatuksia. Hankintakäytäntöjen kehittäminen liittyy myös Teknologian edistämiskeskuksen infra-alan kehittämishankkeeseen.

Asiakkuusstrategia priorisoi Tiehallinnon kannalta merkittävät asiakkuudet ja kehittää edelleen Tiehallinnon toiminnan asiakaslähtöisyyttä arvojen ja vision suuntaan.

T&K-strategia uudistettiin, sillä edellisen strategian pohjana ollut visio oli vanhentunut ja Tiehallinnon tilaajan rooli merkitsi muutoksia myös T&K-toiminnan sisältöön ja työnjakoihin.

1.5 Tielaitosuudistuksen toteutus

Tienpidon kilpailuttaminen

Tienpidon avaaminen kilpailulle perustuu VN:n periaatepäätökseen ja eduskunnan hyväksymiin lakeihin Tiehallinnosta ja Tieliikelaitoksesta. Yleisten teiden rakentaminen ja ylläpito tuli avata kilpailuun vuosina 2001–2002 sekä suunnittelu ja hoito vuosina 2001–2004.

Tiehallinto on hankkinut tienpitoa vuonna 2003 sekä kilpailuttamalla että neuvottelumenettelyin. Neuvottelumenettelyä Tieliikelaitoksen kanssa on käytetty hoidon ja suunnittelun sopimuksissa. Hoidon neuvottelusopimukset on tosin sovittu monivuotisin aikaisemmin, eikä uusia solmittu enää vuonna 2003. Tienpidon hankintamenettelyt ovat toimineet suunnitellun mukaisesti ja hallitusti.

Kilpailu on toiminut siirtymäkaudella hyvin. Kilpailuun saatujen tarjousten määrä on pysynyt riittävän korkealla tasolla, jotta kilpailutilanne on säilynyt aitona.

Taulukko 1. Tarjousten määrä (kpl) kilpailutettua urakkaa kohti vuosina 2001–2003)

	2001	2002	2003
Suunnittelu	2,7	4,1	3,5
Rakentaminen	4,7	5,1	4,6
Ylläpito		5,6	5,3
Hoito	4,6	4,4	4,0

* Rakentamista ja ylläpitoa ei tarkasteltu erikseen vuonna 2001.

Kilpailu toimi hyvin myös vuonna 2003. Kilpailutettujen sopimusten hinnat ovat edelleen alittaneet Tiehallinnon kustannusarviot. Hoidossa tämä alitus oli 7 %, ylläpidossa 18 %, rakentamisessa 9 % ja suunnittelussa 2 %.

Tiehallinto on arvioinut, että ylläpidon ja rakentamisen kilpailutetuista urakoista realisoitui vuonna 2003 noin 41 milj. euron kustannussäästö Tiehallinnon kustannusarvioihin verrattuna. Siitä merkittävä osuus on aiheutunut kiireästä markkinatilanteesta, eikä sen pysyvyydestä ole takeita. Pääosa ylläpidosta ja rakentamisesta hankittiin jo tielaitosaikana urakkakilpailun kautta, joten liikelaitosuudistus ei sinällään merkittävästi lisännyt kilpailuttamista. Kilpailua on tosin kiristänyt Tieliikelaitoksen mukanaolo urakoitsijana.

Hoidon kilpailulle avaamisella ennakoitiin saavutettavan siirtymäkauden päättyessä vuonna 2005 yhteensä 34 milj. euron kustannussäästö verrattuna siirtymäkauden alkaessa (2000) vallinneeseen vastaavan sisällön mukaisen hoitotyön hintatasoon. Siirtymäkauden 2001–2003 aikana hoidon urakoista on kilpailutettu kolme neljännestä ja Tiehallinnon arvion mukaan tähän mennessä on jo saavutettu noin 29 milj. euron vuosisäästö verrattuna vuoden 2000 vastaavansisältöiseen hoitokokonaisuuteen. Vuonna 2004 ensimmäistä kertaa kilpailulle avattavien 17 alueurakan osalta arvioidaan saavutettavan noin 15 % säästö vuoden 2000 hintatasoon verrattuna, jolloin siirtymäkauden alussa ennakoituihin 34 milj. euron säästöihin näytettäisiin päästävän.

Hoidon kilpailuttaminen

Vuosi 2003 oli hoidon kilpailuttamisessa siirtymäkauden kolmas vuosi. Nyt kilpailutettiin 28 alueurakkaa. Osassa urakoita on niiden sisältöä laajennettu ja kestoja lisätty hankintastrategian mukaisesti. Kilpailulle on nyt avattuna tavoitteen mukaiset $\frac{3}{4}$ alueurakoista. Sopimushinnat ovat edelleen alentuneet ja vuonna 2003 kilpailutettujen urakoiden vuosittaisiksi säästöiksi arvioidaan yhteensä 12,6 milj. euroa verrattuna samojen urakoiden aikaisempaan neuvottelu-urakkahintaan.

Vuoden 2004 kilpailuttaminen on käynnistynyt EU-hankintailmoitusten julkaisemisella Virallisessa lehdessä (46/2003). Tämän kilpailuttamisvuoden jälkeen kaikki hoitourakat ovat kilpailun piirissä. Kilpailuun tulee vuonna 2004 yhteensä 38 urakkaa ja niiden kestot ovat pidentyneet edelleen aikaisemmasta (3-, 5- ja 7-vuotisia). Moniin 3- ja 5-vuotisiin urakoihin (12 kpl) on otettu mukaan mahdollisuus kahden vuoden optioon.

Tievalaistuksen hoito kilpailutettiin keväällä 2003 koko maan osalta ensimmäisen kerran. Näissä urakoissa sopimuskauden pituutena on kaksi vuotta (2.5.2003 – 2.5.2005) ja koko maa on jaettu 29 alueurakkaan. Kilpailu toimi ja hintataso oli alhainen. Säästöjä on arvioitu saatavan kahden vuoden sopimuskauden aikana noin 0,8 milj. euroa aikaisempaan hintatasoon ja teetämistapaan verrattuna.

Vuonna 2003 hoidon alueurakoiden kilpailuun ilmoittautui ainoastaan 21 yritystä Tieliikelaitos mukaan lukien. Edellisenä vuonna yrityksiä oli 37. Kaksi yritystä jouduttiin hylkäämään jo tässä vaiheessa riittämättömän kokemuksen ja liian pienen liikevaihdon vuoksi. Tieliikelaitoksen lisäksi kolme muuta yritystä oli kiinnostunut kaikista laskettavaksi tulleista urakoista. Näiden lisäksi tarjoajien joukossa oli tasaisesti maakunnallisia ja paikallisia yrityksiä.

Tarjoukset ratkaistiin edelleen kokonaistaloudellisin perustein. Pisteytyksen rakennetta oli edellisistä vuosista tarkistettu siten, että pisteiden merkitys väheni korkeimpien pisteiden kohdalla. Mikäli yritys ei saanut 350 pistettä tuhannesta mahdollisesta, tarjous hylättiin, eikä näitä hintatarjouksia avattu. Tällä tavalla hylätyksi tulleita tarjouksia oli ainoastaan yksi, kun niitä edellisenä vuonna oli vielä kahdeksan.

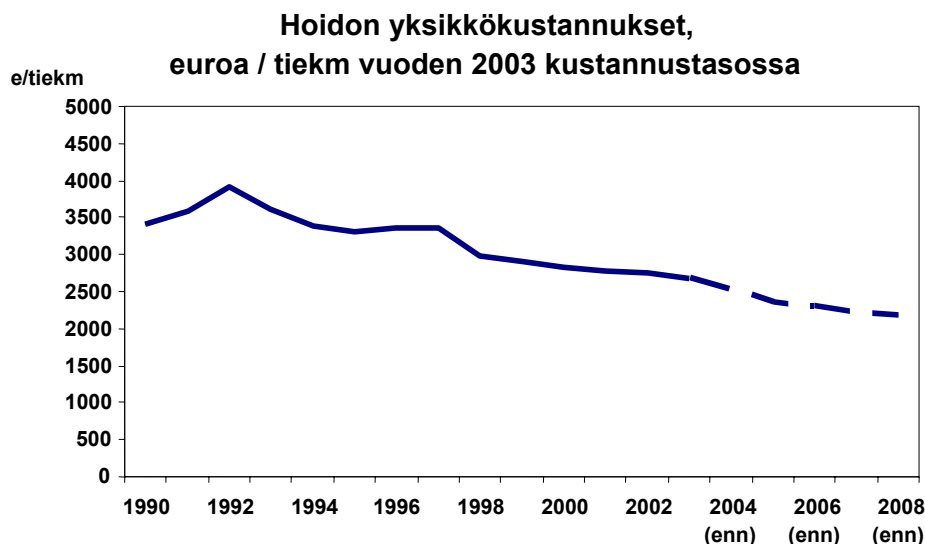
Kilpailutetuista hoidon urakoista Tieliikelaitos voitti 21 urakkaa, YIT Rakennus Oyj neljä, Skanska Asfaltti Oy kaksi ja NCC Roads Oy yhden. Nyt käydyn kilpailun jälkeen ainoastaan Kaakkois-Suomen ja Hämeen tiepiireissä ei ole yksityistä hoitourakoitsijaa ja Oulun tiepiirissä yksityisten osuus urakoista on jo noin 30 %.

Kilpailu oli edellisen vuoden tapaan tasainen, sillä puolessa eli 14 urakassa ensimmäisen ja toisen tarjouksen hintaero oli alle 5 % ja ainoastaan viidessä urakassa ero oli yli 10 %.

Tieliikelaitos voitti kaksi urakkaa ja Skanska Asfaltti Oy yhden urakan kokonaistaloudellisin perustein, ei siis alimmalla hinnalla. Tieliikelaitoksen hoidossa on 80 alueurakkaa (ml. neuvottelu-urakat) ja yksityiset urakoitsijat hoitavat 17 alueurakan tiestöä.

Kilpailuttamalla saatiin selvää säästöä edellisen vuoden tapaan aikaisempiin sopimuksiin verrattuna. Tilaajan kustannusarvioihin verrattuna sopimushinnat olivat 7 % eli 14,3 milj. euroa pienemmät koko sopimuskaudelta (3-, 5- ja 7-vuotiset urakat). Tällä hetkellä näyttää hyvin todennäköiseltä, että asetettuun 34 milj. euron vuosisäästötavoitteeseen päästään vuoteen 2005 mennessä (sopimusvuoden vaihtuessa 1.10.2005). Varsinkin ottaen huomioon, että nyt käynnissä oleva viimeinen siirtymäajan kilpailu on kiinnostanut urakoitsijoita viimevuotista enemmän.

Oheinen kuva osoittaa Tiehallinnon hoidon reaalisten kustannusten kehittyneen alenevan trendin mukaisesti. Yksikkökustannusten arvioidaan hoidon kilpailuttamisen ansiosta alenevan edelleen lähivuosina.

Kuva 4. Hoidon yksikkökustannusten kehittyminen vuosina 1990–2003 ja ennuste vuosille 2004–2008

Suunnittelun, rakentamisen ja ylläpidon kilpailuttaminen

Suunnittelun vuoden 2003 tilauksista on ollut 60–70 % avoimena kilpailulle riippuen siitä, otetaanko tiestö- ja liikennetietojen hankinta myös huomioon. Kokonaan yksityisillä konsulteilla kilpailutettu Vuosaari-projekti lisää avointa osuutta noin 8 %. Vuoden 2003 tavoite suunnittelun kilpailulle avaamiselle oli 62 %. Avaaminen on ollut jonkin verran tavoitetta nopeampaa. Se helpottaa kuitenkin takapainoisen avausohjelman toteuttamista kilpailun avaamiseksi kokonaan vuoden 2005 alusta.

Ylläpidon kaikki urakat kilpailutettiin vuonna 2003 ja kilpailuttamisella saavutettiin 10–20 %:n säästöt verrattuna edelliseen vuoteen. Lisäksi vähäistä säästöä suunniteltuihin kustannuksiin toi bitumi-indeksin alhaiset pisteluvut kesällä 2003. Bitumin hintataso laski vuositasolla mitattuna edellisvuodesta keskimäärin 3,9 %. Päälysteiden halventuneet urakkahinnat mahdollistivat päälystysohjelmien pituuksien kasvattamisen. Päälystysohjelman pituus vuonna 2003 oli 4 435 kilometriä (ei sisällä kevyen liikenteen väylien uusimisia). Päälystysohjelmassa rakenteen parantamiskohteiden osuus oli 32 %, joka on 9 prosenttiyksikköä enemmän kuin esimerkiksi vuonna 2001. Päälystämisen yksikkökustannukset kilometriä kohden eivät tämän takia ole laskeneet huomattavasti verrattuna edellisvuoteen, vaikkakin pelkän uudelleenpäälystämisen kilometrihintaa laski edellisvuoteen verrattuna 25 %.

Sopimusten arvolla mitattuna yksityiset yritykset voittivat rakentamisen urakoista 46 % ja ylläpidon urakoista 55 %. Suunnittelun toimeksiantojen kilpailulle avoimesta osuudesta yksityiset yritykset saivat 57 % suorahankintoina

ja voittivat 31 % kilpailulla. Tieliikelaitos voitti kilpailulla 14 % avoimesta osuudesta.

Kilpailutettujen urakoiden sopimushinnat ovat alittaneet Tiehallinnon kustannusarviot kaikissa tuoteryhmissä. Tämä osoittaa kilpailuttamisen lisäämisen merkinneen kustannustehokkuuden lisääntymistä myös muissa kuin hoidon alueurakoissa. Ylläpito on kuitenkin erityisen herkkä öljyn maailmanmarkkinahintojen suhdannevaihteluille. Bitumin hinnannoususta aiheutunut kustannusnousu vuonna 2001 on kumoutunut markkinoilla vallinneen poikkeuksellisen kovan hintakilpailun myötä.

Tieliikelaitoksen henkilöstön sopeuttamien

Eduskunta on edellyttänyt, että henkilöstön asema turvataan siirtymäkauden aikana. Tarvittavista henkilöstön sopeuttamistoimista on sovittu vuosittain Tiehallinnon ja Tieliikelaitoksen välisillä sopimuksilla, jotka perustuvat neuvottelumenettelyyn.

Tieliikelaitoksen henkilöstön asema siirtymäkaudella 2001–2004 on turvattu neuvottelu-urakoilla, ns. palveluprojektein ja aktiivisin sopeuttamistoimin.

Neuvottelu-urakat

Neuvottelu-urakoita on solmittu vuoden 2003 aikana ainoastaan suunnitellussa. Vuonna 2003 Tieliikelaitoksen kanssa solmittujen neuvotteluurakoiden menot olivat yhteensä 171 milj. euroa (348 milj. euroa v. 2002 ja 437 milj. euroa v. 2001), josta hoidon osuus oli 63 %.

Neuvottelu-urakoiden sopimushinnat ovat ylittäneet huomattavasti Tiehallinnon kustannusarviot suunnittelun toimeksiannoista. Ylitys on 37 % ja se selittyy suurelta osin muutoksilla toimeksiantojen laajuudessa.

Palveluprojektit

Tieliikelaitoksen henkilöstöä, jota ei ole kyetty työllistämään kilpailussa voiteissa tai neuvottelu-urakoissa, on käytetty ns. palveluprojekteissa. Palveluprojektien menot vuonna 2003 olivat 20,8 milj. euroa (20,7 milj. euroa v. 2002 ja 19,7 milj. euroa v. 2001).

Palveluprojekteihin oli vuoden 2003 alussa nimetty 770 henkilöä (v. 2002 alussa 872 henkilöä). Keskimääräinen työssäolovahvuus oli 568 henkilöä (585 henkilöä v. 2002).

Palveluprojekteilla toteutetut merkittävimmät työt olivat tienvarsien näkemäraivaukset, liikennelaskennat, arkistojen hoito ja rekisterien päivitystyöt, tuki-kohtien kiinteistöjen huolto- ja kunnostustyöt, tiehen kuuluvien laitteiden inventointi, maastomittaukset ja merkitsemiset sekä hirvivaara-alueiden ja maisemakohteiden raivaustyöt.

Aktiivinen sopeuttaminen

Tieliikelaitoksen henkilöstön aktiivisiin sopeuttamistoimenpiteisiin, kuten vakanssiirtoihin, irtisanomisajan palkkoihin ja koulutukseen on liikelaitosuu-distuksen yhteydessä sovittu käytettävän 15,1 milj. euroa (90 milj. mk).

Sopeuttamistoimiin on vuoden 2003 loppuun mennessä käytetty perustienpidon rahoitusta 11,1 milj. euroa, josta 1,2 milj. euroa vuonna 2003.

1.6 Kansainvälinen toiminta

Tiehallinnon kansainväliset yhteydet lisääntyivät merkittävästi toimintavuoden aikana. Hankintastrategian kehittämisen yhteydessä toteutettu laaja kansainvälinen selvitys alan käytännöistä on tehnyt myös oman toimintatapamme laajasti tunnetuksi. Tämän verkostoitumisen seurauksena on käynnistynyt jatkuva tiedon välittäminen alan kehittämisestä, jossa Tiehallinto on aktiivisesti mukana. Tiehallinnon toimintamalli on lisääntyvän kansainvälisen huomion kohteena. Tiehallinto on benchmarkannut kansainvälisiä käytäntöjä myös muiden strategioidensa kehittämisessä.

Tiehallinto on kaikkien Pohjoismaiden tiehallintojen kanssa aktiivisesti osallistunut laajaan yhteistyöhön yhteispohjoismaisten väylänpidon markkinoiden kehittämiseksi. Tämä kehitystyö käynnistyi Pohjoismaiden Neuvoston aloitteesta. Eurooppalainen yhteistyö ja tiedonvaihto ovat tapahtuneet tiehallintojen johdon tapaamisissa (CEDR).

Lähialueyhteistyö alueen tieviranomaisten kanssa toteutui tavoitteen mukaisessa laajuudessa. Venäjän lähialueilla yhteistyötä tehtiin tieyhteyksien ja tienkäyttäjäpalveluiden kehittämisessä, liikenneturvallisuushankkeissa sekä alan koulutuksessa. Baltiassa asiantuntija-avun kohteena olivat EU:n ja Maailmanpankin rahoitusta saavien tiehankkeiden suunnitteluun ja hankkeiden valvontaan liittyvät asiat.

Toimintaa kansainvälisissä järjestöissä on toteutettu osallistumalla kansainvälisen tieliiton PIARCin ja Pohjoismaisen Tieteknillisen liiton eri jaostoihin ja työryhmiin. PIARCin nelivuotisen toimintakauden tulokset raportoitiin Maailman Tieliiton konferenssissa loppuvuodesta.

1.7 Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Tiehallinnon johtokunta hyväksyi 26.2.2002 tutkimus- ja kehitysstrategian vuosille 2002–2007. Strategian keskeisinä lähtökohtina ovat Tiehallinnon toiminta-ajatus ja visio. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tavoitteena on luoda uutta tietoa ja osaamista, jotta Suomen koko tieliikennejärjestelmä toimisi paremmin, turvallisemmin ja kilpailukykyisemmin kestäväällä tavalla. T&K -toiminta priorisoidaan seuraaville alueille:

- asiakkuusryhmien tarpeet,
- tienpidon ja liikenteen vaikutukset,
- väyläomaisuuden hallinta,
- toimivat ja terveet tienpidon markkinat,
- liikenne toimivaksi liikenteen hallinnan keinoin sekä
- tiedonhallinta.

Koska Tiehallinnolla on myös yleisiä teitä koskevien tuotteiden ja palveluiden osalta vastuuta sektoritehtävistä, toimintaa suunnataan osin myös näihin.

Tiehallinnon johtoryhmä hyväksyi 20.1.2003 t&k -ohjelman vuosille 2003–2005. Ohjelman käynnistämiseksi päätettiin 5,3 milj. euron rahoituskehiksestä. Kehystä tarkistettiin 21.5.2003 asiakkuus- ja tiedonhallintateemojen sekä sektoritehtävien osalta, jolloin käyttöön osoitettua rahamäärää nostettiin 5,6 milj. euroon. Johtoryhmä päätti 19.5.2003 Tiehallinnon paikkatietojär-

jestelmähankkeen jatkotyön siirtämisestä tiedonhallinnan t&k -teemasta tietojärjestelmäinvestoinniksi. Tämän perusteella siirrettiin myös tätä hanketta vastaava 0,3 milj. euroa t&k -budjetista. Kehys tarkistettiin vielä vuoden aikana siten, että marraskuussa hankkeiden ja teemojen käyttöön oli osoitettu 5,79 milj. euroa.

Ohjelma on edennyt suunnitellusti, mutta henkilöstökapeikat, niin Tiehallinnon T&K:sta vastaavien kuin konsulttien ja tutkimuslaitosten projektinvetäjien osalta, tuntuvat edelleen useissa teemoissa. Budjetista käytettiin kuitenkin 97 % eli 5,64 milj. euroa.

Toiminnan keskeisenä piirteenä oli uusien ohjelmien käynnistyminen: strategiset projektit S13, vaikutusten hallinta, ja S14, vähäliikenteisten teiden taloudellinen ylläpito, olivat käynnistyneet loppuvuodesta 2002 ja väyläomaisuuden hallintateeman tutkimussuunnitelma hyväksyttiin alkuvuodesta 2003. Yhdessä nämä kattavat neljänneksen vuoden hankkeista.

Eri teemojen tutkimussuunnitelmien laadinta eteni aiottua hitaammin. Asiakkuusteeman suunnitelmasta valmistui luonnos. Markkinateeman suunnittelu liittyi koko hankinnan kehittämisen suunnitteluun ja siihen perustuva t&k -aiheiden määrittely siirtyi vuodelle 2004. Tiedonhallinnan osalta avainprosessien tarpeita koskevat selvitykset olivat vuodenvaihteessa kesken ja teeman rakennetta jouduttiin harkitsemaan uudelleen.

1.8 Resurssit

Rahoitusresurssit

Eduskunta päättää tienpidon rahoituksesta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä. Tienpidon määrärahat on budjetoitu pääosin talousarvion luvussa 31.24. Tiehallinto. Lisäksi Tiehallinnolla oli vuonna 2003 käytettävissä mm. EU-ohjelmien rahoitusta sekä Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentamisen rahoitusta. Tiehallinnolla oli myös käytettävissä yksityisteitä pitävälle tiekunnille kunnossapitoon ja parantamiseen tarkoitettuja valtionapuja.

Tienpitoon käytettiin vuonna 2003 yhteensä 812,6 milj. euroa. Saldoja vuodelle 2004 siirtyi noin 58,2 milj. euroa. Lisäksi arvonalisäveromenoja maksettiin 161,6 milj. euroa.

Perustienpito

Perustienpidon menoja kertyi 626,4 milj. euroa, joka on 0,5 % vähemmän kuin edellisenä vuotena. Hoidon ja ylläpidon menoissa lisäys oli 2 %. Pienhköjen perustienpidon tyyppisten laajennus- ja uusinvestointien volyymi väheni 12 %. Osa menoista voitiin kattaa kunnilta saadulla ja EU:n tavoiteohjelmien hankkeisiin osoitetulla rahoituksella. Kunnat osallistuivat tieinvestointien rahoittamiseen 14 milj. eurolla (21,8 milj. euroa v. 2002) ja EU:n tavoiteohjelmien rahoitusta saatiin 8,1 milj. euroa.

Taulukko 2. Tiehallinnon käytettävissä ollut rahoitus v. 2002 ja 2003 (milj. euroa)

Momentti	Käyttö 2002	Rahoitus 2003		Käyttö 2003	Saldot vuodelle 2004
		Saldot	Myönnöt		
Tiehallinto					
Perustienpito	623,8	35,507	603,352	623,657	15,202
Perustienpito EU	5,5	1,132	2,305	2,740	0,696
Tieverkon kehittäminen	51,3	21,479	25,424	37,583	9,320
Maa-alueiden hankinta ja korvaukset ¹⁾	19,3	-	19,870	20,165	-
Järvenpää – Lahti (jälkirahoitus)	17,1	3,080	16,866	17,777	2,169
Lohja – Lohjanharju – tienrakent.	0,6	-	1,000	0,987	-
Eräät tiehankkeet (6)		-	12,100	11,227	-
Kokonaisrahoitushankkeet (3)	64,6	33,677	61,240	70,271	24,646
Vuosaaren satama ²⁾	2,4	1,831	7,500	9,855	-
EU:n rakenne- ja aluekehitys	4,1	-	4,615	4,053	-
EU:n kansallinen osuus (LVM)	-	-	4,415	4,056	-
Työllisyystyöt					
Työllisyystyöt	4,6	0,135	0,500	0,634	-
Työllisyystyöt EU	0,8	-	-	-	-
Valtionavut					
Yksityisten teiden valtionapu	9,1	4,617	11,100	9,582	6,135
Työvoimapolitiikan toimeenpano	0,2	-	-	0,322	-
Yhteensä	803,3	101,458	770,287	812,909	58,168

¹⁾ Ylityslupa 0,30 milj. euroa v. 2003

²⁾ Ylityslupa 0,53 milj. euroa v. 2003

Tieverkon kehittäminen, jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitushankkeet

Tieverkon kehittämishankkeisiin käytettiin 137,8 milj. euroa (133,6 milj. euroa v. 2002). Investointitahti säilyi edellisvuoden tasolla.

Vuoden 2003 talousarviossa myönnettyä tieverkon kehittämisen momentin 31.24.77 määrärahaa vähennettiin lisätalousarviossa 5,0 milj. euroa ja momentilta siirtyi saldona 9,3 milj. euroa käytettäväksi vuonna 2004.

Vuoden 2003 talousarviossa eräät tiehankkeet momentille 31.24.78 myönnettyä 34,5 milj. euron arviomäärärahaa vähennettiin lisätalousarviossa 21,4 milj. euroa.

Vuoden 2003 talousarviossa jälki- ja kokonaisrahoitushankkeiden momentille 31.24.79 myönnettyä 77,366 milj. euroa määrärahaa lisättiin lisätalousarviossa 0,74 milj. euroa. Momentilta siirtyi saldona 26,815 milj. euroa käytettäväksi vuonna 2004.

Muut momentit

Vuoden 2003 talousarviossa Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentamiseen myönnettiin 9,0 milj. euroa. Arviomäärärahaa vähennettiin lisätalousarviossa 1,5 milj. euroa. Momentin määrärahaan saatiin vuodelle 2003 ylitysoikeutta 0,5 milj. euroa.

Vuoden 2003 talousarviossa maa-alueiden hankintaan ja korvauksiin myönnettyä 23,546 milj. euron arviomäärärahaa vähennettiin lisätalousarviossa

3,676 milj. euroa. Momentin määrärahaan saatiin vuodelle 2003 ylitysoikeutta 0,3 milj. euroa.

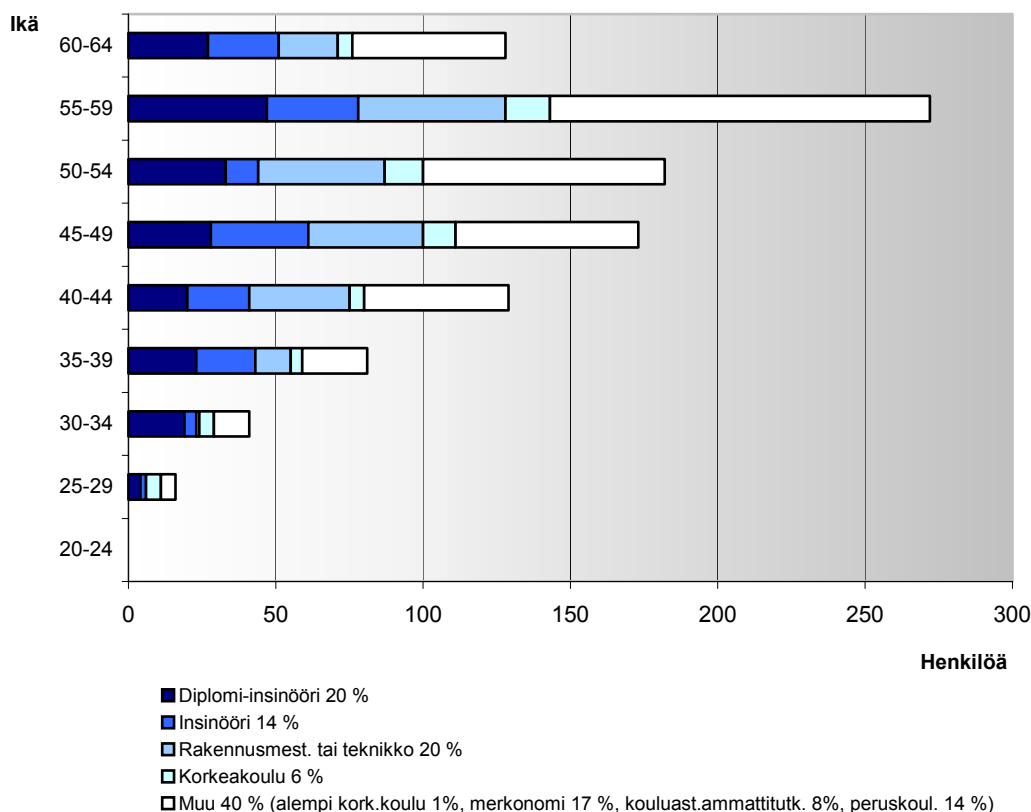
Lisäksi käytössä oli työllisyysrahoitusta 0,6 milj. euroa ja EU:n tavoiteohjelmien rahoitusta 9,0 milj. euroa.

Valtionapuja yksityisteiden parantamiseen käytettiin yhteensä 9,6 milj. euroa. Vuodelle 2003 avustuksia siirtyi 6,1 milj. euroa.

Henkilöstöresurssit

Tiehallinnon vakinaisen oman henkilöstön määrä oli vuoden 2003 lopussa 1 022. Vähennemä vuoden 2003 aikana oli 8 henkilöä.

Tiehallinnon henkilöstön arvioidaan vähenevän luonnollisen poistuman kautta vuoden 2007 loppuun mennessä noin 850 henkilöön. Henkilöstön korkean keski-ikänsä vuoksi uusien henkilöiden rekrytointeja on jatkettu. Lähteneiden tilalle rekrytoitiin 23 asiantuntijaa, lisäksi määräaikaisessa virkasuhteessa toimineista henkilöistä valittiin pysyviin virkoihin 6 henkilöä. Henkilöstöstä 5 vaihtoi työtehtäviä tulosityksiköstä toiseen ja 15 puolestaan siirtyi Tieliikelaitokseen.

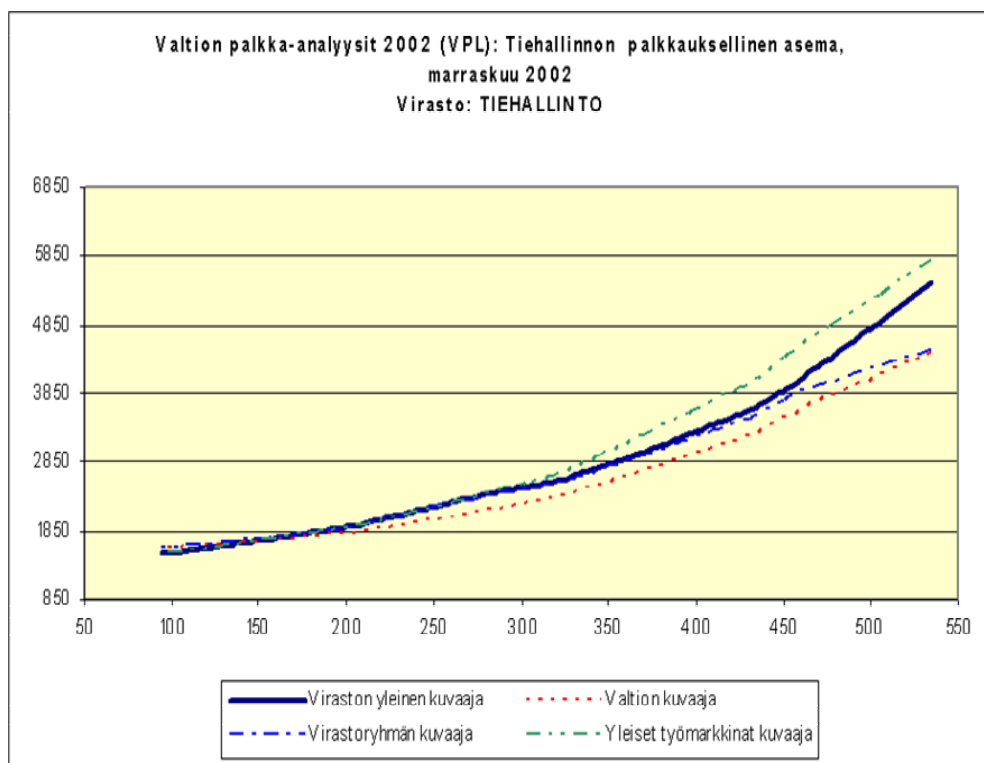
Kuva 5. Henkilöstön ikä- ja koulutusjakauma

Henkilöstön työtyytyväisyyttä selvitetään vuosittain erillisellä kyselytutkimuksella. Vastausprosentti vuoden 2003 kyselyssä oli 78 % eli 850 henkilöä. Sanallisia kommentteja ja palautetta antoi 64 % vastaajista, mikä ylittää selvästi yleisen tason. Työtyytyväisyyden yleinen arvio pysyi samalla ta-

solla kuin aikaisemminkin. Palautetta antaneista vajaa puolet (46 %) koki olevansa tyytyväinen tai erittäin tyytyväinen (arvio 4 tai 5) Tiehallinnon toimintaan. Yksittäisten kysymysten perusteella tarkasteltuna hyvällä tasolla olivat työn itsenäisyys ja haasteellisuus, työtilat ja välineet sekä oikeudenmukainen ja inhimillinen kohtelu. Kehittämisalueiksi koettiin palkkaukseen liittyvät asiat, arvojen toteutuminen sekä töiden yleinen organisointi. Johtajat ja prosessinomistajat vastuutettiin henkilökohtaisin tavoittein parantamaan kehittämisalueita.

Vuonna 2002 käyttöön otetun palkkausjärjestelmän vakauttamiseen panostettiin. Esimiehille tehtiin henkilöstöressurssien hallintaa käsittelevä HRM-käsikirja. Työnantajatoiminnan jämäköittämiseksi perustettiin työnantajatyöryhmä, jonka tehtävänä on tukea palkkausjärjestelmälle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Työnantajatoiminta oli myös 3.12.2003 pidetyn johdon strategiaseminaarin 4/2003 aiheena.

Palkkauksen kilpailukyvyistä saatiin ensimmäinen vertailutieto (VM:n VPL-palkka-analysit kesäkuussa 2003). Vertailu osoittaa, että Tiehallinnon palkkataso on hyvä ja palkkakehitys on ollut nouseva.

Kuva 6. Tiehallinnon palkkauksellinen asema verrattuna valtion, virastoryhmän ja yleisten työmarkkinoiden palkkaukseen

Toimitila- ja kiinteistöressurit

Tiehallinnon kiinteistöjä koskevat tiedot on päivitetty Tiehallinnon kiinteistö-tietorekisterin mukaisiksi. Tiehallinnolla on hallinnassaan 1 346 rakennusta (1,5 milj. m³). Rakennukset ovat pääasiassa tienhoidon varikoita. Niistä muodostuu 72 tienhoitotukikohtaa, 51 lähtöpistettä ja 144 varastopistettä. Vuokralle otettuja toimitiloja on noin 40 000 m².

Tiehallinnon omistusoikeudella hallitsevat rakentamattomat kiinteistöt (350 kpl) ovat pääasiassa maa-ainesalueita. Lisäksi tieoikeudella hallittavia maa-ainesalueita on 290 kappaletta. Vuokra- tai muulla käyttöoikeudella hallittavia alueita on 203.

Kiinteistötietoja on tarkistettu vuonna 2003 ja työ jatkuu edelleen. Erityisesti muussa kuin maa-ainesaluekäytössä olevia kiinteistöjä puuttuu Tiehallinnon ja Maanmittauslaitoksen rekistereistä. Tiehallinto pyrkii täydentämään rekistereitä tältä osin lähivuosina yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa.

Tiehallinto on vuoden 2003 aikana luovuttanut 120 kiinteistöä yhteisarvoltaan rakennuksineen noin 1,55 milj. euroa. Pääosa siirretyistä on mennyt valtiovarainministeriölle. Kiinteistöistä 11 on siirretty maa- ja metsätalousministeriön kautta Metsähallitukselle ja yksi kiinteistö ympäristöministeriölle. Suoria myyntejä on ollut 42 kappaletta (49 ha). Liikenne- ja viestintäministeriö on siirtänyt vuoden aikana yhden kiinteistön Tiehallinnolle.

Tiehallinnon rakennetut kiinteistöt on vuokrattu urakkaan kuuluvina tai vapaaehtoisesti tienhoitourakoitsijoille. Urakoitsijoilta perittävällä vuokralla pyritään kattamaan kustannukset. Tiehallinto on laatinut maanhankintaa ja kiinteistönpitoa koskevat toimintaperiaatteet aina vuoteen 2007 asti.

Omaisuusresurssit

Käyttöomaisuus on eritelty liitteessä 3. Tiehallinnon käyttöomaisuuden kumulatiivinen hankintameno 31.12.2003 oli 17 691,8 milj. euroa, kumulatiiviset poistot 2 701,5 milj. euroa ja tasearvo 14 990,2 milj. euroa. Suunnitelman mukaisia poistoja kirjattiin 514,3 milj. euroa ja suunnitelmasta poikkeavia poistoja 1,6 milj. euroa.

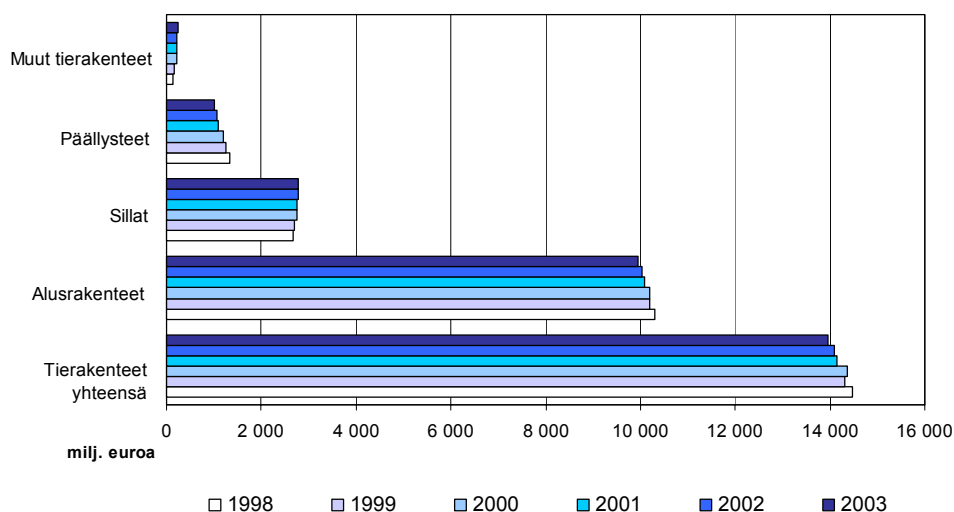
Tieomaisuus

Tieomaisuus muodostuu valmiista tierakenteista (13 964,2 milj. euroa), keskeneräisistä tiehankkeista (430,0 milj. euroa) ja tiepohjista (543,0 milj. euroa). Tieomaisuuden kokonaisarvossa 14 937,0 milj. euroa näkyy aleneva suunta. Vähennyksen kokonaismäärä oli 109,8 milj. euroa.

Tierakenteita valmistui 382,9 milj. euroa, josta 116,8 milj. euroa oli siirtoja keskeneräisistä tiehankkeista. Tierakenteiden tasearvo aleni 14 089,5 milj. eurosta 13 964,2 milj. euroon eli 125,3 milj. euroa. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 508,0 milj. euroa. Alusrakenteiden poistamaton menojäännös oli 89 % alkuperäisestä hankintahinnasta, päällysrakenteiden 51 %, siltojen 91 % ja muiden tierakenteiden 61 % hankintahinnasta.

Uusia keskeneräisiä tiehankkeita kirjattiin 165,4 milj. euroa, josta Tiehallinnon taseeseen jäävä osuus on 160,5 milj. euroa. Vuoli -projektista johtuvia Merenkululaitokselle ja Ratahallintokeskukselle siirrettyjä keskeneräisiä rakenteita kirjattiin 4,9 milj. euroa. Lisäksi keskeneräisiin tiehankkeisiin tehtiin taseen vähennysoikaisuna 34,5 milj. euron kirjaus, josta 33,4 milj. euroa johdettiin v. 2002 tehdystä virheellisestä taseen lisäyskirjauksesta. Keskeneräisten tiehankkeiden vähennys edelliseen vuoteen verrattuna oli 3 milj. euroa.

Tiepohjien tasearvo lisääntyi 524,3 milj. eurosta 542,9 milj. euroon eli 18,6 milj. euroa.

Kuva 7. Tierakenteet tilinpäätöksissä vuosina 1998–2003

Muu käyttöomaisuus

Aineettomien hyödykkeiden tasearvo 31.12.2003 oli 11,5 milj. euroa, joka koostui pääosin ostetuista ja teetetyistä atk-ohjelmista sekä sähköliittymistä. Uusia atk-ohjelmia ja -järjestelmiä kirjattiin 1,9 milj. euroa ja uusia kesken-eräisiä atk-järjestelmiä 2,8 milj. euroa. Poistoja kirjattiin 2,0 milj. euroa. Ostettujen atk-ohjelmien jäännösarvoprosentti oli 46 ja teetettyjen atk-järjestelmien 29.

Kiinteistöjen tasearvo vähentyi 34,5 milj. eurosta 32,0 milj. euroon. Vähennys johtui pääosin hallinnan siirroista valtiovarainministeriölle (Kapiteeli Oyj:lle), maa- ja metsätalousministeriölle (metsähallitukselle) ja ympäristöministeriölle. Rakennuksista kirjattiin suunnitelman mukaisia poistoja 1,9 milj. euroa. Rakennusten jäännösarvoprosentti oli 65.

Koneiden, laitteiden ja kaluston tasearvo vähentyi 10,6 milj. eurosta 9,0 milj. euroon. Tasearvo koostui pääosin varautumisen koneista ja laitteista (7,3 milj. euroa) ja kalusteista (0,8 milj. euroa). Tierakenteisiin liittyvät koneet ja laitteet esitetään muissa tierakenteissa. Suurin osa atk-laitteista on hankittu leasing-sopimuksin. Arvoltaan vähäiset (alle 1 000 euroa) koneet, laitteet ja kalusteet on kirjattu vuosikuluksi (0,273 milj. euroa).

Taide-esineiden, osakkeiden ja osuuksien tasearvo oli 0,502 milj. euroa. Hämeen Puhelin Oy:n osakkeet siirrettiin tilivuoden aikana valtiokonttoriin.

Vaihto-omaisuus

Tiehallinnon vaihto-omaisuus koostuu liitännäisalueille varastoiduista maa-ainesjalosteista ja Tiehallinnon strategisille alueille varastoiduista kiviainesjalosteista. Maa-ainesjalosteet ovat peräisin Tielaitosjaon ajoilta ja niistä on tarkoitus luopua ensi tilassa. Vaihto-omaisuuden määrä vähentyi 0,07 milj. euroa. Vaihto-omaisuuden tasearvo 31.12.2003 oli 1,4 milj. euroa.

2 TULOKESELLISUUS

Tiehallinnon toiminnan tuloksellisuutta voidaan vuonna 2003 arvioida

- tienpidon strategian onnistumisella (tehokas määrärahojen käyttö tie liikenteen parhaaksi ja tieomaisuuden arvon säilymiseksi),
- liikenne- ja viestintäministeriön vaikuttavuudelle, asiakaslähtöisyydelle sekä toiminnan taloudellisuudelle ja tehokkuudelle asettamien tavoitteiden saavuttamisella,
- tiehallinnon sisäisten tulostavoitteiden saavuttamisella ja Tiehallinnon toimintaa kuvaavien tunnuslukujen avulla,
- prosessien suorituskyvyn mittareilla ja
- maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuudella.

2.1 Tienpidon strategia

Tiehallinto onnistui vuonna 2003 hyvin pyrkimyksissään toteuttaa tienpidon strategiaa:

- päivittäinen liikennöitävyys turvattiin ja se oli hyvällä tasolla,
- tieverkon kunnan heikkeneminen pysäytettiin sekä
- liikenneturvallisuutta parannettiin asetettuja tavoitteita enemmän ja liikennekuolemien määrä väheni merkittävästi.

Taulukko 3. Tienpidon tuotteiden ostot vuosina 2001–2003 milj. euroa

Tienpidon tuotteet	2001 Toteu- tuma	2002 Toteu- tuma	2003 Toteu- tuma
Talvihoito	95	95	94
Liikenneympäristön hoito	47	50	49
Rakenteiden ja laitteiden hoito	13	15	14
Sorateiden hoito	30	30	32
Lauttaliikenne	21	22	23
Hoito yhteensä	206	212	212
Päällysteiden ylläpito	63	79	70
Rakenteiden ja laitteiden ylläpito	14	19	21
Korvausinvestoinnit	57	98	113
Ylläpito ja korvausinvestoinnit yhteensä	134	196	204
Perustienpidon laajennusinvestoinnit	74	92	84
Perustienpidon uusinvestoinnit	24	21	16
Kehittämisinvestoinnit	135	133	153
Tieinvestoinnit yhteensä	233	246	253
Esi- ja yleissuunnittelu	11	12	15
Tie- ja rakennussuunnitelmat	14	15	12
Suunnittelu yhteensä	25	27	27
Liikenteen hallinta	6	6	8
Maa-alueiden hankinta- ja hoitomenot	21	21	22
Palveluprojektit	19	21	21
Yhteensä	644	729	747

Vuonna 2003 tienpidon ostoihin käytettiin 747 milj. euroa. Vuosi 2003 oli hoidon ja ylläpidon vuosi. Hoidon ja ylläpidon menot olivat vuonna 2003 lähes 60 % tienpidon ostoista (vuonna 2001 noin 53 % ja vuonna 2002 noin 56 %). Tieinvestointien ja suunnittelun menot olivat edellisvuosien tasolla.

Isot tieinvestoinnit hankittiin tehokkaasti

Vuoden 2003 uusien suurten kehittämishankkeiden hankinta eteni pääpiirteissään suunnitellusti ja hallitusti. Tarjousten hintataso oli kohtuullinen. Hintatason noususta tai tarjoushalukkuuden hiipumisesta useiden suurten hankkeiden alkamisen vuoksi ei ollut hälyttäviä merkkejä. Myöskään uhkakuvaan ollut suunnittelijapula ST -urakoiden tarjouskierrosten ja aloitusvaiheiden kasaantuessa ei näkyvästi vaikuttanut tuloksiin.

Vuonna 2003 avattiin liikenteelle moottoritieosuudet vt 1 Paimion ja Muurlan välillä sekä vt 4 Limingan ja Oulun välillä. Myös valtatie 4:n parantamishanke välillä Orivesi - Muurame valmistui. Vuoden 2003 aikana käynnistyivät valtatiellä 3 Tampereen läntisen kehätien rakentaminen sekä parannuskohteet valtatiellä 8 Raisiossa sekä valtatie 5:n osuudella Joroinen - Varkaus ja valtatie 4:n osuudella Jyväskylä - Kirri. Nuijamaan uuden raja-aseman tiejärjestelyjen käynnistyminen lykkääntyi vuodelle 2004 Suomen ja Venäjän valtiosopimuksen allekirjoittamisen viivästymisestä johtuen. Myös valtatie 4:n rakennushankkeen aloitus välillä Lahti - Heinola siirtyi vuodelle 2004.

Taulukko 4. Vuonna 2003 käynnissä olleet talousarviossa päätetyt tiehankkeet

Tiehanke	Pituus km	Kust. arvio M€	Käyttö 2003 M€	Liikenteelle Vuosi
Jälkirahoitus/kokonaispalvelu				
Vt 4 Järvenpää – Lahti -jälkirahoitushanke	69	1)	17,8	1999
Viimeistelytyöt				
Vt 21 Kemi – Tornio	19	71,9	4,3	2001
Liikenteelle valmistuneet				
Vt 1 Paimio – Muurla mo	34	171,2	29,5	2003
Vt 4 Liminka – Oulu	14	30,8	6,4	2003
Vt 9 Orivesi – Muurame	60 / 98	43,7	22,3	2003
Tasoristeysten poisto pääradoilta 2)		19,8	3,8	2003
Keskeneräiset				
Vt 6 Koskenkylä – Kouvola	45	54,4	21,9	2004
Kt 50 Kehä III Lentoasema – Tikkurila	5	60,5	19,7	2005
Vuonna 2003 alkaneet				
Vt 1 Lohja – Lohjanharju	12	58,9	1,0	2005
Vt 3 Tampereen länt. kehätie 1. rak.vaihe	7	57,0	2,5	2006
Vt 4 Lahti – Heinola	27	41,0	0,6	2006
Vt 4 Jyväskylä – Kirri	5	21,0	1,0	2005
Vt 5 Joroinen – Varkaus	18	27,0	2,5	2005
Vt 8 Raision kohta	4	14,0	4,0	2004
Vt 13 Nuijamaan raja-aseman tieyhteys	5	14,5	0,6	2005
Vuosaaren sataman liikenneväylät 3)		207,4	8,0	2008

1) Kokonaispalvelusopimus vuoteen 2012

2) Rataosat Toijala – Turku, Riihimäki – Kouvola ja Kotka – Vainikkala

3) Kustannusarviosta tiehankkeiden osuus on 60,4 milj. euroa.

Päivittäinen liikennöitävyys turvattiin

Vuonna 2003 tiestön hoitoon käytettiin noin 212 milj. euroa. Mitattu palvelutaso parani pääteillä laskentatavasta riippuen 5-8 % ja heikkeni alemmalla tieverkolla 1,5 %. Sorateiden pinnan palvelutaso parani 29 %. Tienkäyttäjien tyytyväisyys (koettu palvelutaso) liikenteen sujuvuuteen on vuoden 2003 tutkimusten perusteella hyvällä tasolla. Keskimääräinen tyytyväisyys liikenteen sujuvuuteen koko vuonna 2003 oli asteikolla 1-5 mitattuna 3,67 eli varsin hyvä. Sujuvuus arvioitiin nyt hieman paremmaksi kuin vuonna 2002.

Kevään 2003 kelirikko osoittautui huomattavasti aikaisempia vuosia helpommaksi. Runkokelirikon määrä oli alhaisimmillaan moneen vuoteen ja painorajoituksia ei tarvinnut asettaa siinä laajuudessa kuin aiemmin. Painorajoitettujen sorateiden määrä oli 558 km. Runkokelirikkoa poistettiin noin 10 milj. eurolla. Toimenpiteet kohdistuivat noin 200 tiekilometriin ja näin vähennettiin kelirikon haitanalaista tiepituutta noin 2 000 km.

Teiden talvihoitoluokitusta ei tarkistettu merkittävästi vuodesta 2002. Alesman tieverkon laatutasoa nostettiin. Tämä oli vielä pitkälti seurausta jo vuonna 2001 sovitusta toimintalinjatarkistuksista. Noin 240 km tiestöä siirrettiin alimmasta hoitoluokasta ylöspäin ja 150 km luokasta II luokkaan Ib. Talviliikenteen sujuvuus pääteillä heikkeni hieman edelliseen talveen verrattuna.

Kuiva kesä ei aiheuttanut ongelmia sorateiden hoidossa. Tosin Uudenmaan tiepiirissä saatiin runsaasti palautetta sorateiden epätasaisuudesta ja pölyämisestä. Keski-Suomen ja Lapin tiepiireissä kuurosateet aiheuttivat teiden reunasortumia ja teiden syöpymistä.

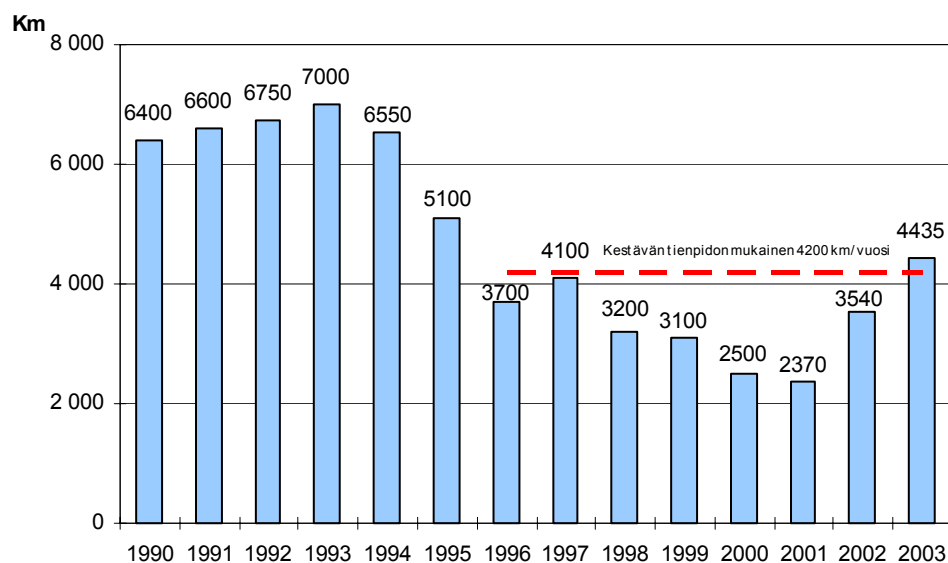
Syyskauden sää oli koko maassa normaalia lämpimämpi ja talvikelit alkoivat poikkeuksellisen myöhään. Sateisesta ja leudosta alkutalvesta johtuen sorateilla esiintyi paljon pinta- ja runkokelirikkoa. Liikennöitävyyden turvaamiseksi jouduttiin asettamaan painorajoituksia ja tekemään kelirikkosorastuksia. Loppuvuoden liukkaat kelit aiheuttivat ongelmia keston ja laajuutensa vuoksi ja useassa tiepiirissä suolaa ja hiekkaa kului edellisvuoden syystalvea enemmän. Joulukuun lopulla poikkeuksellisen voimakas lumisade aiheutti ongelmia.

Tieverkon kunnan heikkeneminen estettiin

Tieverkon ylläpidolla ja korvausinvestoinneilla uusitaan päällysteitä, säilytetään teiden ja siltojen rakenteiden kunto tai palautetaan kunto alkuperäiselle tasolle. Ylläpidon menot olivat 204 milj. euroa, jossa on lisäystä 8 milj. euroa vuoteen 2002 verrattuna. Päällysteiden ylläpitoon kohdistettiin 70 milj. euroa, rakenteiden ja laitteiden ylläpitoon 21 milj. euroa ja korvausinvestointeihin 113 milj. euroa.

Päällysteitä uusittiin 4 435 km (3 540 km v. 2003 ja 2 370 km v. 2002). Poikkeuksellisen suuren päällystysohjelman mahdollisti tienpidon strategian mukainen lisäpanostus tieverkon kuntoon sekä lisäksi edullinen markkinatilanne. Päällystyskierto on nyt 12 vuotta eli vuosittain päällysteistä uusitaan 8 %. Pääteiden osuus päällystysohjelmasta oli noin 2 000 km.

Päällystysohjelman määrällä mitaten päällystysvolyymi on nyt taloudellisesti kestävänsä tienpidon tasolla. Myös peruskorjausten määrä oli hyvällä tasolla ja niitä tehtiin 1 425 km (1 186 km v. 2002). Toimenpideohjelmasta 32 % kohdistui peruskorjauksiin ja 68 % päällysteiden uusimisiin (pintaukset ja paikkaukset). Vuonna 2003 peruskorjattiin 135 siltaa (115 v. 2002), kun kestävänsä tienpidon edellyttämä korjaustarve on arvioitu 350 sillaksi.

Kuva 8. Päällysteiden uusimismäärät 1990–2003 (kilometriä)

Liikenneturvallisuutta parannettiin

Liikenneturvallisuus on Tiehallinnon keskeisin tulostavoite. Siinä onnistuminen on kuvattu seikkaperäisesti kohdassa 2.2.

Perustienpidolla saavutetut liikenneturvallisuusvaikutukset toimenpideryhmittäin	Saavutettu laskennallinen hevausvaikutus vuosittain			
	2000	2001	2002	2003
Hoidon tehostaminen	7,2	4,1	1,8	4,1
Investoinnit	11,5	10,8	17,0	21,9
Nopeusrajoitukset	8,7	12,4	12,0	9,1
Kameravalvonta	0,0	0,0	2,9	5,5
Muut	8,7	11,9	13,0	13,5
Perustienpito yhteensä	36,1	39,2	46,7	54,1
Kehittäminen	13,0	10,0	3,0	16,5
Tiehallinto yhteensä	49,1	49,2	49,7	70,6

Merkittävä osa liikenneturvallisuuden paranemisesta saavutettiin toteuttamalla pienekkoja liikenneturvallisuusinvestointeja ja muita erittelemättömiä turvallisuustoimia. Erityisesti myös suurten kehittämishankkeiden avaaminen liikenteelle toi merkittävästi aikaisempia vuosia suuremman turvallisuusvaikutuksen.

Valtioneuvoston liikenneturvallisuusperiaatepäätökseen perustuvat tehostetut liikenneturvallisuustoimet ovat edenneet suunnitellusti. Taajamien nopeusrajoituksia on alennettu 85 km matkalla. Lisäksi automaattinen nopeusvalvonta lähes kaksinkertaistui. Nyt niitä on yli 600 km ja ne on sijoitettu vaarallisille tieosuuksille.

2.2 LVM:n asettamat tulostavoitteet

2.2.1 Vaikuttavuus

Liikenneturvallisuus

Tavoite: *Perustienpidon toimenpiteillä vähennetään vuositasolla 47 laskennallista henkilövahinko-onnettomuutta, jotka vastaavat arviolta yhteensä viiden liikennekuoleman vähentämistä.*

Tiehallinto toteuttaa valtioneuvoston periaatepäätökseen perustuvan tienpidon tehostettujen toimenpiteiden ohjelman vuotta 2003 koskevan osuuden. Tiehallinto edistää eri toimintojen yhteistyötä ja vuorovaikutusta varmistamalla omalta osaltaan toiminnan säännönmukaisuuden ja seurannan.

Tavoite toteutui Tiehallintotasolla. Perustienpidon toimenpiteillä saavutettiin 54,1 ja kehittämishankkeilla 16,5 henkilövahinko-onnettomuuden vähenemä eli yhteensä 70,6 henkilövahinko-onnettomuuden vähenemä. Lähinnä Vt 1 Paimio – Muurla ja Vt 4 Liminka – Oulu -hankkeiden valmistumisen myötä kehittämishankkeiden tuloutettava heva -vaikutus nousi vuonna 2003 poikkeuksellisen suureksi. Vuonna 2003 tapahtui yhteensä 286 liikennekuolemaa.

Tiehallinto osallistui yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa aktiivisesti alueellisen liikenneturvallisuustyön kehittämiseen. Liikenneturvallisuuden lisätavoitteet saavutettiin hyvin, mikä osoittaa käytännön yhteistyön ja vuorovaikutuksen aktivoituneen entisestään muiden liikenneturvallisuustyötä tekevien tahojen kanssa.

Tieverkon kunto

Tavoite: *Hoidon ja ylläpidon palvelutaso sekä tieverkon kunto säilyy vuoden 2002 tasolla. Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä rajoitetaan pysyvästi alle 6 000 kilometriin (alle 12 %) tiepituudesta.*

Sorateiden runkokelirikon liikenteelle aiheuttamaa haittaa vähennetään 10 %.

Siltojen kunnan heikkenemistä hidastetaan lisäämällä korjaustoimintaa niin, että siltojen kuntoa kuvaava vauriopistesumma vähenee 11 % vuoden 2003 alun tilanteeseen nähden.

Tavoite toteutui. Hoidon ja ylläpidon palvelutason osalta tilanne säilyi suunnilleen ennallaan verrattuna vuoteen 2002. Tuloksen mittaamista vaikeutti jonkin verran päällysteiden ura- ja tasaisuusmittauksissa uuteen tekniikkaan siirtyminen. Uusi mittaustekniikka tuottaa entistä tarkempia ura- ja tasaisuustietoja lisäksi uusia muuttujia tien pinnasta.

Huonokuntoisten päällystettyjen teiden kokonaismäärä väheni vuonna 2003 noin 300 kilometriä ja oli 5 913 km. Ilman paikkausohjelmien vaikutusta päätieverkolla tapahtui lievää paranemista ja alemmalla tieverkolla lievää heik-

kenemistä. Päällystysohjelman pituus (4 435 km) oli noin 25 % edellisvuotta suurempi. Parannus kohdistui pääasiassa tieverkon rakenteelliseen kuntoon.

Sorateiden kelirikkohaittoja vähennettiin vuonna 2003 yhteensä 13,9 %. Siltojen peruskorjaustoimintaa lisättiin osoittamalla peruskorjaukseen enemmän varoja ja lisäämällä peruskorjattavien siltojen määrää edellisen vuoden tasosta. Vuoden alun tilanteesta siltojen kuntoa kuvaava vauriopesumma väheni 13,3 %.

Ympäristö

Tavoite: *Tärkeimmät pohjavesialueet suojataan tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Vuonna 2003 toteutetaan 2-3 pohjavesien suojauskohdetta.*

Pohjavesien ympäristövaikutuksia vähennetään pienentämällä suolan käyttöä. Suolan käyttöä vähennetään erityisesti pohjavesialueilla ja normaalitalvea vastaavissa olosuhteissa suolan käyttö on enintään 85 000 tonnia.

Melutietokannan kehittämistyötä jatketaan siten, että osassa tiepiireissä järjestelmä on käytössä vuoden 2003 lopulla.

Tavoite toteutui. Tiehallinto sai myös marraskuussa merkittävän tunnustuksen ympäristötyöstään, kun kiinteistö- ja rakennusala myönsi Tiehallinnolle Vuoden ympäristöteko -palkinnon. Kilpailun tuomaristo piti Tiehallinnon kulttuurimuutosta tienpidon haittavaikutusten minimoimiseksi merkittävänä keinona edistää kestävästä kehitystä.

Osasta kiireellisiä pohjavesisuojauskohteita on Tiehallinnossa valmisteltu vuosille 2002–2006 perustienpidon teemaohjelma, jolla toteutetaan vuosittain 2–4 kohdetta ja kustannukset ovat 1,7–2,8 milj. euroa vuodessa. Ohjelmalla toteutetaan kaikkiaan 10–15 kohdetta. Vuonna 2003 pohjavesisuojausohjelmaan kuuluivat seuraavat hankkeet:

- Kt 66 Alavudella Tastulanmäen pohjavesialueella (Vaasan tiepiiri, rakentaminen alkanut vuonna 2002)
- Vt 12 Hollolassa ja Lahdessa Salpakankaan ja Lahden pohjavesialueilla (Hämeen tiepiiri, hanke jatkuu vuosina 2004–2005)
- Vt 14 Punkaharjulla Punkasalmen pohjavesialueella (Kaakkois-Suomen tiepiiri).

Pohjavesisuojauksia on 1990-luvun puolivälin jälkeen rakennettu yhteensä hieman yli 120 kilometrin matkalle, mikä on pienentänyt pohjavesien pilaantumisriskiä. Suojausta kiireellisesti tarvitsevia kohteita on yhteensä noin 120 kilometriä. Näistä pyritään toteuttamaan vuosien 2002–2006 keskitetyllä pohjavesiohjelmalla noin 30 kilometriä. Viime vuonna pohjavesiohjelmaan sisältyviä kiireellisiä pohjavesisuojauksia rakennettiin 6,3 kilometrin matkalle. Tämän lisäksi muiden perustienpidon hankkeiden yhteydessä rakennettiin 7,6 kilometriä ja kehittämishankkeiden yhteydessä 2,7 kilometriä pohjavesisuojausta. Kaikkiaan vuonna 2003 rakennettiin 16,6 km pohjavesisuojauksia.

Tiehallinto käytti suolaa liukkaudentorjuntaan talvikaudella 2002–2003 noin 73 100 tonnia. Suolan käyttöä liukkaudentorjunnassa on seurattu ja pyritty vähentämään. Suolan käyttö väheni 25 % vuosien 1996–2000 keskimääräiseen käyttöön verrattuna. Edellinen talvikausi 2001–2002 oli sääoloiltaan vaikea ja suolaa käytettiin 92 400 tonnia.

1990-luvun puolivälistä alkaen meluntorjunnasta on hyötynyt vuosittain 5 000 – 6 000 asukasta, mutta viime vuonna meluntorjunnan töitten vähäisyyden vuoksi vain 480 asukasta voitiin suojata (2 200 asukasta v. 2002). Yleisten teiden melualueella asui 1990-luvun alussa 320 000 ihmistä. Heistä 39 000 on saatu suojatuksi viimeisen kahdeksan vuoden aikana. Tiehallinto on jatkanut melutietokannan kehittämistä tavoitteen mukaisesti ja muutaman tiepiirin melutieto siirrettiin tietokantaan vuoden 2003 aikana.

Vuonna 1994 voimaan tullut ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeva laki (YVA-laki) edellyttää mm. suurten tiehankkeiden ympäristövaikutusten arviointia lain mukaisessa menettelyssä. Vuonna 2003 YVA-menettely päättyi kahden hankkeen osalta ja käynnistyi yhden hankkeen osalta. Yhdessä hankkeessa menettely oli vuoden vaihtuessa vielä kesken. Kaikkiaan vuosina 1994–2003 on YVA-lain nojalla käsitelty 41 tiehanketta.

Euroopan unionin luonnonsuojeludirektiivien edellyttämän Natura 2000 -suojelualueverkoston huomioon ottamisesta hankkeiden suunnittelussa säädetään luonnonsuojelulain 10. luvussa. Tiehallinnolla on tähän mennessä ollut 36 tiehanketta, joiden vaikutuksia Natura-alueisiin tai muuhun luonnonsuojeluun on selvitetty tai tullaan selvittämään.

Tieliikenteen palvelut ja ohjaus

***Tavoite:** Liikennetiedotusta ja liikenteen ohjausta kehitetään toteuttamalla tätä palvelevia seurantajärjestelmiä päätieverkon tärkeillä yhteysväleillä ja liisäämällä tienkäyttäjiltä saatavan palautteen hyödyntämistä.*

Varmistetaan koko tieverkon digitalisoinnin toteutuminen suunnitellusti ja otetaan käyttöön sähköisiä verkkopalveluja.

Liikenteen tiedotuksella ja ohjauksella sekä häiriöiden hallinnalla tuetaan turvallista, sujuvaa ja ympäristöystävällistä liikkumista. Liikennekeskuksen toimipisteet seuraavat tie- ja liikenneoloja kelin ja liikenteen seurantajärjestelmien avulla sekä yhteistyötahojen havaintojen ja ilmoitusten perusteella. Vuoden 2003 kesäkuussa tiepiirien erilliset liikennekeskukset yhdistettiin yhdeksi Liikennekeskus -nimiseksi tulosyksiköksi.

Liikenteen hallinnan investointeja tehtiin myös 6 milj. euroa osana tieverkon kehittämisinvestointeja. Nämä muodostuivat pääosin vt 1 Turku - Muurla välin telematiikkainvestoinneista. Tämä 70 kilometrin tiejakso on varustettu korkeatasoisesti liikenteen seurannan sekä muuttuvan ohjauksen osalta. Tällä moottoritieosuudella voi Liikennekeskuksen päivystäjä kelin ja liikennemäärien muuttuessa tai automaattisen valvontajärjestelmän hälyttäessä muuttaa nopeusrajoituksia ja varoitusmerkkejä.

Tieinfopisteiden määrää lisättiin niin, että niitä on nyt yhteensä 34 kappaletta pääteiden tärkeimmillä pysähdyspaikoilla. Tienkäyttäjän linjan numerossa 0200 2100 otettiin vuonna 2003 vastaan 36 000 puhelua.

Suurten kaupunkiseutujen liikenteen hallintaa ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä kehitettiin yhteistyössä Helsingin kaupungin ja poliisin kanssa. Tiehallinto ottaa hoitaakseen yleisen tieverkon tiedotuksen lisäksi tiedotuksen myös Helsingin katuverkon osalta. Vastaavat sopimukset on solmittu myös Turussa ja Tampereella sekä valmistelutyö aloitettu Oulussa. Tiehallinto ja hätäkeskuslaitos allekirjoittivat yhteistyösopimuksen teitä ja tieliikennettä koskevasta tiedonvaihdosta toukokuussa 2003. Sopimuksen tavoitteena on

kehittää yhtenäisiä järjestelmiä, jotka pystyvät hyödyntämään automaattista tiedonvaihtoa ja tehostamaan häiriötilannetiedotusta tiellääikkujille.

Ajantasainen liikenteen ja kelin seuranta -teemapaketti vuosiksi 2004–2007 hyväksyttiin Tiehallinnon johtoryhmässä jatkosuunnittelun ja ohjelmoinnin lähtökohdaksi. Seurantaverkko muodostaa perustan koko liikenteen hallinnan palveluiden kehittämiseksi. Perustienpidon rahoituksesta on sovittu kohdistettavaksi 1 milj. euroa vuonna 2004 keskitettynä investointiohjelmana liikenteen seurannan kehittämisinvestointeihin.

Tiesäätiedon laadun parantamiseen ja varmistamiseen tähtäävässä laatuprojektissa valmistui laatukäsikirja. Projektissa järjestettiin myös koulutusta ja laatu-tietojärjestelmän toteutus on parhaillaan käynnissä. Lisäksi valmistui liikenteen tietopalvelua koskeva esiselvitys.

Tiepiireissä on toteutettu useita kelin ja liikenteen seurantaan liittyviä toimenpiteitä (liikenteen automaattisia mittauspisteitä, tiesääasemia, keli- tai liikennekameronia, uusia sade- ja näkyvyysantureita tiesääasemiin, kustannustehokkaampien tietoliikenneyhteyksien päivityksiä, automaattinen kameratekniikkaan perustuva häiriön hallinta -järjestelmä E18:lla). Noin 40 % toteutetuista toimenpiteistä kohdentuu kehittämishankkeelle vt 1 Paimio – Muurla, joka avattiin vuonna 2003 liikenteelle.

Digiroad on kansallinen tietojärjestelmä, johon kootaan koko Suomen tie- ja katuverkon tarkka sijainti sekä tärkeimmät ominaisuudet. Tietojen lataus käynnistyi syksyllä 2003. Toteutusprojekti valmistuu hiukan aikataulusta myöhässä vuoden 2004 helmikuun lopussa. Digiroad -laki astui voimaan 1.1.2004.

2.2.2 Asiakslähtöisyys

Liikenteen toimivuus

Tavoite: *Tienkäyttäjien tyytyväisyys liikenteen toimivuuteen säilyy hyvällä tasolla.*

Asiakassuhteiden hoito systematisoidaan Tiehallinnon asiakkuusstrategian mukaisesti.

Joukko- ja kevyen liikenteen toimivuutta parannetaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Tavoite toteutui. Tyytyväisyys liikenteen sujuvuuteen oli vuoden 2003 sekä talven että kesän tienkäyttäjätyytyväisyystutkimusten mukaan hyvällä tasolla. Liikenteen sujuvuus arvioitiin nyt hieman paremmaksi kuin vuonna 2002.

Tiehallinto teettää säännöllisiä tienkäyttäjätyytyväisyystutkimuksia sen seuraamiseksi, miten hyvänä asiakkaat kokevat Tiehallinnon toiminnan ja tarjotut tienpitopalvelut. Vuoden 2003 tutkimuksissa yksityishenkilöiden tyytyväisyys Tiehallinnon toimintaan oli aiempien vuosien tapaan hyvällä tasolla; kokonaisuuteen tyytyväisiä oli noin puolet vastaajista. Ammattiautoilijat olivat hieman kriittisempiä Tiehallinnon toimintaan erityisesti talvikaudella.

Suurin tyytymättömyys kohdistui alempaan tieverkkoon: talvella liukkauteen ja lumisuuteen, kesällä päällysteiden kuntoon ja kelirikko aikaan sorateiden kuntoon. Haastattelujen mukaan olisi tärkeää lisätä panostusta myös jalan-

kulku- ja pyöräteiden rakentamiseen ja liikenneturvallisuuden parantamiseen. Jos jostain pitää tinkiä, on vastaajien listalla ensimmäisenä uudet tieyhteydet – tärkeämpää on pitää nykyiset tiet hyvässä kunnossa.

Tienkäyttäjät olivat tyytyväisiä hoidon tasoon ja päällysteiden kuntoon päteillä sekä liikenteen sujuvuuteen. Liikenne koetaan kesäaikana erittäin sujuvaksi ja talvellakin sujuvaksi. Turvallisuus arvioidaan autoilijana erittäin hyväksi päteillä, hyväksi taajamissa, mutta vain kohtalaiseksi muilla teillä. Liikkuminen arvioidaan huomattavasti turvattommaksi jalankulkijana kuin autoilijana.

Asiakaspalautteiden käsittely on vakiintunut Tiehallinnossa osaksi toimintaa. Tien hoitoon liittyvät palautteet välitetään urakoitsijoille Liikennekeskuksen toimipisteiden kautta. Tiehallinnon omaan toimintaan liittyvät palautteet käsitellään asiakaspalauttejärjestelmän kautta, jossa valvotaan, että asiakas saa yhteyden asiantuntijaan ja vastauksen määräajassa.

Tiehallinnon toimintaan liittyvistä palautteista suurin osa koskee liikenneturvallisuutta ja liikenteen sujuvuutta. Joukossa on hyödyllisiä aloitteita ja ehdotuksia, joita voidaan hyödyntää tulevaisuuden suunnittelussa. Määrärahojen suuntaaminen ja uudet urakkasopimukset ovat sitoneet toimintaa, joten kaikkia toiveita ei voida toteuttaa ainakaan lyhyellä aikavälillä. Tien kunnossapidon urakoitsijat noudattavat tiukasti laatuvaatimuksia, mikä näkyy tienkäyttäjille entisestään muuttuneena tien hoitotasona. Kunnossapitoon liittyviä palautteita hyödynnetään heti urakoiden valvonnassa, mutta myös pitkällä tähtäimellä laatuvaatimuksia uudistettaessa.

Yhä suurempi osa Tiehallinnon toimintaa koskevista palautteista tulee internetin tai sähköpostin välityksellä. Internet-palveluun on tuotettu vakiovastauksia. Asiakkaita on myös ohjattu hakemaan tietoja Tiehallinnon kotisivuilta, joista Tiehallinto on saanut kiitosta.

Asiakkuusstrategian kehittämisohjelmissa systematisoidaan ja kehitetään ensisijaisesti sidosryhmäsuhteiden hoitoa. Vuonna 2003 määriteltiin Tiehallinnon tärkeimmät sidosryhmät ja vastuut. Tiehallinnon sidosryhmäyhteistyön toimintalinjat ja ohje sidosryhmäyhteistyön suunnitelman tekemiseen hyväksyttiin Tiehallinnon johtoryhmässä ja samassa yhteydessä päätettiin niistä sidosryhmäsuhteista, joita lähdetään systematisoimaan v. 2004 aikana.

Toimintalinjoissa kuvattua vuorovaikutuksen toimintamallia pilotoitiin yhdeksässä kohteessa. Toimintamallin mukainen systemaattinen toiminta voitiin käynnistää valittujen sidosryhmien kanssa. Sidosryhmärekisteri otettiin käyttöön. Lisäksi asiakastiedon selvittämisestä Tiehallinnossa laaditut periaatteet hyväksyttiin Tiehallinnon johtoryhmässä. Niissä kuvataan Tiehallinnon säännölliset asiakastutkimukset sekä toimintatapa muiden tutkimusten osalta. Alustava malli sidosryhmäyhteistyön toimivuuden mittaamiselle luotiin ja mitaaminen aloitetaan loppuvuonna 2004. Palvelujen tuottajien ja toimittajien mielipiteiden selvittämiseksi laadittiin alustava ehdotus hankepalautteikäytännöstä.

Tiehallinto osallistui vuoden 2003 aikana kevyen liikenteen olosuhteita parantaviin tutkimushankkeisiin LVM:n JALOIN -projektissa. Kevyen liikenteen väyliä rakennettiin yhteensä 123 kilometriä. Tiehallinto toimi myös jäsenenä Pyöräilykuntien verkostossa ja sen vastuulla olivat valtakunnallisen pyörä-

retkeilyn työryhmän sihteeritehtävät. Tiehallinnolle myönnettiin Suomi Pyöräilee -tunnustuspalkinto.

Tiehallinto johti aktiivisesti toiminutta sidosryhmien yhteistä joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantamisen ohjausryhmää. Linja-autopysäkkien suunnitteluohje valmistui ja pysäkkirakennelmien siirto kunnilta Tiehallinnolle käynnistettiin. Ministerityöryhmälle valmisteltiin erityiset teemahankkeet kevyt- ja joukkoliikenteen osalta.

2.2.3 Toiminnan taloudellisuus ja tehokkuus

***Tavoite:** Tienpitoa avataan kilpailulle hyväksytyjen toimintalinjojen mukaisesti yhteistyössä alan toimijoiden kanssa.*

Tieverkon hoidon reaaliset kustannukset alenevat kilpailuttamisen seurauksena 34 miljoonalla eurolla (15 %) vuoden 2004 loppuun mennessä.

Perustienpidon yksikkömenot ovat laajennus- ja uusinvestoinnit sekä suunnittelu pois lukien nykyisellä palvelu- ja kuntotasolla enintään 6 560 euroa/tiekilometri.

Tiehallinnon oman toiminnan menot eivät reaalisesti kasva.

Tiehallinnon prosessi- ja tiimiorganisaation toiminta vakiinnutetaan ja prosessien suorituskykyä parannetaan.

Investointien ja ylläpidon osalta kilpailulle avaamisen siirtymäkausi päättyi jo vuoden 2002 lopussa. Suunnittelussa ja hoidossa siirtymäkausi jatkuu vuoden 2004 loppuun saakka.

Suunnittelun vuoden 2003 tilauksista oli 61 % avoimena kilpailulle. Osuudessa ei ole otettu huomioon poikkeuksellisen suurta, kokonaan kilpailutettua Vuosaaren sataman liikenneyhteydet -projektia. Kilpailulta suljettu osuus sisältää tiestö- ja liikennetietojen hankinnan Tieliikelaitokselta. Kilpailulle avoimena ollut osuus on julkaisussa Menettelyt tienpidon kilpailun avaamisessa ja neuvottelutoimeksiannoissa esitetyn mukainen. Hoidon vuoden 2003 alueurakoista oli puolestaan kilpailulle avattuna tavoitteen mukaiset 75 %. Kilpailutettujen urakoiden (28) vuosittaisiksi säästöiksi arvioidaan yhteensä 10,5 milj. euroa. Tievalaistuksen hoito kilpailutettiin keväällä 2003 koko maan osalta ensimmäisen kerran. Kilpailu toimi ja hintataso oli alhainen. Säästöjä on arvioitu saatavan kahden vuoden sopimuskauden aikana noin 0,8 milj. euroa aikaisempaan hintatasoon verrattuna.

Tieverkon hoidon kustannusten arvioidaan alenevan vuoden 2000 hintatasoon verrattuna vähintään 34 milj. euroa vuoden 2004 loppuun mennessä. Vuoden 2004 kilpailuttaminen käynnistettiin EU-hankintailmoitusten julkaisemisella Virallisessa lehdessä (46/2003). Tämän kilpailuttamisvuoden jälkeen kaikki hoitourakat ovat kilpailun piirissä. Kilpailuun tulee yhteensä 38 urakkaa ja niiden kestot ovat pidentyneet edelleen aikaisemmasta (3-, 5- ja 7-vuotisia). Moniin (12 kpl) 3- ja 5-vuotisiin urakoihin on otettu mukaan mahdollisuus kahden vuoden option.

Ylläpidon urakat kilpailutettiin vuonna 2003 kaikki ja kilpailuttamisen seurauksena saavutettiin 10–20 %:n säästöt verrattuna edelliseen vuoteen. Lisäksi vähäistä säästöä suunniteltuihin kustannuksiin aiheuttivat bitumi-indeksin alhaiset pisteluvut kesällä.

Perustienpidon yksikkömenoille asetettua enimmäistavoitetta ei saavutettu (toteutuma 6 693 euroa/tiekilometri). Kyseinen tavoite mittaa hoidon, ylläpidon ja hallinnon kokonaismenojen määrää tiepituutta kohti. Tieverkon laajuuden säilyessä muuttumattomana tavoite mittaa itse asiassa hoidon, ylläpidon ja oman toiminnan volyyymiä. Tienpidon strategian mukaisesti perustienpidon painopistettä siirrettiin vuonna 2003 investoinneista ylläpitoon ja jokapäiväisen liikennöitävyyden turvaamiseen kohdistamalla vuodelta 2002 siirtyneistä perustienpidon 36 milj. euron saldoista hoidon alueurakoissa tarkistetun palvelutason edellyttämiin menoihin noin 8 milj. euroa ja ylläpidon osalta pääosin siltojen peruskorjauksiin noin 4 milj. euroa. Tämä saldojen käyttö selittää osaltaan sitä, että perustienpidon yksikkömenotavoite ei toteutunut.

Tiehallinnon hallintomenot alenivat viime vuodesta nimellisesti noin 1,0 % ja reaalisesti noin 3,7 %, kun otetaan huomioon tulosopimuksen mukaiset palkankorotukset (1,366 milj. euroa) ja kuluttajahintaindeksin muutoksella mitattu 0,9 %:n inflaatio muille menoerille. Menokäsitteeseen eivät sisälly investoinnit, Mobilia, lähialueyhteistyö, T&K -menot, Digiroad, valtakunnalliset E18- ja Vuoli -projektit, varautuminen eikä tulospalkkiovaraus. Tulostavoitteen mukainen hallintomenojen toteutuma oli 70,3 milj. euroa. Kaiken kaikkiaan Tiehallinnon oman toiminnan menot vuonna 2003 olivat 82,6 milj. euroa.

Vuonna 2003 hallintomenot olivat yhteensä 76,13 milj. euroa, joka on 2,5 % vähemmän kuin vuonna 2002. Suurimmat menoerät olivat palkat (57 %), asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden ostot (15 %) sekä muiden palveluiden ostot (10 %). T&K -toiminnan osuus asiantuntija- ja tutkimuspalveluista oli 5,63 milj. euroa (5,0 milj. euroa v. 2002).

Hallinnon investoinnit mukaan lukien käytettiin hallintoon kaikkiaan 82,6 milj. euroa (81,33 milj. euroa v. 2002). Hallinnon investointimenot olivat 6,5 milj. euroa (3,4 milj. euroa v. 2002). Vuonna 2002 tietojärjestelmien kehittämiseen kohdistuneet menot (3,1 milj. euroa) esitettiin osana asiantuntija- ja tutkimuspalveluita. Vuonna 2003 ne esitetään rivillä investoinnit.

Hallintomenot yhteensä (Me)	2002	2003 toteutuma	Muutos (lisäys +, vähennys -)
Aineet ja tarvikkeet	1,33	1,08	-0,25
Palkat ja palkkiot	43,04	43,11	0,07
Muut henkilöstömenot	5,51	5,39	-0,12
Kiinteistövuokrat ja ylläpito	6,04	6,08	0,03
Muut vuokrat ja leasingmaksut	1,83	1,65	-0,18
Asiantuntija- ja tutkimuspalvelut	12,32	11,23	-1,09
Muut palvelut	7,07	7,27	0,20
Muut kulut	0,75	0,32	-0,43
Hallintomenot yhteensä	77,89	76,13	-1,76
Investoinnit (hallinto)	3,43	6,48	3,04
Kaikki yhteensä	81,33	82,60	1,28

2.3 Tiehallinnon sisäiset tulostavoitteet ja tunnusluvut

Tiehallinnon toimintaa seurataan lukuisilla tunnusluvuilla ja mittareilla, joista keskeiset on koottu ohaiseen yhteenvetotaulukkoon. Viimeisen sarakkeen luvut kuvaavat Tiehallinnon asiantuntijoiden näkemystä pitemmän aikavälin tavoitetasosta, johon nykyrahoituksella ei ole kuitenkaan mahdollisuuksia.

Tiehallinnon toiminnan tunnusluvut ja mittarit	Toteutuma 2002	Toteutuma 2003	Tavoiteltava taso
Tieverkon laajuus			
- Päällystepituus vuoden lopussa (tiekm)	50 355	50 360	50 360
- Soratiepituus vuoden lopussa (km)	27 783	27 730	27 730
- Siltojen määrä vuoden lopussa (kpl)	13 979	14 100	15 000
- Kevytiliikenneväylien määrä vuoden lopussa (ajorata-km)	4 993	5 116	6 250
Tieverkon hoito			
- Pääteiden talvihoidon laatuallitukset (%)	6,2	3,6	5
- Alemman tieverkon talvihoidon laatuallitukset (%)	8,4	7,1	6
- Sorateiden kesähoidon laatuallitukset (%)	3,2	3	3
Tieverkon ylläpito			
- Huonokuntoinen päällystetty tieverkko (km)	6 213	5 913	3 000
- Päällystysohjelman laajuus (km)	3 540	4 435	4 250
- Peruskorjaukset (tiekm)	1 186	1 500	1 800
- Runkokelirikko (km)	2 813	2 000	1000
- Sorateiden kelirikkokorjaukset (km)	200	200	200
- Painorajoitettu tieverkko (km)	1 326	720	650
- Huonokuntoisten siltien määrä (kpl)	672	722	300
- Peruskorjattavat sillat (kpl)	115	135	350
- Painorajoitetut sillat (kpl)	208	195	120
Liikenneturvallisuus			
- Liikennekuolemat yleisillä teillä enintään (hlöä)	323	286	187
- Perustienpidon turvatoimien vaikutus (heva)	47,9	54,1	40
- Kehittämisinvestointien vaikutus (heva)	1,8	16,5	10
Ympäristövaikutukset			
- Kiireellinen pohjavesien suojausarve (km)	129	123	0
- Toteutettavat pohjaveden suojauskohteet (km)	6,7	6,3	15
- Suolan käyttö liukkauden torjuntaan talvikautena (1000 t)	92	73	80
- Kiireellinen melusuojausarve (hyötyvät asukkaat)	35 000	35 000	0
- Melusuojaustoimista hyötyvät asukkaat	2 200	480	4 000
Asiakaslähtöisyys			
- Perustienpidon investointien määrä (M€)	113	86	200
- Tyytyväisyys Tiehallinnon toimintaan (1-5)	3,44	3,5	3,7
- Tyytyväisyys pääteiden tilaan ja kuntoon (1-5)	3,69	3,5	3,7
- Tyytyväisyys alemman tieverkon tilaan ja kuntoon (1-5)	3,06	3,0	3,3
Taloudellisuus ja tehokkuus			
- Perustienpidon yksikkömenot (€ / km)	6 668	6 693	6 500
- Tiehallinnon hallintomenot (milj. €)	71,3	70,3	65,0
- Kilpailulle avaamisen säästöt (M€ vrt v. 2000 menoihin)	36	43	50
Kyvykkyys			
- EFQM-laaturaportointiarvioinnin tulos (0 - 1 000)	325	398	550
- Henkilöstön tyytyväisyys (1-5)	3,3	3,3	3,8
- Vaikainainen henkilöstö vuoden lopussa	1 033	1 025	850

Tiehallinto täydensi LVM:n asettamia tulostavoitteita sisäisessä ohjauksessaan asettamalla tulostavoitteita kustannusten hallintaa sekä osaamisen kehittämistä koskevat tulostavoitteet. Kustannusten hallintatavoitteella tavoiteltiin perustienpidon budjetin pitävyyden ja ennustettavuuden parantamista.

Tiepiirit onnistuivat saavuttamaan tavoitteen erittäin hyvin, osin erinomaisesti. Myös perustienpidon saldot pienenevät suunnitellusti ja jäivät noin 16 milj. euroon.

Tulosityksiköille asetettiin osaamisen kehittämistavoite. Tavoitteen saavuttaminen edellytti systemaattisten menettelyjen luomista ja tarvittavien suunnitelmien laatimista. Osaamisen varmistus eteni ja työyhteisöjen toimivuus parani sovitun mukaisesti. Tulosityksiköt saavuttivat tavoitteen hyvin.

Myös jokaiselle prosessille asetettiin 2 – 3 tavoitetta. Ne toteutuivat pääosin hyvin. Ohjausprosessin kolmesta tulostavoitteesta EFQM:n mukaisen itsearviointin tulosta koskeva 430 pisteen tavoite ei toteutunut.

2.4 Prosessin suorituskyvyn mittarit

Prosessien suorituskyvyn mittareista tehtiin päätös vuonna 2003 ja osalle on jo voitu määrittää lähtöarvot. Suorituskyvyn mittaus on sovitettu otettavaksi osaksi vuoden 2004 tulosseurantaa ja muutokset voidaan osoittaa vuoden 2004 toimintakertomuksessa. Prosessien toimintaa tehostettiin perustamalla valtakunnalliset kehittämisryhmät. Lisäksi keskushallinnon tiimirakenteiden uudistamisesta tehtiin päätös, joka toimeenpantiin 1.2.2004.

Prosessi	Suorituskykymittarit			
	Prosessin menot (M€)			
Asiakkuus	3,87	Prosessin menot/ tienpidon menot (%) 0,69 %		
Palvelujen suunnittelu	12,69	Suunnittelun menot/ tienpidon menot (%) 2,26 %	Hankesuunnittelun kustannukset/ hankkeiden kustannus (%) <i>ei vielä tietoa käytettävissä</i>	Kiireelliset suunnitelma- päätökset (kpl) 50 kpl
Palvelujen hankinta	17,3	Hankinnan menot/ tienpidon menot (%) 3,08 %	Tarjousten määrä/ kilpailu (kpl) 4,2 kpl	Sopimusten keskikoko 164 278 euroa
Liikenteen palvelut	8,82	LP:n menot/ tienpidon menot (%) 1,57 %	Liikenteen hallintamenot/ liikenteen hallinnan menot 36 %	Viranomaispalvelun menot/ lupien määrä (euroa/kpl) <i>ei vielä tietoa käytettävissä</i>
Tekniset palvelut	4,13	TP:n menot/ tienpidon menot (%) 0,74 %	T&K-toiminnan menot/ tienpidon menot (%) 1,00 %	
Ohjaus	6,77	Prosessin menot/ hallinnon menot (%) 9,87 %	Tiehallinnon kehittämisprojektien menot/hallintomenot <i>ei vielä tietoa käytettävissä</i>	
Talous	5,16	Prosessin menot/ hallinnon menot (%) 7,52 %	Taloushallinnon kustannukset/ tilitapahtuma (euroa) 2,36 euroa	HHJ:n käyttöaste sopimustenhallinnassa <i>ei vielä tietoa käytettävissä</i>
Henkilöstö	2,96	Prosessin menot/ hallinnon menot (%) 4,31 %	Vaativuusarvioiden ja palkantar- kistusten käsittelyaika/tapaus (vrk) 100 vrk	Palvelussuhdeasioiden hoi- don menot/hlö (euroa/hlö) <i>ei vielä tietoa käytettävissä</i>
Tieto	6,91	Prosessin menot/ hallinnon menot (%) 10,07 %	Työasemien määrä/hlö (kpl/hlö) 1,2 kpl	Työasemien vakiointiaste (%) 83 %

2.5 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Julkisoikeudelliset suoritteet

Tiehallinnon vuoden 2003 julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot olivat 1,07 milj. euroa, mikä oli noin 0,16 milj. euroa vuodelle asetettua tavoitetta enemmän. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot kertyivät myönnetyistä kuljetuslupamaksuista ja muista yleisiä teitä koskevien lupien maksuista. Lupamaksujen tuotot laskivat 0,02 milj. euroa edellisestä vuodesta. Tulosityksiköille jaettiin osuus keskushallinnon tukitoiminnoista ja keskitetystä taloushallinnosta. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli edellisen vuoden tapaan alijäämäinen.

Julkisoikeudelliset suoritteet (euroa)	2001 Toteutuma	2002 Toteutuma	2003 Toteutuma	2003 Tavoite	2004 Arvio
Tuotot					
Maksullisen toiminnan tuotot					
Maksullisen toiminnan myyntituotot	1 156 676	1 168 408	1 151 765	997 380	1 071 700
Maksullisen toiminnan muut tuotot	7 809	15 119	15 628	5 600	5 600
./ tuottojen oikaisuerät	1 633	726	67	67	0
Tuotot yhteensä	1 162 853	1 182 801	1 167 326	1 002 913	1 077 300
Kustannukset					
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 792	4 997	6 967	4 789	6 750
Henkilöstökustannukset	816 536	743 455	739 366	743 762	788 000
Vuokrat	48 069	89 623	115 677	75 520	109 700
Oman kaluston konevuokrat	72	2 215	3 192	2 700	3 000
Palvelujen ostot	2 831	85 068	74 902	9 168	19 000
Muut erilliskustannukset	103 490	118 213	125 761	109 544	124 740
Erilliskustannukset yhteensä	975 790	1 043 571	1 065 864	945 483	1 051 190
Käyttäjäämä	187 063	139 231	101 462	57 430	26 110
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista					
Tukitoimintojen kustannukset	159 908	315 517	285 690	162 434	204 364
Poistot	1 169	732	567	705	567
Korot	715	74	379	104	392
Muut yhteiskustannukset	9 149	340	450	3 350	500
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	170 941	316 663	287 085	166 593	205 823
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 146 731	1 360 234	1 352 950	1 112 076	1 257 013
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	16 122	-177 433	-185 624	-109 163	-179 713

Liiketaloudelliset suoritteet

Tiehallinnon liiketaloudellisten suoritteiden tuotot vuonna 2003 olivat 0,83 milj. euroa, mikä oli noin 0,19 milj. euroa tavoitteeksi asetettua enemmän.

Tuotoista suurin osa oli maksullisen toiminnan vuokria ja käyttökorvauksia. Näihin sisältyivät vuokraustoiminnasta saadut, perustienpidon momentille kirjatut tuotot lukuun ottamatta alueurakkasopimuksiin sisältyviä tukikohtien vuokratuottoja ja henkilöstölle vuokrattujen virkistyskiinteistöjen vuokratuottoja. Tuottoja kertyi myös julkaisujen myynnistä.

Liiketaloudellisten suoritteiden tulos oli ylijäämäinen, mutta jäi tavoitteesta. Laskentaperusteiden muutos kasvatti yhteiskustannusten määrän melkein kaksinkertaiseksi.

Liiketaloudelliset suoritteet (euroa)	2001 Toteutuma	2002 Toteutuma	2003 Toteutuma	2003 Tavoite	2004 Arvio
Tuotot					
Maksullisen toiminnan tuotot					
Maksullisen toiminnan myyntituotot	263 713	238 433	276 138	78 310	39 600
Maksullisen toiminnan muut tuotot	3 518	11 314	1 118	2 710	2 640
Maksullisen toiminnan vuokrat ja käyttökorvaukset	506 144	612 937	619 368	567 249	602 017
./ tuottojen oikaisuerät	9 207	71 708	59 383	0	0
Tuotot yhteensä	764 168	790 976	837 241	648 269	644 257
Kustannukset					
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	11 380	7 089	6 655	3 367	1 630
Henkilöstökustannukset	97 932	88 872	226 431	67 180	48 000
Vuokrat	6 801	12 043	10 814	8 975	9 450
Oman kaluston konevuokrat	0	276	145	300	150
Palvelujen ostot	540 402	285 134	146 747	171 015	103 850
Muut erilliskustannukset	9 938	6 995	7 522	2 762	550
Erilliskustannukset yhteensä	666 454	400 408	398 315	253 599	163 630
Käyttäjämä	97 714	390 568	438 927	394 670	480 627
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista					
Tukitoimintojen kustannukset	20 222	72 453	176 994	37 650	74 020
Poistot	49 021	108 831	118 352	83 135	114 720
Korot	20 648	34 868	83 370	31 601	79 565
Muut yhteiskustannukset	21 932	12 524	7 374	3 432	2 104
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	111 823	228 675	386 090	155 818	270 409
Kokonaiskustannukset yhteensä	778 277	629 084	784 405	409 417	434 039
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	-14 109	161 893	52 837	238 852	210 218

Tuottojen oikaisuerät sisältävät maksullisesta toiminnasta syntyneiden saatavien tileistäpoistot ja muut tuottojen oikaisu.

Tulosityksiköiden lukuihin on lisätty:

- 1 932 euroa keskitetystä taloushallinnosta sekä
- osuus keskushallinnon tukitoiminnoista: 0,17 % / 11 tulosityksikölle (talous, ohjaus, henkilöstö, tieto = 13,253 milj. euroa) eli 2 925,80 euroa/tulosityksikkö, jaettuna julkisoikeudellisiin ja liiketaloudellisiin ko. tulojen toteutuman suhteessa.

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Operatiivisen taloushallinnon järjestäminen

Tiehallinto toimii valtion tiliorganisaatiossa yhtenä maksupisteenä. Tiepiirit, keskushallinto ja Liikennekeskus toimivat tulosityksikköinä. Tiehallinnon kirjanpidossa tulosityksiköitä seurataan kustannuspaikkojen avulla. Taloushallinnon operatiiviset maksuliike-, reskontra- ja kirjanpitotehtävät on keskitetty Vaasan tiepiiriin hoidettavaksi. Vuoden 2003 lopussa siirrettiin Keskushallinnon ja Uudenmaan tiepiiristä edellä mainitut tehtävät keskitettyyn taloushallintoon Vaasan tiepiiriin. Jokaisessa tulosityksikössä oli talouspäällikkö ja kirjanpidon yhteyshenkilö. Keskitetyssä taloushallinnossa Vaasassa toimi 10 henkilöä, joista yksi oli määräaikainen.

Palkanlaskenta ja palkkojen maksaminen hoidettiin edelleen Lapin tiepiirissä ja maanlunastuskorvausten maksaminen Keski-Suomen tiepiirissä. Tiehallinnon virastotasoiset tilinpäätöstehtävät hoidettiin keskushallinnossa ja niistä vastasi Tiehallinnon talouspäällikkö. Valtiokonttorin paperiton laskujen käsittelyjärjestelmä (Rondo) otettiin käyttöön helmikuun alussa koko virastossa. Laskujen sähköinen arkistointi toteutettiin tilivuoden aikana ja verkkolaskujen vastaanottaminen aloitettiin.

3.2 Tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan tuotot

Tiehallinnon toiminnan tuotot olivat 16,7 milj. euroa. Tuotot olivat 27,5 milj. euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna. Vähennys kohdistui muihin tuottoihin, joiden osuus tuotoista oli 73 %. Tilivuoden aikana ulkopuolisten maksamat rahoitusosuudet kirjattiin siirtotalouden tuottoihin. Kirjauskäytännön muutos vähensi merkittävästi muita tuottoja. Maksullisen toiminnan osuus tuotoista oli 8 %. Maksullisen toiminnan tuotoissa ja vuokratuotoissa oli jonkin verran lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Tuottoja saatiin mm. julkaisumyynnistä ja lupamaksuista.

Kulut

Tiehallinnon kulurakenne oli lähes sama kuin vuonna 2002. Toiminnan varsinaiset kulut olivat 872,5 milj. euroa. Kulut kasvoivat edellisestä vuodesta 22,3 milj. eurolla (2,6 %). Tilikauden kulujäämä oli 1 065,6 milj. euroa, kun toiminnan tuotot rahoitustuotot ja -kulut, satunnaiset tuotot ja kulut, siirtotalouden tuotot ja kulut sekä arvonlisäverotuotot ja -kulut otetaan huomioon. Edelliseen tilivuoteen verrattuna kulujäämä kasvoi 148,2 milj. eurolla.

Kun varsinaisen toiminnan kuluja tarkastellaan ilman poistoja ja valmistusta omaan käyttöön, kuluja oli yhteensä 789,3 milj. euroa. Edellisestä vuodesta toiminnan kulut vähenivät 3,0 milj. euroa. Merkittävä vähennys oli palvelujen ostoissa ja myös vuokratuloissa oli jonkin verran vähennystä.

Aine- ja tarvikehankintoja oli yhteensä 10,4 milj. euroa. Hankintoja oli 1,4 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kuluja lisäsi myös varastojen purkamisen.

Henkilöstökulut olivat 46,7 milj. euroa. Kulut lisääntyivät edellisestä vuodesta 1,9 milj. eurolla. Vakinaisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 1022. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 8 henkilöä.

Tuotto- ja kululaskelma (€)	1.1.2003 – 31.12.2003		1.1.2002 – 31.12.2002		Ero 2003/2002
Toiminnan tuotot					
Maksullisen toiminnan tuotot	1 384 322,23		1 342 189,68		42 132,55
Vuokrat ja käyttökorvaukset	3 214 115,91		3 130 468,71		83 647,20
Muut toiminnan tuotot	12 154 017,98	16 752 456,12	39 663 427,59	44 136 085,98	-27 509 409,61
Toiminnan kulut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-10 113 588,07		-8 976 998,91		1 136 589,16
Varastojen lisäys/vähennys	-330 518,14		-84 179,87		246 338,27
Henkilöstökulut	-46 735 736,88		-44 787 799,71		1 947 937,17
Vuokrat	-6 773 251,05		-6 858 676,23		-85 425,18
Palvelujen ostot	-720 477 445,56		-726 775 972,67		-6 298 527,11
Muut kulut	-4 889 292,89		-4 851 581,69		37 711,20
Valmisvarastojen lisäys					
Valmistus omaan käyttöön	432 707 178,67		437 311 834,01		- 4 604 655,34
Poistot	-515 880 424,00		-495 230 251,75		20 650 172,25
Sisäiset kulut	-27 229,20	-872 520 307,12		-850 253 626,82	27 229,20
Jäämä I		-855 767 851,00		-806 117 540,84	49 650 310,16
Rahoitustuotot ja -kulut					
Rahoitustuotot	7 848,56		96 911,45		-89 062,89
Rahoituskulut	-1 238 199,73	-1 230 351,17	-1 246 017,76	-1 149 106,31	-7 818,03
Satunnaiset tuotot ja kulut					
Satunnaiset tuotot	101 479,01		64 033 979,23		-63 932 500,22
Satunnaiset kulut	-34 707 952,41	-34 606 473,40	-609 001,86	63 424 977,37	34 098 950,55
Jäämä II		-891 604 675,57		-743 841 669,78	147 763 005,79
Siirtotalouden tuotot ja kulut					
Siirtotalouden tuotot					
Siirtotalouden tuotot kunnilta	92 552,64				92 552,64
Siirtotalouden tuotot elinkeinoel.	52 136,44				52 136,44
Muut siirtotal. tuotot ulkomailta	<u>10 000,00</u>	154 689,08	<u>10 000,00</u>	10 000,00	0,00
Siirtotalouden kulut					
Siirtotalouden kulut kunnille	-14 870,18		-1 678 507,88		-1 663 637,70
Siirtotalouden kulut elinkeinoel.	-956 826,81		-771 856,66		184 970,15
Siirtotalouden kulut rahoituslait.	-485,14		-236,32		248,82
Siirtotalouden kulut yhteisöille	-8 426 639,83		-5 619 292,29		2 807 347,54
Siirtotalouden kulut kotital.	-64 167,32		-32 088,24		32 079,08
Muut siirtotalouden kulut	-1 466 689,04	-10 929 678,32	-2 080 729,37	-10 182 710,76	-614 040,33
Jäämä III		-902 379 664,81		-754 014 380,54	148 365 284,27
Tuotot veroista ja pakollisista maksuista					
Perityt arvonlisäverot	1 936 580,60		650 312,86		1 286 267,74
Suoritetut arvonlisäverot	-165 166 945,96	-163 230 365,36	-164 089 723,85	-163 439 410,99	1 077 222,11
Tilikauden kulujäämä		-1 065 610 030,17		-917 453 791,53	148 156 238,64

Vuokratkulut olivat 6,8 milj. euroa. Kulut olivat 0,1 milj. euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna. Atk-laitteiden ja toimitilojen vuokrissa on havaittavissa aleneva suunta. Laitesopimuksia ja toimitilojen vuokrasopimuksia on tarkistettu kustannussäästöjen aikaansaamiseksi.

Palvelujen ostokuluja oli 720,5 milj. euroa. Kuluja oli 6,3 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Merkittävää vähennystä oli rakentamispalvelujen hankinnoissa, joita on kilpailutettu ja saatu aikaan säästöjä. Muita toiminnan kuluja

oli 4,9 milj. euroa. Kuluissa ei ollut merkittävää muutosta edelliseen vuoteen verrattuna.

Kuluja oikaistiin "valmistus omaan käyttöön" -kirjauksella 432,7 milj. eurolla. Tierakenteisiin aktivoitiin investointimenoja 4,6 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuotena. Poistoja käyttöomaisuudesta tehtiin yhteensä 515,9 milj. euroa mikä oli 20,6 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Poistoista 508,1 milj. euroa kohdistui tierakenteisiin. Tierakenteiden poistot olivat 125,2 milj. euroa suuremmat kuin investoinnit rakenteisiin vuonna 2003.

Rahoitustuottoja oli 0,1 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Rahoituskuluissa oli pieni vähennys edelliseen vuoteen verrattuna. Korjoja maksettiin vähemmän kuin vuonna 2003.

Satunnaisia tuottoja oli 0,1 milj. euroa. Edellisenä vuonna vastaavat tuotot olivat 63,9 milj. euroa suuremmat, koska tuotoiksi kirjattavia taseoikaisuja tehtiin 57,8 milj. euron arvosta.

Satunnaisia kuluja oli 34,7 milj. euroa. Tähän sisältyi edelliseltä tilikaudelta siirryneitä kuluksi kirjattavia taseoikaisuja 34,5 milj. euroa. Edellisenä vuonna satunnaiset kulut olivat vain 0,6 milj. euroa.

Siirtotalouden tuottoja oli 0,2 milj. euroa ja kuluja 10,9 milj. euroa. Siirtotalouden tuottojen merkittävin erä olivat yksityistieavustukset, joita maksettiin 8,4 milj. euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 2,8 milj. euroa.

Tiehallinnon kulurakenne vuosina 2002–2003

Kuluerä	Tilinpäätös 2003		Tilinpäätös 2002		Muutos 2003/2002
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa
Toiminnan kulut					
Aineet ja tarvikkeet	10,4	1,3	9,0	1,1	1,4
Henkilöstökulut	46,7	5,9	44,8	5,7	1,9
Vuokrat	6,7	0,8	6,9	0,9	-0,2
Palvelujen ostot	720,5	91,3	726,7	91,7	-6,2
Muut kulut	4,9	0,6	4,9	0,6	0,0
Yhteensä	789,2	100,0	792,3	100,0	-3,1

Tiehallinnon kulujen muutokset 2003/2002

Kuluerä	Tilinpäätös (milj. euroa)		Muutos (milj. euroa)	%
	2003	2002		
Aineet ja tarvikkeet	10,4	9,0	1,4	15,3
Henkilöstökulut	46,7	44,8	1,9	4,3
Vuokrat	6,7	6,9	-0,2	-1,2
Palvelujen ostot	720,5	726,8	-6,2	-0,9
Muut kulut	4,9	4,9	0,0	0,0
Yhteensä	789,3	792,3	-3,0	-0,4
Valmistus omaan käyttöön	-432,7	-437,3	-4,6	-1,1
Poistot	515,9	495,2	20,7	4,2
Yhteensä	872,5	850,2	22,3	2,6

3.3 Tase

Taseen loppusumma oli 15 008,4 milj. euroa. Loppusumma pienentyi 115,0 milj. eurolla. edellisestä vuodesta. Muutoksesta 110,3 milj. euroa oli tieomaisuuden vähentymistä.

Tase - Vastaavaa (euroa)	31.12.2003	31.12.2002	Muutos	%
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	2 616 711,89	2 151 688,13	465 023,76	21,6
Muut pitkävaikutteiset menot	2 876 196,99	3 363 254,25	-487 057,26	-14,5
Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	5 993 230,92	3 399 824,27	2 593 406,65	76,3
	11 486 139,80	8 914 766,65	2 571 373,15	28,8
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	6 244 813,74	6 717 953,15	-473 139,41	-7,0
Rakennusmaa- ja vesialueet	546 577 326,76	528 050 200,71	18 527 126,05	3,5
Rakennukset	19 730 039,80	21 380 062,14	-1 650 022,34	-7,7
Rakennelmat	2 271 687,93	2 472 958,88	-201 270,95	-8,1
Rakenteet	13 964 257 333,55	14 089 455 744,62	-125 198 411,07	-0,9
- alusrakenteet	9 941 907 755,75	10 027 398 320,49	-85 490 564,74	-0,9
- päällysteet	1 011 099 723,73	1 057 684 410,63	-46 584 686,90	-4,4
- sillat	2 773 839 695,53	2 782 740 478,08	-8 900 782,55	-0,3
- muut tierakenteet	237 360 263,13	221 579 706,86	15 780 556,27	7,1
- muut rakenteet	49 895,41	52 828,56	-2 933,15	-5,6
Koneet ja laitteet	8 244 359,42	9 819 935,39	-1 575 575,97	-16,0
Kalusteet	824 045,93	795 551,76	28 494,17	3,6
Muut aineelliset hyödykkeet	101 864,70	96 972,43	4 892,27	5,0
Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	430 000 462,74	433 571 457,54	-3 570 994,80	-0,8
	14 978 251 934,57	15 092 360 836,62	-114 108 902,05	-0,8
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Käyttöomaisuusarvopaperit	487 209,83	490 099,52	-2 889,69	-0,6
	487 209,83	490 099,52	-2 889,69	-0,6
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset yhteensä	14 990 225 284,20	15 101 765 702,79	-111 540 418,59	-0,7
Vaihto- ja rahoitusomaisuus				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	1 415 096,17	1 486 350,50	-71 254,33	-4,8
	1 415 096,17	1 486 350,50	-71 254,33	-4,8
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	12 798 414,91	10 324 344,73	2 474 070,18	24,0
Siirtosaamiset	3 814 820,16	9 654 245,51	-5 839 425,35	-60,5
Muut lyhytaikaiset saamiset	145 010,01	123 879,57	21 130,44	17,1
Ennakkomaksut	15 754,88	37 700,85	-21 945,97	-58,2
	16 773 999,96	20 140 170,66	-3 366 170,70	-16,7
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				
Kassatilit	2 226,45	2 106,60	119,85	5,7
	2 226,45	2 106,60	119,85	5,7
Vaihto- ja rahoitusomaisuus yhteensä	18 191 322,58	21 628 627,76	-3 437 305,18	-15,9
Vastaavaa yhteensä	15 008 416 606,78	15 123 394 330,55	-114 977 723,77	-0,8

Tieomaisuuden tasearvo oli vuoden 2003 lopussa 14 937,0 milj. euroa. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 15 047,3 milj. euroa. Tiehallinnon taseesta 99 % oli tieomaisuutta, joka muodostuu tierakenteista, tiepohjista ja keskenkäisistä tierakenteista.

Aineettomien hyödykkeiden tasearvo oli 11,5 milj. euroa. Lisäystä edellisestä vuodesta oli 2,6 milj. euroa ja se aiheutui lähinnä tietojärjestelmäinvestoin-

tien lisääntymisestä. Rakennusten arvo taseessa oli 19,7 milj. euroa. Vähennys oli 1,6 milj. euroa. Tarpeettomista kiinteistöistä luopuminen jatkui vuoden 2003 aikana.

Tierakenteet jakautuvat alus- ja päällysrakenteisiin, siltoihin sekä muihin tierakenteisiin. Tässä luokittelussa tunnelit lasketaan siltarakenteisiin. Muissa tierakenteissa ovat mukana tiehen kiinteästi kuuluvat laitteet kuten esim. ke- li- ja liikennekamerat, mittalaitteet, tiesääasema jne. Kuntien ja muiden valti- on ulkopuolisten tahojen rahoittamat osuudet tieinvestoinneista on vuonna 2003 vähennetty tieomaisuuden tasearvosta. Aikaisempina vuosina rahoitusosuudet ovat sisällyneet taseeseen. Kirjausmenettelyn muutos perustuu valtion kirjanpitolautakunnan lausuntoon (.15/1998/19.5.1998). Päällysteiden ylläpitomenot ovat vuodesta 2002 lähtien olleet mukana investointimenoissa.

Valmiiden tierakenteiden arvo oli vuoden lopussa 13 964,2 milj. euroa. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 125,2 milj. euroa. Vaikka isoja tiehankkeita (Vt 1 Paimio – Muurla, Vt 9 Orivesi – Muurame) valmistui, valmiiden tierakenteiden arvo aleni. Myös keskeneräisten tierakenteiden tasearvo aleni. Keskeneräisiä tierakenteita oli 430,0 milj. euroa, mikä oli 3,6 milj. euroa vähemmän vuonna 2002. Tähän vaikutti osaltaan se, että keskeneräisiin tehtiin 34,5 milj. euron edelliseltä tilikaudelta siirtynyt vähennysoikaisu. Varsinaisesti uusia keskeneräisiä tierakenteita kirjattiin taseeseen 165,3 milj. euron arvosta.

Tiepohjiksi hankittujen rakennusmaa- ja vesialueiden arvo oli 542,8 milj. euroa. Lisäystä edellisestä vuodesta oli 18,5 milj. euroa. Valmiiden tierakenteiden poistot olivat 508,1 milj. euroa ja keskeneräisten 168,9 milj. euroa. Poistot tieomaisuudesta olivat 110,3 milj. suuremmat kuin tilikauden lisäykset.

Tieomaisuuden muutokset 2003

Tieomaisuus (milj. euroa)	1.1.2003	Lisäys	Poisto/ Vähennys	31.12.2003	Muutos
Tierakenteet	14 089,4	382,9	508,1	13 964,2	-125,2
Tiepohjat	524,3	19,8	1,3	542,8	18,5
Keskeneräiset tierakenteet	433,6	165,3	168,9	430,0	-3,6
Yhteensä	15 047,3	568,0	678,3	14 937,0	-110,3

Tilinpäätöslitteessä 3 ovat vuonna 2003 tehdyt varsinaiset hankintamenojen lisäykset, vähennykset ja poistot.

Tierakenteiden muutokset 2003

Tierakenteet (milj. euroa)	1.1.2003	Lisäys	Poisto/ Vähennys	31.12.2003	Muutos
Alusrakenteet	10 027,4	136,5	221,9	9 942,0	-85,4
Päällysteet	1 057,7	143,1	189,6	1 011,2	-46,5
Sillat	2 782,7	52,6	61,5	2 773,8	-8,9
Muut tierakenteet	221,6	50,7	35,0	237,3	15,7
Yhteensä	14 089,4	382,9	508,0	13 964,3	-125,1

Keskenkäynteiden muutokset 2003

Keskenkäynteiset tietokoneet (milj. euroa)	1.1.2003	Lisäys)	Poisto/ Vähennys	31.12.2003	Muutos
Keskenkäynteiset tietokoneet	188,2	91,5	211,0	68,7	-119,5
Liikenteellä olevat kesken- käynteiset tietokoneet	177,3	233,8	96,9	314,2	136,9
Suunnitelmat	68,1	13,6	34,6	47,1	-21,0
Yhteensä	433,6	338,9	342,5	430,0	-3,6

*) Taulukossa 5 lisäyksiin ja poistoihin/vähennyksiin sisältyy myös oikaisuja. Taulukossa 3 ja 4 ovat mukana vain varsinaiset lisäykset ja vähennykset.

Tase - Vastattavaa (euroa)	31.12.2003	31.12.2002	Muutos	%
Oma pääoma				
Valtion pääoma				
Valtion pääoma 1.1.1998	15 447 576 079,51	15 447 576 079,51	0,00	0,0
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-477 943 780,04	-483 839 150,28	5 895 370,24	-1,2
Pääoman siirrot	978 574 174,45	923 349 161,77	55 225 012,68	6,0
Tilikauden kulujäämä	-1 065 610 030,17	-917 453 791,53	-148 156 238,64	16,1
	14 882 596 443,75	14 969 632 299,47	-87 035 855,72	-0,6
Vieras pääoma				
Pitkäaikainen				
Muut pitkäaikaiset velat	54 458 783,05	61 562 102,58	-7 103 319,53	-11,5
	54 458 783,05	61 562 102,58	-7 103 319,53	-11,5
Lyhytaikainen				
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	7 103 319,53	7 103 319,53	0,00	
Saadut ennakot	259 903,31	29 904,54	229 998,77	769,1
Ostovelat	52 394 183,88	70 158 494,41	-17 764 310,53	-25,3
Tilivirastojen väliset tilitykset	1 038 028,63	1 027 091,46	10 937,17	1,1
Edelleen tilittävät erät	2 078 271,67	1 791 001,52	287 270,15	16,0
Siirtovelat	8 014 103,49	11 630 997,55	-3 616 894,06	-31,1
Muut lyhytaikaiset velat	473 569,47	459 119,49	14 449,98	3,1
	71 361 379,98	92 199 928,50	-20 838 548,52	-22,6
Vieras pääoma yhteensä	125 820 163,03	153 762 031,08	-27 941 868,05	-18,2
Vastattavaa yhteensä	15 008 416 606,78	15 123 394 330,55	-114 977 723,77	-0,8

3.4 Talousarvion toteutumalaskelma

Talousarvion tulotilien kertymä oli 7,9 milj. euroa. Tuloista 4,9 milj. euroa oli Helsingin kaupungilta laskutettuja Vuosaaren satamahankkeen kustannuksia vuonna 2003. Tiehallinnon sekalaisia tuloja oli 2,9 milj. euroa, mikä oli 10,5 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tuloja kertyi 1,2 milj. euroa enemmän kuin talousarvioon oli budjetoitu mm. omaisuuden myyntivoitoista. Sekalaisiin tuloihin sisältyi kiinteistöjen pääomavuokratuloja.

Talousarviossa Tiehallinnolle myönnettyjä määrärahoja oli käytettävissä 770,3 milj. euroa. Arvonlisäveromenoihin Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan momentille oli budjetoitu Tiehallinnolle 161,6 milj. euroa ja muiden hallinnonalojen määrärahoja 10 milj. euroa. Arviomäärärahan ylityslupaa myönnettiin 0,8 milj. euroa. Yhteensä määrärahoja oli käytettävissä 933,1 milj. euroa. Tähän sisältyivät myös muiden hallinnonalojen määrärahojen käyttö ja käyttöoikeudet. Tilinpäätöksen mukainen määrärahojen käyttö oli 931,3 milj. euroa. Vuodelle 2004 määrärahoista siirtyi 58,2 milj. euroa. Arviomäärärahoja jäi käyttämättä 1,8 milj. euroa.

Talousarvion toteutumalaskelma 1.1. – 31.12.2003 (euroa)	Tilinpäätös 2002	Talousarvio 2003	Tilinpäätös 2003	Tilinpäätös - talousarvio Suurempi (+) Pienempi (-)
Tuloarviotilit				
11.04.01 Arvonlisävero	172 188,86	136 419,77	136 419,77	0,00
12.31.24 Tiehallinnon sekalaiset tulot	13 371 178,64	1 740 000,00	2 897 669,98	1 157 669,98
12.31.99.2 Vuosaaren sataman suoritukset		4 585 000,00	4 904 713,94	319 713,94
12.39.04 Menorästien ja siirr. mr. peruutukset	20 585 528,25	8,55	8,55	0,00
12.39.10 Muut sekalaiset tulot	867,78			0,00
12.39.50 Nettotulot osakemyynistä	7 371,15	1 674,00	1 674,00	0,00
13.03.01 Osinkotulot	2 741,00	2 613,00	2 613,00	0,00
Tuloarviotilit yhteensä	34 139 875,68	6 465 715,32	7 943 099,24	1 477 383,92
Menoarviotilit				
26.98.61 Euroopan aluekehitysrahaston osallistum. EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (A)	4 085 268,65	4 614 909,00	4 053 415,72	-561 493,28
26.98.61.5.1 Tavoite 1, Itä-Suomi	1 201 985,12			
26.98.61.5.2 Tavoite 1, Pohjois-Suomi	762 658,00			
26.98.61.6.1 Tavoite 2, Etelä-Suomi	1 559 625,53			
26.98.61.6.2 Tavoite 2, Länsi-Suomi	561 000,00			
26.98.61.1.3 Tavoite 1, Itä-Suomi		1 897 471,00	1 593 109,30	-304 361,70
26.98.61.2.3 Tavoite 1, Pohjois-Suomi		731 000,00	544 203,68	-186 796,32
26.98.61.3.3 Tavoite 2, Etelä-Suomi		888 438,00	823 438,00	-65 000,00
26.98.61.4.3 Tavoite 2, Länsi-Suomi		1 098 000,00	1 092 664,74	-5 335,26
28.80.24 VEL-perust. ja varhaiskuntoutustoim. (S2V)	517,20			0,00
28.81.23 Arvonlisäveromenot (A)	162 705 434,86			
28.81.23.11 Arvonlisämenot LVM (A)	161 786 761,42			
28.81.23.14 Arvonlisämenot TM (A)	918 673,44			
31.24.21 Perustienpito (S2V)	618 865 800,00	605 656 800,00	605 656 800,00	0,00
31.24.21.1 EU:n aluekehitysrah. kansallinen osuus	5 582 000,00	2 305 000,00	2 305 000,00	0,00
31.24.21.2 Muu perustienpito	613 283 800,00	603 351 800,00	603 351 800,00	0,00
31.24.77 Tieverkon kehittäminen (S2V)	61 486 000,00	25 424 000,00	25 424 000,00	0,00
31.24.78 Lohja-Lohjanharju -tien rakentaminen (A)	614 320,83			0,00

Talousarvion toteutumalaskelma 1.1. – 31.12.2003 (euroa)	Tilinpäätös 2002	Talousarvio 2003	Tilinpäätös 2003	Tilinpäätös- talousarvio Suurempi (+) Pienempi (-)
31.24.78 Eräät tiehankkeet (A)		13 100 000,00	12 213 527,15	-886 472,85
31.24.78.1 E 18 Lohja-Lohjanharju		1 000 000,00	986 881,10	-13 118,90
31.24.78.2 Vt 13 Nuijamaan raja-aseman tieyhteys		962 515,00	624 049,08	-338 465,92 ^(*)
31.24.78.3 Vt 8 Raisio kohta		4 000 000,00	4 000 000,00	0,00
31.24.78.4 Vt 5 Joroinen - Varkaus		2 500 000,00	2 486 454,45	-13 545,55
31.24.78.5 Vt 3 Tampereen läntinen kehätie, 1. vaihe		2 509 533,00	2 509 532,93	-0,07 ^(*)
31.24.78.6 Vt 4 Lahti-Heinola		627 952,00	627 951,93	-0,07 ^(*)
31.24.78.7 Vt 4 Jyväskylä - Kirri		1 500 000,00	978 657,66	-521 342,34
31.24.79 Tieverkon jälkirah.- ja kok.rah.hank. (S3V)	64 717 000,00	78 106 000,00	78 106 000,00	0,00
31.24.79.1 Vt 4 Järvenpää-Lahti	16 819 000,00	16 866 000,00	16 866 000,00	0,00
31.24.79.2 Vt 9 Orivesi-Muurame	16 819 000,00	16 800 000,00	16 800 000,00	0,00
31.24.79.3 Vt 4 Liminka-Oulu	8 459 000,00			0,00
31.24.79.3 E 18 Kehä III Lentoasema - Tikkurila		18 500 000,00	18 500 000,00	0,00
31.24.79.4 E 18 Kehä III Lentoasema - Tikkurila	16 820 000,00			0,00
31.24.79.4 Vt 6 Koskenkylä - Kouvola		25 940 000,00	25 940 000,00	0,00
31.24.79.5 Vt 6 Koskenkylä - Kouvola	5 800 000,00			0,00
31.24.87 Tielainmuk. maa-alueiden hank. ja korv. (A)	19 328 969,11	19 870 000,00	20 164 533,38	294 533,38 ⁽¹⁾
31.25.50 Valtionapu yks.teiden kpto. ja parant. (S3V)	10 100 000,00	11 100 000,00	11 100 000,00	0,00
31.99.19 Arvonlisämenot LVM (A)		161 588 473,32	161 588 473,32	0,00
31.99.62 EU:n rak.rah. valtion rahoitusosuus (A)		4 415 000,00	4 056 201,42	-358 798,58
31.99.77 Vuosaaren sat. liikenneväylien suunn. (S3V)	3 750 000,00			0,00
31.99.78 Vuosaaren sat. liikenneväylien rak. (A)		7 500 000,00	8 023 291,90	523 291,90 ⁽²⁾
34.01.19 Arvonlisämenot TM (A)		139 548,49	139 548,49	
34.05.62.2 EU:n rak.rah. EAKR 2000–2006 (A)	767 814,00			0,00
34.06.02 Palkkaperusteinen työllistämistuki (A)	160 225,86	322 012,60	322 012,60	0,00
34.06.02.1 Palkkaukset	139 895,69	286 801,24	286 801,24	0,00
34.06.02.2 Muut menot	20 330,17	35 211,36	35 211,36	0,00
34.06.77 Sijoitusmenot työllisyyden turvaamis. (A)	3 450 809,97	499 761,00	499 761,00	0,00
34.06.77.1 Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	3 450 809,97	499 761,00	499 761,00	0,00
Menoarviotilit yhteensä	950 032 160,48	932 336 504,41	931 347 564,98	-988 939,43
Tilikauden alijäämä	-915 892 284,80		-923 404 465,74	

¹⁾ Arviomäärärahan ylityslupa 300 000,00 euroa LVM:n kirjeellä 207/21/2004/9.2.2004

²⁾ Arviomäärärahan ylityslupa 530 000,00 euroa LVM:n kirjeellä 208/21/2004/13.2.2004

^{*)} Korjauksesta LVM:n kirjeeseen 186/21/2004/2.2.2004 sovittu puhelimitse 4.3.2004

VK:n Pirkko Myllysiillan ja LVM:n Jaana Kuusiston kanssa.

NETTOBUDJETTOITU MOMENTTI, TIEHALLINTO JA LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA							
Talousarviotili	Määräraha tai tuloarvio		Käytettävissä	Käytetty, kertynyt tai peruutettu	Siirretty seu- raavalle vuo- delle	Vertailu talousarvioon	
	Varainhoito- vuodelta	Edellisiltä vuosilta					
31.24.21 Yleisten teiden perustienpito (S2v)							
Bruttomenot	620 656 800			645 640 581			
-bruttotulot	-15 000 000			-19 243 311			
=nettomenot	605 656 800	36 639 275	642 296 075	626 397 270	15 898 804		

4 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN LIITETIEDOT

N:o	Liitteen sisältö
1.	Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista
2.	Henkilöstökulut ja luontoisedut sekä lomapalkkavelat
3.	Kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkäaikaisvaikutteisten menojen muutokset
4.	Kansallis- ja käyttöomaisuuden arvonkorotukset
5.	Myönnetyt varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleet lainat eriteltyinä
6.	Valtiontakaukset, valtion takuut ja muut vastuusitoumukset, eriteltyinä
7.	Peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muunnettaessa ulkomaanrahan määräiset velat, saamiset ja muut sitoumukset Suomen rahaksi
8.	Hallinnassa olevat eri yhtiöiden erilaiset osakkeet ja osuudet sekä muut osakkeisiin rinnastettavat arvopaperit
9.	Hallinnassa oleva kansallisomaisuus, jota ei ole merkitty taseeseen
10.	Selvitys kirjanpidon täydentämisestä tilinpäätöksessä talousarvioasetuksen 42 f §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla
11.	Erittely seuraavaan varainhoitovuoteen siirretyistä määrärahoista
12.	Talousarviossa myönnetyt valtuudet sekä niiden käyttö ja käytöstä aiheutuvat menot
13.	Tilinpäätöksen täsmäytyslaskelma
14.	Oman pääoman muutokset
15.	Tuotto- ja kululaskelmaan kirjattava talousarvion ulkopuolinen rahoitus
16.	Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
17.	Taseeseen sisältyvät tiliviraston hallinnoimat rahastoidut varat, säätiöt ja yhdistykset
18.	Arviomäärärahojen ylitykset ja niiden perustelut
19.	Aikaisempiin varainhoitovuosiin kohdistuvat oikaisut ja muut tilinpäätösselvitykset.

Liite 1. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tilivirastossa yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen käyttöiän mukaisina tasa-poistoina alkuperäisestä hankintahinnasta. Poistoajat ovat:

Omaisuusryhmä	Poisto- menetelmä	Poisto- aika (vuotta)	Vuotui- nen poisto-%	Jäännös- arvo-%
Ostetut atk-ohjelmat	tasapoisto	5	20	46
Liittymismaksut	tasapoisto	10	10	90
Muut aineettomat oikeudet	tasapoisto	10	10	32

Itsevalmistetut ja teetetyt atk-ohjelmat	tasapoisto	5	20	29
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	5	20	56
Omistusoikeudella olevat maa-ainesalueet	käytön mukaan			95
Vuokratut maa-ainesalueet	käytön mukaan			97
Otto-oikeudet Tieliikelaitoksen alueisiin	käytön mukaan			77
Liitännäisalueet	käytön mukaan			100
Asuinrakennukset	tasapoisto	40	2	54
Toimistorakennukset	tasapoisto	40	2	74
Teollisuusrakennukset	tasapoisto	40	2	74
Varastorakennukset	tasapoisto	20	5	50
Muut rakennukset	tasapoisto	20	5	51
Muut rakennelmat	tasapoisto	20	5	73
Alusrakenteet	tasapoisto	50	2	89
Päällysrakenteet	tasapoisto	10	10	51
Sillat	tasapoisto	50	2	91
Muut tierakenteet (ml. tierak:n koneet)	tasapoisto	3 - 10	3,3 - 10	61
Vesirakenteet	tasapoisto	20	5	85
Autot ja muut maankuljetusvälineet	tasapoisto	5	20	24
Vesikuljetusvälineet	tasapoisto	8	12,5	94
Kevyet työkoneet	tasapoisto	5 - 10	10 - 20	48
Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	tasapoisto	3	33,3	12
Toimistokoneet ja laitteet	tasapoisto	5 - 6	16,6 - 20	11
Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	tasapoisto	5	20	27
Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	37
Muut tutkimuslaitteet	tasapoisto	5 - 8	12,5 - 20	35
Vesirakenteiden laitteet	tasapoisto	6	16,6	92
Muut koneet ja laitteet	tasapoisto	5 - 10	10 - 20	42
Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet	tasapoisto	5 - 10	10 - 20	29
Muut kalusteet	tasapoisto	5	20	72
Piha-alueiden asfaltoinnit	tasapoisto	10	10	83

Liite 2. Henkilöstökulut ja luontoisedut sekä lomapalkkavelat

Henkilöstökulut ja luontoisedut	1.1.–31.12.2003
Palkat ja palkkiot	37 253 540 euroa
Luontoisedut	5 449 euroa
Eläkekulut	6 777 273 euroa
Muut henkilösivukulut	2 704 924 euroa
Yhteensä	46 741 186 euroa

Lomapalkkavelat	1.1.2003 (euroa)	31.12.2003 (euroa)	Muutos (euroa)
Lomapalkkavelat	-5 433 989	-5 506 060	72 071
Henkilösivukulut	-1 422 836	-1 419 903	-2 933
Yhteensä	-6 856 825	-6 925 963	69 138

Palkat ja palkkiot sisältävät palkkioita 119 337 euroa ja tulospalkkioita 1 064 319 euroa.

TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN LIITETIEDOT

Liite 3. Kansallisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkäaikaisvaikutteisten menojen muutokset

	112	114	119	120	121	122	123	124	125-126	127	128	129	130	111-130
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskenraiset hankinnat	Maa- ja vesialueet	Rakennusmaa ja vastalut	Rakennukset	Rakennelmat	Rakenteet	Koneet ja laitteet	Kalusteet	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskenraiset hankinnat	Käyttöomaisuus arvopaperit	Käyttöomaisuus yhteensä
Hankintameno 1.1.2003	3 055 286,33	6 944 710,08	3 399 824,27	7 053 792,24	528 079 424,94	29 635 002,51	3 117 938,58	16 254 558 896,30	18 686 563,32	1 166 539,48	105 228,41	433 571 457,54	490 099,52	17 289 864 763,52
Lisäykset	1 135 010,66	817 619,70	2 770 355,05	139 087,44	19 891 790,61	1 061 932,67	8 441,80	382 980 316,99	614 818,78	287 412,24	15 000,00	165 382 502,74	1 500,00	575 105 788,68
Vähennykset	13 670,33	0,00	176 948,40	620 019,35	1 347 863,41	1 774 009,77	24 081,48	4 814,00	283 950,82	2 233,03	0,00	168 953 497,54	4 389,69	173 205 477,82
Hankintameno 31.12.2003	4 176 626,66	7 762 329,78	5 993 230,92	6 572 860,33	546 623 352,14	28 922 925,41	3 102 298,90	16 637 534 399,29	19 017 431,28	1 451 718,69	120 228,41	430 000 462,74	487 209,83	17 691 765 074,38
Kertyneet poisotot 1.1.2003	903 598,20	3 581 455,83	0,00	335 839,09	29 224,23	8 254 940,36	644 979,70	2 165 179 472,78	8 866 627,93	370 987,72	8 255,98	0,00	0,00	2 188 175 381,82
Vähennysten kertyneet poisotot	13 670,33	0,00	0,00	81 081,40	168,19	726 164,32	7 023,44	4 814,00	206 959,39	2 233,03	0,00	1 473 901,54		2 516 015,64
Tilikauden suunnitelman mukaiset poisotot	662 322,63	1 304 676,96	0,00	43 509,19	16 801,15	1 660 168,82	192 654,71	508 097 713,74	2 073 807,20	258 918,07	10 107,73			514 320 680,10
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poisotot	7 664,37	0,00		29 779,71	168,19	3 940,75		4 693,22	39 596,12			1 473 901,54		1 559 743,90
Tilikauden arvonalennukset														0,00
Kertyneet poisotot 31.12.2003	1 559 914,77	4 886 132,79	0,00	328 046,59	46 025,38	9 192 885,61	830 610,97	2 673 277 065,74	10 773 071,86	627 672,76	18 363,71	0,00	0,00	2 701 539 790,18
Anvonkorotukset														
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	2 616 711,89	2 876 196,99	5 993 230,92	6 244 813,74	546 577 326,76	19 730 039,80	2 271 687,93	13 964 257 333,55	8 244 359,42	824 045,93	101 864,70	430 000 462,74	487 209,83	14 990 225 284,20

Kumulatiivinen hankintameno varainhoitovuoden alussa on ilmoitettu siten, että liite sisältää vain niiden käyttöomaisuushyödykkeiden hankintameno, joiden hankintamenoa ei ole vielä kokonaan kirjattu suunnitelman mukaisina poisoina kuluksi. Tiedot on kerätty käyttöomaisuusjärjestelmästä lukuun ottamatta sarakkeita 119 ja 129 sekä liikekirjanpitoa tililtä 121, jotka on kerätty liikekirjanpidosta.

Sarakkeen 119 Keskenraiset aineettomat hankinnat vähennykset ovat teetettyjä atk-ohjelmia, joiden tuotantokäyttö on aloitettu tilivuoden 2003 aikana.

Maa-alueiden hallinnan siirtoja Tiehallintoon tehtiin puolustusministeriöstä 65 475,13 euroa ja Rajavartiolaitokselle 42 080,91 euroa. Tiehallinnosta siirrettiin metsähallitukselle 82 112,25 euroa, Kapiteeli Oy:lle 323 132,40 ja ympäristöministeriölle 74 826,81 euroa. Maa-alueiden tasearvo kirjattiin 8 767,63 euroon vähennyksillä.

Rakennusmaa-alueiden hallinnan siirtoja Tiehallintoon tehtiin liikenneministeriöstä 18 000,00 euroa ja Rajavartiolaitokselta 15 067,08 euroa. Tiehallinnosta siirrettiin hallinnan siirtona rakennusmaa-alueita Kapiteeli Oy:lle 141 706,82 euroa.

Tiehallintoon siirrettiin liikenneministeriöstä hallinnan siirtona teollisuusrakennus 22 000,00 euroa. Tiehallinnosta siirrettiin rakennuksia hallinnan siirtona Kapiteeli Oy:lle 910 862,52 ja rakennelmia 17 058,04 euroa. Rakennusten tasearvo kirjattiin 5 390,42 euroon vähennyksillä.

Sarakkeesta 125-126 Koneet ja laitteet on siirretty terakenteiden telematiikkalaitteita terakenteisiin 123 538,89 euroa.

Sarakkeessa 129 VUOLU-projektin hallinnan siirtoja Merenkulkulaitokseen ja Ratahallintokeskukseen kirjattiin 4 902 601,79 euroa, joka on sekä lisäyksissä että vähennyksissä Uusia keskenraisia hankintoja kirjattiin 160 472 646,38 euroa. Vainuonon terakenteisiin siirrettiin 116 824 284,80 euroa. Ulkopuolista rahoitussuositusta tehtiin 11 273 968,90 vähennyksillä ja keskenraisia teihankintoja oikaistiin 34 478 740,51 euron vähennyksillä. Epäkuranteja suunnitelmia kirjattiin 1 473 901,54 euroa. Sarakkeesta on eliminoitu korjauskäytöt, jotka eivät ole todellisia lisäyksiä eivätkä vähennyksiä.

Sarakkeen 130 lisäyksiin sisältyy Alands Telefonandislagin osakkeen lisäys taseeseen ja vähennyksiin Hämeen Puhelin Oy:n osakkeiden hallinnan siirto Valtokonttoriin.

Liite 4. Kansallis- ja käyttöomaisuuden arvonkorotukset

Tiehallinnossa ei ole tehty kansallis- ja käyttöomaisuuteen liittyviä arvonkorotuksia.

Liite 5. Myönnetyt varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleet lainat eriteltyinä

Tiehallinto ei ole varainhoitovuoden aikana myöntänyt lainoja.

Liite 6. Valtiontakaukset, valtion takuut ja muut vastuusitoumukset, eriteltyinä**Valtiontakaukset ja valtion takuut**

Takauksen saaja	Sektori *)	Takauskanta 31.12.2002	Muutos tili- kauden ai- kana	Takaus- kanta 31.12.2003	Säädös, johon taka- us tai takuu perus- tuu
Vihdin kunta	julkisyhteisöt	36 580,87		36 580,87	Maa-aineslaki nro 555/1981/24.7.1981 § 12
Enontekiön kunta	julkisyhteisöt		3 903,98	3 903,98	Maa-aineslaki 12 §
Inarin kunta	julkisyhteisöt		105 680,68	105 680,68	"
Kemijärven kaupunki	julkisyhteisöt		47 598,49	47 598,49	"
Kolarin kunta	julkisyhteisöt		8 409,40	8 409,40	"
Pelkosenniemen kunta	julkisyhteisöt		3 363,76	3 363,76	"
Posion kunta	julkisyhteisöt		3 363,76	3 363,76	"
Sodankylän kunta	julkisyhteisöt		8 776,58	8 776,58	"
Tornion kaupunki	julkisyhteisöt		58 800,00	58 800,00	"
Jämsän kaupunki	julkisyhteisöt	38 851,41		38 851,41	
Virtain kaupunki	julkisyhteisöt		4 000,00	4 000,00	
Saarijärven kaupunki	julkisyhteisöt		18 000,00	18 000,00	
Kuhmoisten kunta	julkisyhteisöt		8 000,00	8 000,00	
Yhteensä		75 432,28	269 896,65	345 328,93	

*) Sektoriluokittelu (pohjautuu Tilastokeskuksen sektoriluokittukseen)

S11. Yritykset ja asuntoyhteisöt S12. Rahoitus- ja vakuutuslaitokset

S111. Yritykset S13. Julkisyhteisöt

S1111. Julkiset yritykset S14. Kotitaloudet

S1112. Yksityiset yritykset S15. Kotitalouksia palvelevat voittoa

S112. Asuntoyhteisöt tavoittelemattomat yhteisöt

Ulkomaanrahan määräisiä valtiontakauksia ja valtion takuita ei ole myönnetty.

Leasingvastuut

Sitoumus	Tulevana tilikau- tena (2004) maksettavat euroa	Myöhemmin (2005, 2006 jne.) maksetta- vat euroa	Sitoumukset yhteensä euroa
Leasingvastuut 31.12.2003			
kopiokoneet	81 126,65	132 488,19	213 614,84
puhelinvaihteet	129 413,77	12 821,51	142 235,28
atk-laitteet	1 757 622,72	3 460 394,84	5 218 017,57
muut toimistolaitteet	526,84	92,00	618,84
autot	6 144,00	6 998,00	13 142,00
muut	6 430,66	6 843,39	13 274,05
Yhteensä	1 981 264,64	3 619 637,93	5 600 902,58

Ulkomaanrahan määräisiä vastuusitoumuksia ei ole myönnetty.

Muut vastuut

Sitoumus	Sitoumukset edellisen tilikauden tilinpäätöksessä euroa	Muutos tilikauden 2003 aikana euroa	Sitoumukset 31.12.2003 euroa
Vastuusitoumukset toisen viraston puolesta ei ole			
Muut vastuusitoumukset ja taloudelliset vastuut Tuotantoyhtymä PoKo	620 186,22	250 366,40	369 819,82
Yhteensä	620 186,22	250 366,40	369 819,82

Ulkomaanrahan määräisiä vastuusitoumuksia ei ole myönnetty.

- Tiehallinto on mukana työyhteisliittymässä "Tuotantoyhtymä PoKo". Tiehallinnon osuus työyhtymän varoista, veloista, voitosta tai tappiosta on 40 %. Sopimus on allekirjoitettu 30.3.1999. Muut sopijapuolet ovat Kesälahden Maansiirto Oy, osuus 30 % ja MVR-Maatek Oy, osuus 30 %. Työyhteisliittymä toteuttaa kohteessa Vt 7 (E 18) Porvoo - Koskenkylä KVVU-urakan, jonka urakkahinta on 225 milj. mk. Urakka valmistui vuonna 2002. Takuu-aika on 5 vuotta. Vuoden 2002 voitto-osuus, 250 366,40 euroa, kirjattiin vuonna 2003 maksuperusteisesti. Tiehallinnolla on tämän jälkeen siirtosaamisia PoKolta 369 819,82 euroa. PoKon tilinpäätös vuodelta 2003 ei osoittanut jaettavaa voittoa eikä tappiota. Koska osakkaana olevan MVR Maatek Oy konkurssipesän selvittäminen on kesken, työyhteisliittymän loppuselvitystä ei ole saatu päätökseen.

Liite 7. Peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muunnettaessa ulkomaanrahan määräiset velat, saamiset ja muut sitoumukset Suomen rahaksi

Velat ja saamiset on muunnettu Suomen rahaksi varainhoitovuoden viimeisen Suomen Pankin kurssin mukaan.

Liite 8. Hallinnassa olevat eri yhtiöiden erilaiset osakkeet ja osuudet sekä muut osakkeisiin rinnastettavat arvopaperit

Arvopaperin nimi ja sarja	Omistus- osuus %	Myyntioi- keuksien alaraja %	Kpl	Markkina- arvo, yhteensä €	Kirjanpito- arvo, yh- teensä €	5090 O- singot, yh- teensä €
1300 Kiinteistöosakkeet						
Kiinteistö Oy Häly, Rovaniemi			225		249 109,70	
Kiinteistö Oy Tieliikennemuseo	46		7 500		126 140,94	
1300 Kiinteistöosakkeet yhteensä			7 725		375 250,64	
1301 Muut osakkeet						
As Oy Rakuunatie 29-30, Helsinki			2		27 232,99	
Forssan Seudun Puhelin Oy			5		2 186,45	300,00
Ikaalisten-Parkanon Puhelin Oy			4		370,00	
Kokkolan Puhelin Oy			3		1 210,95	
Lounais-Suomen Puhelin Oy (Lounet Oy)			10		4 877,40	
Lännen Puhelin Oy			2		807,36	230,00
Mikkelin Puhelin Oyj			1		487,76	120,00
Paraisten Puhelin Oy			250		1 934,15	
Parikkalan Valo Oy, sarja A			16		26,91	
Parikkalan Valo Oy, sarja S			16		26,91	
Parikkalan Valo Oy, sarja SN			10		16,82	
Parikkalan Valo Oy, sarja SM			5		8,41	
Parikkalan Valo Oy, sarja SK			1		1,68	
Parikkalan Valo Oy, sarja AN			10		16,82	
Parikkalan Valo Oy, sarja AM			5		8,41	
Parikkalan Valo Oy, sarja AK			1		1,68	
Pietarsaaren Seudun Puhelin Oy			2		807,30	
Pohjois-Hämeen Puhelin Oy			6		2 623,74	
Savonlinnan Puhelin Oy			8		3 498,40	160,00
Telekarelia Oy			5		1 765,92	
Tikka Communications Oy (ent. Joensuun Puhelin Oy)			12		4 036,56	480,00
Toholammin vesihuolto Oy			1		16,82	
Vaasan Läänin Puhelin Oy			56		24 488,17	
Ålands Telefonandelslag			1		1 500,00	50,00
1301 Muut osakkeet yhteensä			431		77 951,61	1 340,00
1303 Muut osuudet						
Alajärven Puhelinosuuskunta			3		1 412,78	
IPY Iisalmen Puhelinosuuskunta / Iisalmen Puhelin Oy ^(x)			1		437,29	32,00
Kajaanin Puhelinosuuskunta			2		740,02	
KPY Kuopion Puhelinosuuskunta / Kuopion Puhelin Oy ^(x)			37		14 935,05	1 221,00
Laitilan Puhelinosuuskunta			2		807,30	
Oravais Centralantennande			2		100,91	
Pohjanmaan Puhelinosuuskunta			36		15 136,92	
Savonlinnan Puhelinyhdistys			1		437,33	20,00
1303 Muut osuudet yhteensä			84		34 007,60	1 273,00
Arvopaperit yhteensä			8 240		487 209,85	2 613,00

^{x)} Puhelinosuuksien välityksellä ao. puhelinosakeyhtiöiden osakkeiden omistus.

Liite 9. Hallinnassa oleva kansallisomaisuus, jota ei ole merkitty taseeseen

Tiehallinnolla ei ole kansallisomaisuutta, jota ei ole merkitty taseeseen.

Liite 10. Selvitys kirjanpidon täydentämisestä tilinpäätöksessä talousarvioasetuksen 42 f §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla

Talousarvio- kirjanpidon tili	Varainhoitovuoden aikana noudatettu kirjausperuste	Tulo-/menolaji	Talousarvion mukainen kirjausperuste
Tuloarviotilit			
Menoarviotilit			

Liite 11. Erittely seuraavaan varainhoitovuoteen siirretyistä määrärahoista, euroa

Siirtyneet määrarahat		Alkusaldo 1.1.2003	Kertymä vuoden alusta	Loppusaldo 31.12.2003
4.02.31.24.21.1.	Perustienpito	-1 131 642,93	1 131 642,93	0,00
4.02.31.24.21.2.	(S2V)	-35 507 631,63	35 507 631,63	0,00
4.02.31.24.21.		-36 639 274,56	36 639 274,56	0,00
4.03.31.24.21.1.	Perustienpito	0,00	-696 317,68	-696 317,68
4.03.31.24.21.2.	(S2V)	0,00	-15 202 486,45	-15 202 486,45
4.03.31.24.21.		0,00	-15 898 804,13	-15 898 804,13
4.02.31.24.77.	Tieverkon kehittäminen (S2V)	-21 479 184,46	21 479 184,46	0,00
4.03.31.24.77.	Tieverkon kehittäminen (S2V)	0,00	-9 320 396,85	-9 320 396,85
4.02.31.24.79.1.	Tieverkon jälkirahoitus- ja	-3 080 392,19	3 080 392,19	0,00
4.02.31.24.79.2.	kokonaisrahoitushankkeet (S3V)	-6 494 860,50	6 494 860,50	0,00
4.02.31.24.79.3.		-7 165 003,16	6 351 239,78	-813 763,38
4.02.31.24.79.4.		-16 820 000,00	16 820 000,00	0,00
4.02.31.24.79.5.		-3 197 556,45	3 197 556,45	0,00
4.02.31.24.79.		-36 757 812,30	35 944 048,92	-813 763,38
4.03.31.24.79.1.	Tieverkon jälkirahoitus- ja	0,00	-2 168 966,52	-2 168 966,52
4.03.31.24.79.2.	kokonaisrahoitushankkeet (S3V)	0,00	-958 874,35	-958 874,35
4.03.31.24.79.3.		0,00	-15 609 258,48	-15 609 258,48
4.03.31.24.79.4.		0,00	-7 264 418,02	-7 264 418,02
4.02.31.24.79.		0,00	-26 001 517,37	-26 001 517,37
4.01.31.25.50.	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (S3V)	-214 576,28	214 576,28	0,00
4.02.31.25.50.	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (S3V)	-4 402 333,94	3 654 189,31	-748 144,63
4.03.31.25.50.	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (S3V)	0,00	-5 386 822,39	-5 386 822,39
4.02.31.99.77.	Vuosaaren sataman liikenneväylien suunnittelu (S3V)	-1 831 285,50	1 831 285,50	0,00
4.01.34.06.77.1.	Sijoitusmenot työll. turv. (S3V)	-134 550,34	134 550,34	0,00
Siirretyt määrarahat yhteensä		-101 459 017,38	43 289 568,63	-58 169 448,75

Liite 12. Talousarviossa myönnettyt valtuudet sekä niiden käyttö ja käytöstä aiheutuvat menot

Valtuudet ja niiden käyttö vuonna 2003 (1 000 euroa)					Valtuuksien käytöstä aiheutuvat menot (1 000 euroa)						
	Valtuus- laji	Määrä	Käytetty	Jäljellä	Aikai- sempina vuosina	2003	2004	2005	2006	2007	Yht.
31.24.21.2 Perustienpito											
Ei-käytettävissä olevat valtuudet											
0160260 Yleisten teiden perustienpito	MRA	336 376	336 376	0	245 954	127 174	55 226	28	673		429 055
0260273 Yleisten teiden perustienpito	MRA	185 000	185 000	0	0	147 571	54 176	30 433			232 180
Tili yhteensä		521 376	521 376	0	245 954	274 745	109 402	30 461	673	0	661 235
31.24.77 Tieverkon kehittäminen											
Ei-käytettävissä olevat valtuudet											
9960254 Tieverkon kehittäminen	MRA	259 009	259 009	0	251 946	40					251 986
0160261 Tieverkon kehittäminen	MRA	81 739	67 106	14 633	32 598	29 391	5 117	0	0	0	67 106
0260272 Tieverkon kehittäminen	MRA	31 399	1 769	29 630	0	1 435	35	0	0	0	1 470
Yhteensä		372 147	327 884	44 263	284 544	30 866	5 152	0	0	0	320 562
Käytettävissä olevat valtuudet											
0360275 Tieverkon kehittäminen	MRA	5 900	809	5 091	0	0	809	0	0		809
Tili yhteensä		378 047	328 693	49 354	284 544	30 866	5 961	0	0	0	321 371
31.24.78 Lohja-Lohjanharju											
Ei-käytettävissä olevat valtuudet											
0260271 Lohja-Lohjanharju	MRA	58 900	58 900	0		986	23 000	34 300	614		58 900
31.24.78 Eräät tiehankkeet											
Käytettävissä olevat valtuudet											
0360277 Vt 13 Nuijamaan raja-asema	MRA	14 500	7 147	7 353		624	5 682	892			7 198
0360278 Vt 8 Raision kohta	MRA	14 000	12 472	1 528		4 000	7 826	659			12 485
0360279 Vt 5 Joroinen – Varkaus	MRA	27 000	27 000	0		2 486	11 500	12 000	1 014		27 000
0360280 Vt 13 Tampereen läntinen kehätie, 1. rakennusvaihe	MRA	57 000	49 489	7 511		2 509	20 300	16 170	10 511		49 490
0360281 Vt 4 Lahti – Heinola	MRA	41 000	810	40 190		628	0	0	0	0	628
0360282 Vt 4 Jyväskylä – Kirri	MRA	21 000	14 700	6 300		979	8 021	3 900	1 800	0	14 700
Tili yhteensä		233 400	170 518	62 882	0	12 212	76 329	67 921	13 939	0	170 401
31.24.79 Tieverkon jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitushankkeet											
Ei-käytettävissä olevat valtuudet											
9760251 Järvenpää – Lahti	MRA	252 282	252 282	0	42 740	17 777	17 800	17 800	17 800	138 365	252 282
0160262 Orivesi – Muurame	MRA	43 729	35 018	8 711	18 229	22 335	0	0	0	0	40 564
0160265 Koskenkylä – Kouvola	MRA	48 774	41 853	6 921	13 617	21 709	7 264	0	0	0	42 590
0160266 Liminka – Oulu	MRA	30 778	28 259	2 519	23 584	5 301			0	0	28 885
0260268 Kehä III – Lentoasema	MRA	57 496	57 320	176	11 794	19 710	18 812	10 070	0	0	60 386
0260269 Koskenkylä – Kouvola	MRA	6 921	164	6 757	0	164	0	0	0	0	164
0260270 Liminka – Oulu	MRA	2 519	1 705	814	0	1 051	0	0	0	0	1 051
Yhteensä		442 499	416 601	25 898	109 964	88 047	43 876	27 870	17 800	138 365	425 922
Käytettävissä olevat valtuudet											
0360276 Kehä III – Lentoasema	MRA	176	176	0	0	0	176				176
0360283 Koskenkylä – Kouvola	MRA	12 197	11 280	917	0	0	11 280				11 280
0360284 Liminka – Oulu	MRA	814	814	0	0	0	814				814
Yhteensä		13 187	12 270	917	0	0	12 270	0	0	0	12 270
Tili yhteensä		455 686	441 141	27 732	109 964	88 047	68 416	27 870	17 800	138 365	438 192
31.99.78 Vuosaaren sataman liikenneväylän rakentaminen											
Käytettävissä olevat valtuudet											
0360290 Vuosaaren satamahanke	MRA	207 400	45 456	161 944	0	8 023	51 000	40 000	35 000	72 400	206 423

Jakopäätöksellä saadut valtuudet, niiden käyttö ja käytöstä aiheutuvat menot

Valtuudet ja niiden käyttö vuonna 2003 (1 000 euroa)					Valtuuksien käytöstä aiheutuvat menot (1 000 euroa)						
	Valtuus- laji	Määrä	Käytetty	Jäi käyt- tämättä	Aikai- sempina vuosina	2003	2004	2005	2006	2007	Yht.
26.98.61 Euroopan aluekehitys- rahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto- ohjelmiin											
Käytettävissä olevat valtuudet											
26.98.61.1.3 Itä-Suomi	EUM	1 287 000	1 287 000		0	1 075 202	211 798	0	0	0	1 287 000
26.98.61.2.3 Pohjois-Suomi	EUM	611 000	611 000		0	424 204	173 967	0	0	0	598 171
26.98.61.3.3 Etelä-Suomi	EUM	828 000	528 000	300 000	0	463 000	65 000	0	0	0	528 000
26.98.61.4.3 Länsi-Suomi	EUM	1 098 000	1 098 000		0	1 092 665	5 335	0	0	0	1 098 000
Tilit yhteensä		3 824 000	3 524 000	300 000	0	3 055 071	456 100	0	0	0	3 511 171
31.99.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus liikenne- ja viestintä- ministeriön osalta											
Käytettävissä olevat valtuudet											
	EUM	4 415 000	4 415 000		0	4 056 201	358 799	0	0	0	4 415 000
Tilit yhteensä		4 415 000	4 415 000		0	4 056 201	358 799	0	0	0	4 415 000
34.06.77.1 Sijoitusmenot työllisyy- den turvaamiseksi											
Ei-käytettävissä olevat valtuudet											
Kolin Purnulahden satama	MUU	521 383	508 536	12 847	21 622	499 761	0	0	0	0	521 383
Tilit yhteensä		521 383	508 536	12 847	21 622	499 761	0	0	0	0	521 383

Työministeriön mom. 34.06.77 maksatuskäytännössä siirryttiin laskutusmenettelyyn hankkeissa, jotka saavat investointirahoitusta, työllisyyspoliittista projektitukea tai omatoimisuusavustusta. Laskutus vuonna 2003 oli 5 392 374,76 euroa.

Liite 13. Tilinpäätöksen täsmäytyslaskelma

Täsmäytyslaskelma 1.1.–31.12.2003	Euroa
1. Kulujäämä	-1 065 610 030
2. Kirjaukset, jotka ovat mukana tuotto-/kulujäämässä mutta eivät talousarvion alijäämässä. Debet-/Kredit-	
Liikekirjanpidon tuotot ja kulut, joita ei kirjata talousarviokirjanpitoon	136 827 973
Liikekirjanpidon tuotot ja kulut, jotka on kirjattu talousarviokirjanpidon tililuokassa joko talousarvio- tai siirretyn määrärahan tilille kirjaamista odottavien erien tileille	321 776
Liikekirjanpidon tuotot, kulut ja tekniset kirjaukset, jotka on kirjattu talousarviokirjanpidon tililuokassa siirrettyjen määrärahojen tileille	41 376 208
Liikekirjanpidon tuotot ja kulut, jotka on kirjattu talousarviokirjanpidon tililuokassa ulkopuolisen rahoituksen tilille	0
3. Kirjaukset, jotka eivät ole mukana tuotto-/kulujäämässä mutta ovat mukana talousarvion alijäämässä. Debet-/Kredit+	
Liikekirjanpidon tasetilikirjaukset, jotka on kirjattu talousarviotulona tai -menona	-36 320 393
4. Yhteensä	-923 404 466
5. Talousarvion alijäämä	923 404 466
6. Ero	0

Liite 14. Oman pääoman muutokset, euroa

OMA PÄÄOMA	2003	2002
Valtion pääoma 1.1.1998	15 447 576 079,51	15 447 576 079,51
Edellisten tilikausien pääoman muutos 1.1.	-483 839 150,28	-221 031 203,32
Tilinavaussiirto (Tilikauden kulujäämä)	-917 453 791,53	-1 025 847 872,35
Tilinavaussiirto (Pääoman siirrot)	923 349 161,77	763 039 925,39
Edellisten tilikausien pääoman muutos 31.12.	-477 943 780,04	-483 839 150,28
Pääoman siirrot 1.1.	923 349 161,77	763 039 925,39
Tilinavaussiirto	-923 349 161,77	-763 039 925,39
Siirrot valtion yleiseltä maksuliikemenotililtä	1 030 959 702,31	1 002 404 770,52
Siirrot valtion yleiselle maksuliiketulotilille	-45 029 442,88	-75 774 352,16
Siirrot läheteiden tililtä	-1 063 481,00	-3 275 067,27
Tilivirastojen väliset hallinnan siirrot	-6 292 603,98	-6 189,32
Pääoman siirrot 31.12.	978 574 174,45	923 349 161,77
Tilikauden kulujäämä 1.1.	-917 453 791,53	-1 025 847 872,35
Tilinavaussiirto	917 453 791,53	1 025 847 872,35
Tilikauden kulujäämän siirto taseeseen	-1 065 610 030,17	-917 453 791,53
Tilikauden kulujäämä 31.12.	-1 065 610 030,17	-917 453 791,53
Valtion pääoma yhteensä 31.12.	14 882 596 443,75	14 969 632 299,47

Taseen lisäysviennit:				Euroa
Per 1210	Maa-alueet	an 6099	Muut satunnaiset tuotot	5 000,00
Per 1301	Muut osakkeet	an 6099	Muut satunnaiset tuotot	1 500,00
Yhteensä				6 500,00
Taseen vähennysviennit:				
Per 6199	Muut satunnaiset kulut	an 120201	Omistusoikeudella olevat maa-ainesalueet	2 494,23
Per 6199	Muut satunnaiset kulut	an 120202	Vuokratut maa-ainesalueet	2 825,55
Per 6199	Muut satunnaiset kulut	an 1209	Muut maa- ja vesialueet	3 447,85
Per 6199	Muut satunnaiset kulut	an 1222	Teollisuusrakennukset	1 011,20
Per 6199	Muut satunnaiset kulut	an 1223	Varastorakennukset	4 379,22
Per 6199	Muut satunnaiset kulut	an 129801	Keskeneräiset tiehankkeet	33 421 064,70
Per 6199	Muut satunnaiset kulut	an 129803	Suunnitelmat	1 057 675,81
Yhteensä				34 492 898,56

Näillä tulo- ja menokirjauksilla on korjattu aloittavassa taseessa olleita virheitä.

Lisäykset:

- Turun tiepiiri on lisännyt taseeseen Ålands Telefonandelslagin puhelinosakkeen.
- Savo-Karjalan tiepiiri on lisännyt taseeseen Onkisalmen lossitontin.

Vähennykset:

- Uudenmaan tiepiiri on poistanut taseesta maa-alueen, jonka omistaa Mäntsälän kunta. Lisäksi on peruutettu tilivuodelle 2002 tehty virheellinen taseen lisäysoikaisu 33 421 064,70 euroa.
- Turun tiepiiri on poistanut taseesta maa-alueita, jotka on myyty tai luovutettu tilivuosina 1997–2001 yhteensä 12 383,17 euroa. Lisäksi on poistettu Orivuoren varastoalueen varasto, joka on purettu 2002.
- Kaakkois-Suomen tiepiiri on poistanut taseesta autotallin, joka on myyty tilivuoden 2002 aikana.
- Keski-Suomen tiepiiri on poistanut taseesta varastorakennuksen, joka on myyty tilivuoden 2002 aikana.
- Vaasan tiepiiri on peruuttanut taseeseen virheellisesti aktivoituja suunnitelmia.

Liite 15. Tuotto- ja kululaskelmaan kirjattava talousarvion ulkopuolinen rahoitus

Tiehallinnolla ei ole tuotto- ja kululaskelmaan kirjattavaa talousarvion ulkopuolista rahoitusta.

Liite 16. Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Tiehallinnolla ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

Liite 17. Taseeseen sisältyvät tiliviraston hallinnoimat rahastoidut varat, säätiöt ja yhdistykset

Tiehallinnolla ei ole taseeseen sisältyvättömiä Tiehallinnon hallinnoimia rahastoituja varoja, säätiöitä ja yhdistyksiä.

Liite 18. Arviomäärärahojen ylitykset ja niiden perustelut

Talous- arviotili	Tilin nimi	Määräraha ⁽¹⁾		Määrärahan ylitys		Voimassa oleva ylityslupa ⁽²⁾		Perustelut
		euroa	euroa	euroa	prosenttia	euroa	prosenttia	
31.24.87	Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset	19 870 000,00	294 533,28	1,48 %	300 000,00	1,51 %	Savo-Karjalan tiepiirissä hankkeella Vt 5 Joroinen-Varkaus tiealueen lunastuksessa soran hinta määräytyi oletettua korkeammaksi, mistä syystä ennakoitua korvaussummat ylittyivät.	
31.99.78	Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentaminen	7 500 000,00	523 291,90	6,98 %	530 000,00	7,07 %	Oulun tiepiirissä maanmittaustoimistot ja lähinnä Pohjois-Pohjanmaan toimisto laskutti tiepiiriä ennakoitua enemmän, mistä syystä momentin määräraha jouduttiin ylittämään. (LVM 207/21/2004/9.2.2004) Ylitys johtuu siitä, että hankkeeseen liittyvän tunnelin rakennussuunnittelu on edennyt ennakoitua nopeammin vesioikeuslupakäsittelyn ratkettua. Rakennussuunnittelun kiirehtiminen on ollut tarpeen, jotta tunnelitoihin päästäisiin välittömästi tarjouspyyntöasiakirjojen valmistuttua ja hankkeen toteuttaminen pysyisi kokonaisuudessaan suunnitellussa aikataulussa. (LVM 208/21/2004/13.2.2004)	

1) Talousarviossa ja varainhoitovuoden lisätalousarviossa myönnetty määräraha yhteensä

2) Voimassa olevan ylitysluvan määrä tilinpäätöksessä (eli se määrä, jota ei ole katettu lisätalousarviossa)

Liite 19: Aikaisempiin varainhoitovuosiin kohdistuvat oikaisut ja muut tilinpäätösselvitykset.**1. Vt 4 Lahti-Järvenpää -tien hankintameno ja palvelumaksut**

Tiehallinto maksaa Tieyhtiö Nelostie Oy:lle palvelumaksuja, jotka sisältävät a) Tiehallinnolle moottoritien rakenteiden hankkimisesta syntyneiden velkojen lyhennykset ja b) korvausta Tieyhtiö Nelostien OY luovuttamista rahoituspalvelusta ja tien kunnossapitopalveluista. Vuosittain lainaa lyhennetään 30.8.2012 saakka tasasuurina erinä. Lyhennysten on oltava tasasuuruisia, jotta velka vähenee sovituksessa ajassa. Vuosittaisen palvelumaksun suuruus määräytyy liikennesuoritteiden mukaan, joten vuosikuluksi kirjattava osuus tilillä 4399 vaihtelee.

Tilinpäätöksessä vuoden 2004 lyhennystä vastaava määrä 7 103 319,53 euroa siirrettiin tililtä 2499 Muut pitkäaikaiset velat tilille 2522 Muiden euromääräisten lainojen lyhennykset. Vuosikuluksi palvelumaksuja ja muita kuluja kirjattiin yhteensä 10 674 106,14 euroa.

2. Porvoo - Koskenkylä -työyhteenliittymä PoKo

Tiehallinnon osuus työyhteenliittymä PoKon varoista, veloista, voitosta tai tappiosta on 40 %. Vuonna 2002 jaettu PoKon voitto-osuus, 250 366,40 euroa kirjattiin maksuperusteisesti vuonna 2003, koska jaettavasta voitosta saatiin ennakkotieto vasta 14.2.2003. Tiehallinnolla on vuoden 2003 tilinpäätöksessä edelleen siirtosaamia tilillä 1739 tuotantoyhtymä PoKolta 369 819,82 euroa sekä tielaitosaikaisia viivästyskorkosaamia myyntisaamisissa 6 449,20 euroa.

PoKon tilinpäätös vuodelta 2003 ei osoittanut voittoa eikä tappiota. Tieliikelaitoksen ilmoituksen ja työyhteenliittymältä saatujen asiakirjojen mukaan varojen ja velkojen loppuselvitystä ei ole voitu tehdä, koska osakkaana olevan MVR Maatek Oy konkurssipesän selvitys on edelleen kesken.

3. Merimiesten työaikakorvaukset

Tiehallinto on sitoutunut korvaamaan Tieliikelaitokselle ns. meripalkkojen riidassa työntekijöille mahdollisesti maksettavaksi tulevat kiistanalaiset palkantarkistukset, niistä aiheutuvat työantajamaksut sekä oikeudenkäyntikulut korkoineen Tielaitoksen ajalta sekä liikelaitosajalta siltä osin kuin korkeampaa palkkatasoa ei ole hyväksytty lautasopimuksen hinnoittelussa.

Vuoden 2002 tilinpäätöksessä siirtovelloissa tilillä 2619 oli yhteensä 928 067,29 euron varaus korvausten maksamista varten. Asiasta saatiin oikeuden päätös kesäkuussa 2003. Tiehallinto maksoi 10.7.2003 Tieliikelaitokselle korvausta 991 568,13 euroa. Tästä vuoden 2003 menoksi kirjattiin varausten ylitys, 63 500,84 euroa sekä lisäksi 14.11.2003 maksettu korvaus 2 178,38 euroa eli yhteensä 65 679,22 euroa. Kaikkiaan korvauksia maksettiin 993 746,51 euroa.

5. Vuoli-projektin investointimenot ja hallinnansiirrot

Vuoli-projektin kustannusarvio vuosille 2003–2008 on 207,4 euroa. Hankkeeseen osallistuvat Helsingin kaupunki, Merenkululaitos, Ratahallintokeskus ja Tiehallinto. Tiehallinto hallinnoi projektia ja kirjaa investointimenot suoraan asianomaisille tasetileille. Sopimuksen mukaan tilinpäätöksen yhteydessä Merenkululaitokselle ja Ratahallintokeskukselle kuuluva omaisuus siirretään hallinnansiirroilla asianomaisten virastojen taseeseen. Kaupungin

osuus, 50 %, hankkeen kustannuksista, laskutetaan ja tuloutetaan momentille arvonlisäveroineen 12.31.99.2. Kaupungin maksama osuus vähennetään omaisuuden tasearvosta.

Vuoden 2003 lopussa Ratahallintokeskukselle siirrettiin väyläomaisuutta taseesta hallinnansiirtona 4 826 078,85 euroa ja Merenkululaitokselle 76 522,94 euroa. Helsingin kaupungilta laskutettiin projektin kustannuksia tilivuoden aikana yhteensä 4 919 902,94 euroa. Tähän summaan sisältyi aiheettomasti kirjattu tulorästi 30 378,00 euroa, josta kaupungin osuus oli puolet eli 15 189,00 euroa. Kaupungin rahoitusosuutta vähennettiin omaisuuden tasearvosta 4 904 713,94 euroa.

6. Tieliikelaitoksen neuvottelu-urakoiden menonoikaisut

Vuonna 2002 Tiehallinto sai Tieliikelaitokselta palautusta menonoikaisuna vuoden 2002 neuvottelu-urakoista 3,874 milj. euroa. Palautus perustui ennusteeseen ja se tuli täsmäyttää tilanteessa 31.12.2002. Tieliikelaitoksen ilmoituksen mukaan neuvottelu-urakoiden lopullinen toteutuma vuonna 2002 alittui 4,035 milj. euroa. Menonoikaisu tehtiin vuoden 2003 kirjanpidossa tiepiireittäin (Tieliikelaitoksen kirje 1157/2001/12.2.2003 ja lasku 33101357/27.2.2003, Tiehallinnon kirje 1143/200/20/22, 18.3.2003).

Vuonna 2003 Tieliikelaitos palautti Tiehallinnolle 1,800 milj. euroa. Menonoikaisun perusteena oli neuvottelu-urakoiden ja kilpailulla saatujen urakoiden kate-ero. (Tieliikelaitoksen kirje 1157/2001/201/16.12.2003, Tiehallinnon kirje 235/2002/20/67/19.12.2003).

7. Maa-alueiden erillisselvitys

Tiehallinto on vuoden 2003 aikana yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa verrannut kiinteistörekistereitä ja tämän seurauksena on voitu täydentää noin 600 kiinteistön tiedot rekistereihin. Työ jatkuu vuonna 2004 ja myös sen jälkeen. Kiinteistörekistereiden parantaminen saadaan päätökseen, kun uuden Maantielain aiheuttamat lunastusyksikköjen yhdistämiset on tehty ja tiealueet rajattu. Työn edistymiseen vaikuttaa suuresti maanmittaustoimistojen henkilöresurssit ja uuden JAKO -järjestelmän käyttöönotto, mikä viivästyttäne lunastusyksiköiden yhdistämistyön aloitusta vuoden 2005 kevääseen. Tiehallinnon on tarkoitus luopua omasta kiinteistörekisteristään vuoden 2005 aikana ja siirtyä käyttämään Maanmittauslaitoksen kiinteistörekisteriä.

8. Selvitys momentin poikkeavasta käytöstä

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
31.24.21 Perustienpito		
Määrärahaa saa käyttää Tieliikelaitoksen henkilöstön sopeuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.	82 Siirtotalouden kulut	1 147 771,97
	83 Muut siirtotalouden kulut	31 971,43
	41 Henkilökulut	126,18
	51 Rahoituskulut	0,33
		1 179 869,91
Määrärahaa saa käyttää myös alan museotoiminnan tukemiseen – Mobilia-säätiölle maksetaan avustusta	83 Muut siirtotalouden kulut	168 000,00
Momentin määrärahalla saa rahoittaa ns. lähialueyhteistyöhankkeita	40 Aineet ja tarvikkeet	3 375,17
	41 Henkilökulut	11 261,02
	42 Vuokrat	1 488,56
	43 Palvelujen ostot	421 772,77
	45 Muut kulut	33 271,81
	49 Sisäiset kulut	12 128,80
	51 Rahoituskulut	40,00
		483 338,13

5 SISÄINEN VALVONTA

Tiehallinnon arvot ovat vuodelta 1998 ja visio vuodelta 2001. Keskeiset strategiat laadittiin vuonna 2002. Vuonna 2003 oli vuorossa niiden toimeenpano. Työjärjestys on hyväksytty 21.12.2001 ja sitä tarkistettiin 2.6.2003. Delegoimääräykset ovat pääosin laadittu vuoden 2002 alussa. Niitä on uusittu tarvittaessa ja uusitaan laajemmin vuoden 2004 alussa. Taloussääntö ja sisäisen tarkastuksen ohjesääntö uusittiin vuonna 2002. Vuonna 2003 aloitettiin toimintajärjestelmän laatiminen sekä keskustelu Tiehallinnon eettisistä periaatteista.

Liikenne- ja viestintäministeriö vahvisti 18.12.2002 Tiehallinnon tulostavoitteet vuodelle 2003. Tulosityksiköille tulostavoitteet asetettiin 24.1.2003. Tiehallinto on arvioinut tulostavoitteiden saavuttamista vuoden aikana kuudesti. Väliraportti LVM:lle lähetettiin 16.6.2003. Loppuraporttina on tämä toimintakertomus. Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) tarkasti LVM:n tulostavoittemenettelyä ja ohjausta. Väliraportin VTV antoi 29.10.2003.

Vuonna 2002 osallistuttiin Suomen laatupalkintokilpailuun. Vuonna 2003 tehtiin korjaavia toimenpiteitä ja EFQM -itsearviointit sekä Tiehallintotasolla että

kolmessa tulosityksikössä. Lisäksi varauduttiin osallistumaan uudestaan Suomen laatupalkintokilpailuun vuonna 2004. Vuoden 2003 aikana tehtiin myös muutamia laajempia riskianalysejä.

Valtiontilintarkastajien erityiskohteena Tiehallinto ja tienpito olivat vuotta 2002 koskevassa kertomuksessa. Valtiontilintarkastajat tekivät Tiehallintoon tarkastuskäynnin ja esittivät lisäksi kirjallisia kysymyksiä. Kertomus on julkaistu joulukuussa 2003. Myös oikeuskansleri vieraili Tiehallinnossa.

VTV antoi vuodelta 2002 tilintarkastuskertomuksen 24.4.2003. Kertomuksen aiheuttamista toimenpiteistä raportoitiin VTV:lle 11.8.2003 ja LVM:lle 30.7.2003 ja laajemmin 29.8.2003. Näihin kirjeisiin VTV vastasi väliraportilla 10.9.2003 ja LVM kirjeellä 1.10.2003.

Tilintarkastuskertomuksessa esitettyjen ongelmakohtien poistaminen vaatii usein laajoja ja työläitä uudistuksia. Taseesta puuttuvien maa-alueiden (asetus 1070/2002) selvittely jatkuu edelleen. Tiealueiden ja tierakenteiden erittelytarkkuudesta on pyydetty valtion kirjanpitolaatukunnan lausunto. Valtuuskirjanpidon parantamiseksi on tehty työtä, mutta tietojärjestelmät eivät vielä toimi riittävän hyvin. Tuottavuus- ja taloudellisuustietojen sekä kustannuskehityksen määrittelyyn ei ole vielä löydetty tyydyttäviä ratkaisuja. Momentin 31.24.87 käyttöperusteluja eduskunta muutti kesken vuoden siten, että käytännön tarkoituksenmukaisuus toteutuu paremmin.

Alkuvuodesta 2003 Tiehallinnossa otettiin käyttöön sähköinen laskujen käsittely (RONDO). Organisaatiota madallettiin vuonna 2002 ja samalla delegoitiin päätösvaltaa aiempaa enemmän. Tämä on johtanut tositteiden hyväksymiseen liittyviin riskeihin. Asiaa on yritetty parantaa ohjeistuksella, mutta osittain joudutaan delegoiteja uusimaan.

Tiehallinnon sisäinen tarkastus raportoi toiminnallisesti pääjohtajalle ja hallinnollisesti hallintojohtajalle. Raportointisuhteet uudistettiin vuoden 2004 alussa. Sisäisen tarkastuksen työvahvuus oli keskimäärin 4,5 henkilöä.

Sisäisen tarkastuksen kohteena oli perinteisesti varojen ja omaisuuden hallinta, järjestelmien toiminta ja niiden tuottama ohjaustieto sekä yksittäiset asiat, joihin liittyy väärinkäytösriski. Varsinaisia väärinkäytöksiä ja merkittäviä virheitä ei ole havaittu.

Dokumentoituja eritasoisia tarkastuksia ja selvityksiä tehtiin noin 15.

6 ALLEKIRJOITUKSET

Tiehallinnon johtokunta ja pääjohtaja ovat tänään hyväksyneet Tiehallinnon tilinpäätöksen vuodelta 2003.

Helsingissä 30. maaliskuuta 2004

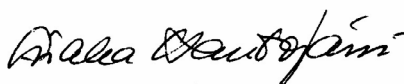
Matti Vuoria
Varatuomari
Puheenjohtaja

Mikko Ojajärvi
Yli-insinööri
Varapuheenjohtaja

Kaarina Aho
Toimitusjohtaja

Sirkka Hautajärvi
Kansliapäällikkö

Marketta Kokkonen
Kaupunginjohtaja

Seppo Toivonen
Ylitarkastaja

Hiikka Tsupari
Tiemestari

Eero Karjaluoto
Pääjohtaja

